SLOVENSKI JADRAN

KOPER — 31. JANUARJA 1958 POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI LETO VII. — ŠTEV. 4

Izhaja vsak petek. Izdaja Časopisno-založniško podjetje »Primorski tisk« v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Kidričeva 26, tel. 170 Posamezni izvod 10 din. Celoletna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrtletna 130 din. Za inozemstvo znaša letna naročnina 1000 din ali 3,5 am. dolarja. Bančni račun 65-KB-1-181. Prilogo »Uradni vestnik okraja Koper« prejemajo naročniki brezplačno. Rokopisov ne vračamo.

Z OBČINSKE KONFERENCE ZK V POSTOJNI

Graditev komunalnega sistema

in utrjevanje socialističnih odnosov

To nedeljo je bila v Postojni II. občinska konferenca ZKS, ki jo je vodil Adolf Gerželj —in se je je udeležilo 97 delegatov. Med gosti sta se konference udeležila tudi član CK ZKS Branko Babič in okrajni organizacijski sekretar ZKS Julij Titl. Analizo o delu komunistov v postojnski občini je podal v obširnem poročilu sekretar občinskega komiteja ZK Zdravko Smrekar. V živahni razpravi, v katero sta posegla tudi Branko Babič in Julij Titl, so posamezni delegati še dopolnili sekretarjevo poročilo ter podrobneje osvetlili nekatera pereča vprašanja.

Splošni napredek, ki ga doživlja postojnska komuna, priča o tem, da so komunisti in njihove osnovne organizacije s svojo vodilno politično vlogo v zadnjih dveh letih dajali močno pobudo za razvoj socialističnih odnosov, za utrjevanje in dograjevanje komunalnega sistema. Ugoden razvoj v industriji in kmetijstvu kaže, da so komunisti v tem obdobju izraziteje zastavili svoje politično delo zlasti za gospodarski razvoj in napredek občine. Medtem ko je bila v prejšnjih letih očitna zlasti investicijska gospodarska politika, so dajali komunisti vsepovsod pobudo za boljšo organizacijo proizvodnje, za polno izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti in takšno tarifno politiko, ki prinaša večjo delovno storilnost. To trajno nalogo za krepitev materialne osnove v občini bodo seveda nadaljevali, z večjo vnemo pa se bodo politično lotili v prihodnjem delu oblikovanja socialističnih odnosov tudi na drugih družbenih področjih.

Med obema konferencama, zlasti pa lani, so se precej pomladile vrste v članstvu ZK, ko je bilo sprejetih 83 novih članov, med njimi tri četrtine mladih ljudi do 25 let starosti in zlasti največ delavcev. Žal pa ta porast in pomladitev članstva ne velja za vaške organizacije ZK, ki v zadnjih treh letih niso vključile niti enega novega člana. Tu je še vedno dokaj očiten oportunizem, ki zapira vrata novim članom v vaške organizacije ZK, kjer je sicer tudi na splošno vključenih premalo kmetov, razen v organizaciji ZK v Orehku. Tako so največ političnega dela opravile terenske organizacije ZK in organizacije ZK v gospodarskih podjetjih, razmeroma manj pa vaške. Člani ZK so v zadnjem času s svojo aktivnostjo pospešili delovanje množičnih organizacij in društev. Vendar pa je skoraj polovica članov, ki so pri tem delu pasivni in se politično ne uveljavljajo v svoji vodstveni vlogi.

Za ideološko in splošno izobrazbo komunistov so se v minulih dveh letih posluževali različnih oblik in načinov. Večinoma se je ideološki študij razvijal v raznih seminarjih. Na vasi so se seminarjev razen komunistov udeleževali tudi člani vaških odborov SZDL. Vseh seminarjev se je udeležilo nad 300 ljudi. Za člane predavateljskega in političnega aktiva so organizirali poseben trimesečni ponedeljski seminar. Ideološka komisija je tudi za prihodnje obdobje sestavila načrt za ideološko in splošno izobraževanje članov. Razen članov pa se bodo lahko študija in izobraževanja udeleževali tudi člani SZDL, ker bo namreč nekatera predavanja posredovala ljudem Ljudska univerza. Posebej pa je že tudi organiziran partijski tečaj s tremi tedenskimi predavanji. Ta tečaj je namenjen zlasti članom obč. komiteja in sekretarjem osnovnih organizacij. Marksistične krožke pa bodo organizirali na gimnaziji, na LIP in »Javorju« v Prestranku.

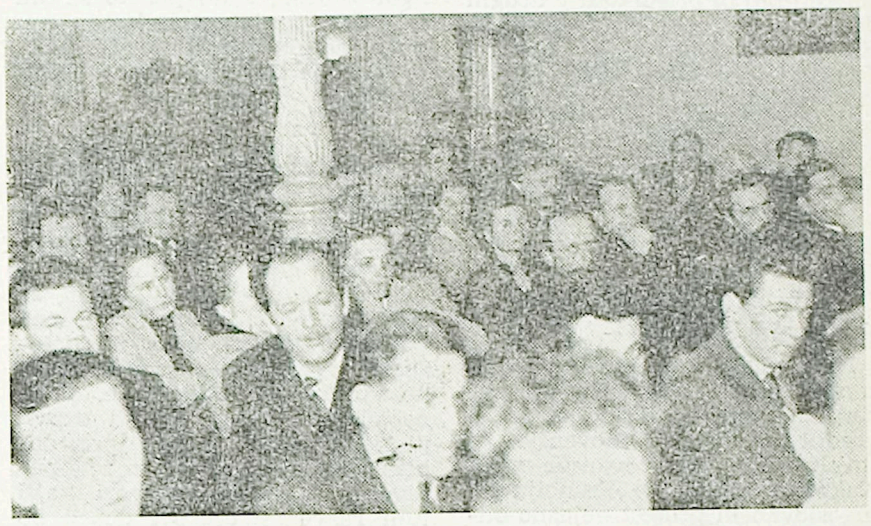

Del delegatov na občinski konferenci ZK v dvorani hotela Javornik v Postojni minulo nedeljo

ŽIVAHNA PREDVOLILNA DEJAVNOST V KOPRSKEM OKRAJU

Zaključeni so prvi zbori volivcev

V okviru priprav na volitve v zvezno in republiško ljudsko skupščino so v koprskem okraju že bili prvi zbori volivcev v vseh volilnih enotah. Na teh zborih so volivci izvolili delegate za kandidacijske konference, obenem pa so porabili priložnost, da se pomenijo o delu občinskega ljudskega odbora ter o številnih vprašanjih od preskrbe do komunalne dejavnosti.

Na zboru volivcev V. volilne enote v Kopru se je razvila živahna razprava. Volivcem je poročala odbornica občinskega ljudskega odbora Marija Aljančič, ki je uvodoma povedala nekaj besed o predstoječih volitvah in se na kratko dotaknila dela zvezne in republiške ljudske skupščine. Volivce pa je predvsem zanimalo, kako deluje novo izvoljeni občinski ljudski odbor in kakšne ukrepe je sprejel oziroma ima namen sprejeti glede nekaterih vprašanj, ki zadevajo vse prebivalstvo.

Odbornica Ob LO Koper Marija Aljančičeva poroča svojim volivcem na zboru

Tovarišica Aljančičeva je nato seznanila volivce z napori za izboljšanje zdravstvene službe ter se med drugim dalj časa zadržala pri vprašanju preskrbe. Pojasnila je, da je glede na kritično stanje zlasti v pogledu preskrbe s kmetijskimi pridelki in ribami ObLO sklenil odpreti nekaj novih prodajaln s sadjem in zelenjavo ter prodajaln kruha. Obenem ima namen ustanoviti posebno ribiško zadrugo, ki naj bi imela predvsem nalogo oskrbovati koprski trg.

Volivci so bili s tem sklepom zadovoljni. Vendar je bilo slišati več načelnih pripomb glede trgovine. Značilen je namreč primer minulega leta. Spričo pozornosti, ki jo je družba posvetila kmetijstvu, in pa dobre letine smo pri-

(Nadaljevanje na 2. strani)

V kratkem združitev Egipta in Sirije

Pričakujejo, da bodo že konec tedna objavili v Kairu datum, ko bodo razglasili federacijo med Sirijo in Egiptom. Novi arabski državi bo načeloval predsednik egiptovske republike Naser. Zdaj so se domenili že o vseh glavnih vprašanjih ter dosegli popolno soglasje. Uredili so tudi precej zamotano vprašanje valute in carin.

Nova država se bo uradno imenovala »Združena arabska država«. Njena glavna naloga bo še bolj utrditi povezanost in enotnost arabskih držav.

Za napredek kmetijstva

Zadružne poslovne zveze v Kopru, Sežani in Ilirski Bistrici so že izdelale obnovitvene načrte, ki se pa med seboj vsebinsko v marsičem razlikujejo. Predvsem moramo povedati, da koprski okraj zavzema veliko področje, ki se razteza od morja pa vse tja do planin nad Postojno in da je v zvezi s tem tudi gojitev kultur zelo pestra in raznovrstna. Zato je tudi okrajni perspektivni načrt prilagojen potrebam posameznih področij.

Vsa ta dejstva je upoštevala tudi Okrajna zadružna zveza, ko je dala navodila posameznim poslovnim zvezam, naj v okviru svojega področja sestavijo perspektivne načrte. Napravljeni načrti se razlikujejo toliko, da koprska poslovna zveza predvideva ustanovitev velikih socialističnih podjetij v obmorskem pasu, kjer so za to pogoji, medtem ko se petletna plana Poslovnih zvez v Sežani in Ilirski Bistrici oslanjata v glavnem na kooperacijo med kmeti in zasebniki in zadrugami.

Vse te probleme so obravnavali v torek, 28. t. m., na konferenci upravnega odbora Okrajne zadružne zveze, ki so se je udeležili delegati iz vsega okraja. Pri sprejetju sklepov so delegati upoštevali republiško in zvezno statistiko, ki ugotavlja, da je narodni dohodek prebivalcev hrpeljske in divaške občine najnižji ne samo v Sloveniji, ampak tudi v vsej državi. Ugotovili so, da je potrebno te dve občini materialno podpreti, da bi se osamosvojili in postali sposobni za samostojno življenje. Predvsem so sklenili, da bodo podprli temkajšnje zadruge, ki se zaradi svojih specifičnih razmer niso mogle razviti v popolnoma kmetijske zadruge, temveč so bolj predstavljale trgovsko odkupna podjetja. RU

S VI. KONGRESA LJUDSKE MLADINE JUGOSLAVIJE

Mladina bo zgradila

„Cesto bratstva in enotnosti“

V Beogradu je bil v ponedeljek in v torek, 27. in 28. t. m. VI. kongres Ljudske mladine Jugoslavije. Otvoritvi kongresa so prisostvovali predsednik republike Josip Broz-Tito in drugi državni in partijski voditelji. Kongresa pa se je udeležilo 1019 delegatov mladinskih organizacij in predstavniki mladinskih organizacij 22 dežel.

Kongres je otvoril predsednik LM Jugoslavije Mika Tripalo. V imenu mladine je pozdravil predsednika Tita in ostale goste. V svojem govoru je poudaril enotnost in herojstvo mladine med vojno in po osvoboditvi. Predsednik Tito je govoril o vlogi mladine v našem življenju, o šolski reformi, o delovni in šolski mladini, ob koncu pa je povedal, da je Zvezni izvršni svet sklenil, da mladino znova pritegne k velikim akcijam. V imenu mladine se je predsedujoči Danilo Bilanović zahvalil predsedniku Titu in obljubil, da bo mladina še nadalje izpolnjevala naloge v socialistični izgradnji dežele in da bo začela z izgradnjo avtomobilske ceste Ljubljana—Zagreb že 1. aprila letos. Cesta bo dograjena do 29. novembra in bo tvorila odsek velike ceste »Bratstva in enotnosti« od Ljubljane do Djevdjelije. To bo delovna obveza naše mladine za letošnje leto.

S KONGRESA SVOBOD IN PROSVETNIH DRUŠTEV V MARIBORU

Smotrnejše in kvalitetnejše amatersko delo

V soboto in nedeljo, 25. in 26. januarja je bil v Mariboru kongres Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije. Kongresu je prisostvovalo okrog 250 delegatov iz vse Slovenije (iz našega okraja 18), razen njih pa še gostje iz drugih republik in iz zamejstva. Med gosti iz Slovenije so bili predstavniki naših političnih, družbenih in kulturnih ustanov.

Po uvodnih formalnostih, pozdravnih brzojavkah in izvolitvi organov kongresa so poslušali delegati referate, in sicer »O izobraževanju odraslih« (Vlado Majhen), »Materialni problemi družbe« (Tilka Blaha), »O smotrih amaterske dejavnosti« (Lev Modic) in »O nekaterih problemih amaterstva« (Vinko Trinkavs). Tajniško poročilo so prejeli delegati pismeno.

Med najbolj bistvenimi problemi, ki jih je osvetlil kongres, je prav gotovo vprašanje nadaljnjega smotrnejšega in kvalitetnejšega amaterskega dela, načrtnosti in sistematičnosti v izobraževanju odraslih ter v zvezi s tem še vprašanje načrtnega dela v ljudski prosveti od idejno političnih vidikov do smotrnega izkoriščanja sredstev. V času od zadnjega kongresa, ki je bil na Jesenicah, kjer so se Delavsko prosvetna društva Svobode združile z ostalimi prosvetnimi društvi, so se društva utrdila, pomnožila članstvo, njihov nadaljnji razvoj pa zahteva, da se zdaj ne zapirajo v ozek krog, temveč še dalje širijo kulturo in prosveto v svojih krajih ter jo usmerjajo v široko družbeno delovanje.

Letošnji mariborski kongres je imel predvsem delovni značaj. Delale so tri komisije: komisija za izobraževanje odraslih, komisija za gmotne probleme društev in komisija o smotrih amaterskih dejavnosti. Delo v posameznih komisijah je bilo živahno in plodno. Delegati so načenjali vrsto aktualnih vprašanj, ki jih srečujejo pri svojem delu na terenu, težišče referatov o problematiki pa je zajelo pojme izobraževanja, smotrnost amaterske dejavnosti in gmotne probleme društev.

Komisija za izobraževanje je kot glavno temo obravnavala sistem ljudskega izobraževanja, nato vprašanje načrtnosti in likvidacije improvizacije na tem področju. Za to pa je potreben dolgoročni načrt izobraževanja, tako strokovnega kot družbeno-

(Nadaljevanje na 5. strani)

Sprehod po svetu

Ločitev partijskih in upravnih funkcij na Madžarskem

Predsednik madžarske vlade in prvi sekretar Socialistične delavske partije Janos Kadar je predlagal preosnovo vlade. Predsednik naj bi bil dosedanji podpredsednik Münich, medtem ko naj bi se Kadar in minister za kulturo Kalay posvetila predvsem delu v Partiji. Do podobne ločitve funkcij naj bi prišlo tudi v drugih državnih in partijskih forumih. Kadar je govoril tudi o odnosih z Jugoslavijo in rekel, da se razvijajo na zdravih temeljih, kar je želja obeh držav.

Kadarjeve predloge je osvojila skupščina v začetku tedna. Kadar in Kalay sta še zmeraj člana vlade, vendar le kot ministra brez listnice.

Nov protest naše vlade v zvezi s »SLOVENIJO«

Naša vlada je v začetku tedna znova ostro protestirala pri zunanjem ministru Francije, da bi uredili zadevo s »Slovenijo« v smislu prve jugoslovanske note. Kakor je znano, je Francija na jugoslovanski protest nejasno odgovorila in ni napravila nobenih korakov, da bi vrnila zaplenjeno orožje in strelivo. Francoski zunanji minister je odgovoril, da bo njegova vlada najnovejšo jugoslovansko noto proučila in nanjo pismeno odgovorila.

Pomiritev v Venezueli

Po vojaškem udaru v Venezueli pretekli teden, se je zdaj v deželo spet vrnil mir. Novo vlado so priznale tudi ZDA.

Bivši predsednik Himenez si je pravzaprav sam skopal grob. Lani jeseni je pretekla štiriletna mandatna doba in morali bi razpisati volitve. Toda Himenez je šel mimo tega člena ustave, v deželi pa so se vrstile demonstracije druga za drugo. Pozneje je to svojo napako skušal popraviti z nekakšnim referendumom, pri katerem pa se je pol milijona ljudi vzdržalo glasovanja. Himenez se je zelo zameril prebivalstvu tudi zaradi tega, ker je skrbel le za mesta. Zgradil je po mestih številne nove palače, medtem ko marsikje po deželi še pitne vode nimajo. Pred kratkim se mu je uprlo letalstvo, toda je upor zadušil. Zdaj pa, ko se mu je tako omajal stolček, da mu nista hoteli pomagati niti ZDA in kler, je moral končno zbežati iz dežele.

Hruščev znova predlagal takojšen začetek razgovorov

Prvi sekretar CK KP SZ Hruščev je v govoru v Minsku izjavil, da so dozoreli pogoji za sestanek na najvišji ravni med Zahodom in Vzhodom, na katerem bi proučili pereča mednarodna vprašanja. Poudaril je, da je nesmiselna teza zahodnih držav, po kateri naj bi le-te najprej dohitele Sovjetsko zvezo in šele potem bi se začeli razgovori, kajti tudi razvoj v njegovi deželi bo šel naprej. Stališče Zahoda lahko privede samo do pospešenega tekmovanja v oboroževanju z vsemi iz tega izvirajočimi posledicami. Hruščev se je znova zavzel za sestanek med Vzhodom in Zahodom na najvišji ravni, kajti po njegovem mnenju je to edini izhod iz sedanje krize. Pripomnil je tudi, da je SZ pripravljena proučiti vprašanje mednarodne kontrole nad usmerjevalnimi izstrelki, če bi zahodne države privolile v prepoved vodikovega in atomskega orožja in v odstranitev raketnih oporišč.

Sestanek Bagdadske zveze v Ankari

Nič kaj pomirljivo nadaljevanje

Že nekaj dni zasedajo v Ankari zastopniki tako imenovane Bagdadske zveze. To zvezo so ustanovili na pobudo Velike Britanije, ki je dala nekaterim državam finančno pomoč in druge ugodnosti, da bi zastopale njene interese na Bližnjem vzhodu. Razumljivo je, da Egipt, Sirija in še nekatere druge arabske države ostro nasprotujejo Bagdadski zvezi in obsojajo države, ki so se vključile v njo.

Letošnje zasedanje Bagdadske zveze je morda najpomembnejše od vseh dosedanjih. Udeležil se ga je namreč tudi ameriški zunanji minister Dulles, kar pomeni, da so ZDA svoja stališča do te ustanove precej spremenile. Amerikanci so bili namreč doslej Bagdadski zvezi nenaklonjeni, ker so povsem upravičeno videli v njej protiutež za njihovo politično in gospodarsko ekspanzijo na Srednjem vzhodu. Z drugimi besedami — Bagdadska zveza naj bi pomagala Britancem zavirati prodiranje ameriškega vpliva v njihovo interesno področje, predvsem seveda kar zadeva petrolej. Zdaj pa se je položaj spremenil, kajti po ameriškem mnenju predstavlja sovjetski napredek na področju usmerjevalnih izstrelkov takšno nevarnost, da je treba vsa nesoglasja odstraniti in na vseh koncih sveta okrepiti »zavarovalni obroč« okrog Sovjetske zveze. In ankarski sestanek je bil lepa priložnost za utrditev tega obroča. Niso sicer nikjer objavili, kakšne predloge je prinesel s seboj Dulles, toda vsi politični komentatorji se strinjajo, da je bilo govora o zgraditvi raketnih oporišč tudi na Bližnjem vhodu.

Alžirci branijo svoja naravna bogastva

V zadnjih dneh prihajajo iz francoske Severne Afrike vesti o povečanju napadov alžirskih nacionalistov na francoske garnizije in transporte vzdolž proge, ki vodi iz Sahare do Sredozemskega morja. Francozi so namreč začeli črpati petrolej v Sahari, Alžirci pa hočejo preprečiti »izropanje naravnih bogastev alžirskega naroda«. Progo so že večkrat minirali in povzročili iztirjenje številnih vlakov. V začetku tedna je zavozil francoski vlak na mino blizu Batne. Pri tem je bilo ubitih šest vojakov in en policist, trije pa so bili hudo ranjeni. Alžirski nacionalisti so povečali aktivnost tudi v številnih drugih predelih dežele.

— Saj tako visoko napetost pa ravno potrebujemo za žične ovire, ki smo jih postavili vzdolž meje.

CAPE CANEVERAL: Tehniki ameriške mornarice so pred nekaj dnevi razdrli del rakete »Vanguard«, s katero naj bi izstrelili umetni satelit. Povedali so, da bodo okvaro kmalu popravili in da bodo nato raketo uspešno izstrelili.

WASHINGTON: Ameriško obrambno ministrstvo ocenjuje skupno vrednost celotnega premoženja ameriške vojske na 146 milijard dolarjev.

Novice s Tržaškega

Naš dopisnik iz Trsta poroča:

V Rimu so se v sredo nadaljevala pogajanja med sindikalnimi predstavniki tržaških kovinarjev in zastopniki vodstev ladjedelnic CRDA, Tovarne strojev in Tržaškega arzenala za rešitev spora, ki traja že skoraj devet mesecev. Na ministrstvu za delo so se pogajanja začela že 21. januarja, pa ni bilo nobenega uspeha. Zaradi tega so pogajanja odložili za nekaj dni v upanju, da bodo delodajalci popustili in sprejeli zahteve delavcev po izenačenju njihovih mezd z mezdami, ki jih za enako delo dobijo njihovi delovni tovariši v Genovi. To bi v glavnem dosegli s pravilno ureditvijo akordnega dela in z zvišanjem doklad za zdravju škodljiva dela. Sindikati pa zahtevajo, da bi bile notranje komisije v podjetjih obveščene o tarifah za akordno delo, ker bi bil v nasprotnem primeru vsak sporazum glede tega vprašanja brez pomena. Doslej sindikati in notranje komisije sploh ne poznajo omenjenih tarif, delodajalci pa se ureditvi tega vprašanja močno upirajo.

O vsem tem so podrobno govorili na zborovanju kovinarjev, ki je bilo v nedeljo v kino dvorani »Arcobaleno«. Predstavnika obeh sindikalnih organizacij sta poročala o poteku prvih pogajanj, prikazala veliko razliko med delavskimi zahtevami in ponudbami delodajalcev ter poudarila, da se bo borba zaostrila, če bi po krivdi industrijcev prišlo do prekinitve pogajanj. Upati je, da do tega ne bo prišlo in da bodo pristojne oblasti vplivale na vodstva obratov CRDA in arzenala v tej zaključni fazi pogajanj.

SLOVENSKA GIMNAZIJA

Pred nekaj dnevi je predsednik Pokrajinske uprave prof. Gregoretti na seji Pokrajinskega sveta tolmačil letošnje poročilo Pokrajinske uprave. Proračun predvideva 1.453,537.000 lir dohodkov in 2.133,537.000 lir izdatkov, kar pomeni 680 milijonov lir primanjkljaja, ki ga bodo krili z državnim prispevkom. Letos bodo dali več za kmetijstvo kot prejšnja leta, v gospodarskem načrtu pa je vključena tudi gradnja novega poslopja za slovensko gimnazijo, za katero je vladni generalni komisar že odobril 180 milijonov lir.

VELIK, SLABO IZKORIŠČEN KAPITAL

Pretekli teden je predsednik Trgovinske zbornice prof. Luzzatto Fegiz podal na seji gospodarske konzulte obširno in zelo kritično poročilo o sedanjem gospodarskem stanju Trsta in o najvažnejših vprašanjih, ki terjajo nujno rešitev.

Njegovo poročilo, zlasti pa očitki odgovornim oblastem, so zelo razburili predstavnike vladne stranke. Predsednik je sicer priznal, da v Rimu ne vlada namerna sovražnost do Trsta, toda pripomnil je: »Žal nam še ni uspelo obrazložiti Rimu, da predstavlja Trst velik, slabo izkoriščen kapital in da se splača, če ga nočemo izgubiti, pomagati Trstu, da ponovno okrepi svojo pristaniško, trgovinsko in industrijsko vlogo.«

NOVA CESTA

Pod Kontovelom, na pobočju hriba, kjer so lepi vinogradi in paštni, bodo v kratkem zgradili nekaj kilometrov nove poti, ki bo omogočila kmetom, da bodo imeli boljši dostop do svojih zemljišč. Za gradnjo poti v »Mokolanih« je na razpolago 20 milijonov lir.

KONGRES DEMOKRATIČNIH OBČIN

V nedeljo je bil v Trstu ustanovni kongres Pokrajinske zveze demokratičnih občin, kar pomeni prvi korak v borbi za avtonomijo in demokratizacijo občinskih uprav. Na kongresu so izvolili izvršni odbor, v katerem so vsi župani podeželskih občin (Milje, Dolina, Repentabor, Zgonik in Nabrežina) ter predstavniki nekaterih demokratičnih strank v bivšem tržaškem občinskem svetu. Med drugim so sprejeli resolucijo, ki obravnava vsa najvažnejša vprašnja glede poslovanja občin ter resolucijo z zahtevo za takojšnji razpis upravnih volitev v tržaški občini.

USPELA PRIREDITEV

Pretekli četrtek so člani društva slovenskih srednješolcev priredili v Gregorčičevi dvorani glasbeni večer, ki je lepo uspel.

Okrajna komisija za revizijo volilnih imenikov obvešča volivce, da so bodo do 10. februarja 1958 popravljali volilni imeniki in vabi vse, ki niso vpisani v volilne imenike, imajo pa volilno pravico, naj se nemudoma priglasijo za vpis pri pristojnem matičnem uradu.

Vrnekaj vrstah

PARIZ: Prvega januarja letos je Francija štela 44 milijonov 288 tisoč prebivalcev, to je za približno 437 tisoč prebivalcev več, kot jih je bilo pred enim letom.

LONDON: Britanskim znanstvenikom v poskusnem centru Harwellu so uspele kontrolirane termonuklearne reakcije pri temperaturah tudi do pet milijonov stopinj Celzija. To je skoraj tretjina temperature v središču Sonca. Poskus temelji na spajanju atomov težkega vodika pri zelo visokih temperaturah, ostvarja pa neslutene možnosti za proizvodnjo energije iz cenenih virov.

BEOGRAD: Izmenjali so ratifikacijske listine sporazuma jugoslovanske in albanske vlade o zaščiti rastlin in boju proti rastlinskim boleznim in škodljivcem.

BONN: Predstavnik britanske vojske v Bonnu je izjavil, da so se začele prve skupne taktične vaje oboroženih sil Atlantske zveze na kopnem. Vaj se udeležuje okrog 3200 britanskih, danskih in zahodnonemških vojakov ter oficirjev. Udeleženci teh vaj naj bi se obenem naučili poveljevanja v angleščini, ker je to uradni jezik Atlantske zveze.

BUDIMPEŠTA: Predsedstvo glavnega sveta Ljudske fronte Madžarske je razrešilo dolžnosti dosedanjega predsednika Fronte Antala Apra. Za novega predsednika je bil izbran član Političnega komiteja Socialistične delavske partije Gyula Kalay.

CARACAS: Bivši predsednik Argentine Juan Peron je odpotoval iz glavnega venezuelskega mesta Caracasa v Dominikansko republiko. Sodijo pa, da Peron ne bo ostal v Ameriki kot politični emigrant, ampak da bo odpotoval v Evropo in da se bo verjetno naselil v Švici.

PRAGA: Ta teden so tu podpisali sporazum med češkoslovaškim in ameriškim filmskim podjetjem o skupnem snemanju filma po noveli Karla Čapka »Vojna močeradov«. Z delom bodo začeli letos 11. julija.

BUENOS AIRES: Oddelki argentinske vojske so po vsej državi zasedli številna podjetja, ker so sindikalne organizacije napovedale stavko zaradi vladinih neizpolnjenih obljub. Bančni uslužbenci in delavci opekarn so že stavkali nekaj dni.

MADRID: Pred vojnim sodiščem se je zagovarjalo šest obtožencev, ker so lani februarja organizirali bojkot mestnega prometa. Vojaški tožilec je zahteval za dva 18-letno zaporno kazen, za ostale pa od osem do enega leta. Obtoženci so lani raztresli letake, v katerih so pozivali prebivalce, naj protestirajo pri zvišanju življenjskih stroškov s tem, da ne uporabljajo mestnih prevoznih sredstev.

ZUNANJEPOLITIČNI KOMENTAR JUGOPRESA

Zamisli in odločitve

George Kennan je bil kot navdihovalec ameriške zunanje politike že pred časom znan, da je eden izmed prvih ameriških politikov, ki je javno osvetlil spremembe v mednarodnih odnosih in da je poskušal uokviriti novo, trenutnemu položaju bolj ustrezno politiko. Ta naj bi v Evropi in v svetu nasploh utrjevala borbo za mir, ne pa, da bi poslabšala mednarodni položaj. Stališče uglednega ameriškega politika s predlogom o ustanovitvi cone brez atomske oborožitve v Srednji Evropi, kar naj bi bilo temelj združitve Nemčije, to stališče je bilo v trenutnem mednarodnem položaju najbolj uspešna protiutež sovjetskim predlogom glede rešitve tega vprašanja.

In čeprav je Kennanov predlog obetal rojstvo novih predlogov in v tem do neke mere možnost ustvariti med tamkajšnjimi uradnimi krogi željo po dejavnosti v nasprotni smeri, žal, takrat — bilo je pred leti — do tega ni prišlo. Porajanje novih predlogov v zvezi s poglabljanjem stikov med Vzhodom in Zahodom in način reševanja posameznih važnejših mednarodnih vprašanj, se je omejilo le na razpravljanje opozicijskih krogov nekaterih zahodnoevropskih dežel.

Pritisk javnosti, ki so ga izzvali diplomat Kennan, sodnik Vrhovnega sodišča Duglas in industrijalec Hofmann, bivši minister in odlikovanec z Nobelovo nagrado za mir Lester Pearson v Kanadi ali laburisti z Bevanom na čelu v Veliki Britaniji, je imel pozitiven odmev v Evropi, predvsem v Zahodni Nemčiji. To pa je povzročilo nekaj kakovostnih sprememb tudi v uradnih krogih nekaterih zahodnih dežel. Zato ni niti najmanj čudno, da je te dni predsednik Zvezne republike Nemčije Theodor Heuss kot prvi zahodnonemški državnik po drugi svetovni vojni poskrbel za vzpostavitev prijateljskih odnosov med Zahodno Nemčijo in Sovjetsko zvezo. Ob tej priložnosti je tudi obsodil način izvajanja zaostrene politike s pomočjo sile. Izjava britanskega predsednika vlade Macmillana o sklenitvi pakta o nenapadanju s Sovjetsko zvezo s predlogom, ki daje dovolj možnosti za razmišljevanje ne samo v prestolicah zahodnega sveta pač pa tudi, kot se sliši, v Moskvi, dokazuje, da so vsaj v Londonu prišli do prepričanja, kako nujno potrebno je tudi na Zahodu, po daljšem premoru, spregovoriti nekaj novega.

Macmillanova iniciativa ne bi smela ostati le poskus za vzpostavitev ravnotežja pri sestavljanju predlogov in težnje po akademski pripravljenosti za razgovore, ki že dalj časa predstavljajo nujnost, ker po drugi strani zavlačevanje njihovega organiziranja povzroča škodo Zahodu. Prišlo je do ugodnega trenutka, da bi dobra volja Londona lahko rodila povoljne uspehe. Zahodnim državam se na primer nudi priložnost, da učinek enostranske pozitivne odločitve sovjetske vlade o zmanjšanju svojih oboroženih sil presežejo z ustreznimi lastnimi ukrepi. To bi lahko bila pot k formiranju vedno boljše mednarodne atmosfere, o čemer ameriški tisk, mimogrede rečeno, s polno pravico toliko piše. V takem vzdušju bi lahko bil ploden sestanek na najvišji ravni državnikov Vzhoda in Zahoda.

V nastalem vzdušju pobud in predlogov v mednarodnih odnosih bi ne smeli pozabiti, da bi mogle države izven blokov, kot so Jugoslavija, Indija in druge, s svojimi dosedanjimi in morebitnimi novimi idejami veliko pomagati. Njihova aktivnost zrcali iskreno željo, pomagati k odstranjevanju vseh zaprek na poti do stvarnih, iskrenih razgovorov o nesporazumih. Zato bi tudi sodelovanje manjših dežel, — poleg velikih sil — v razgovorih Zahod — Vzhod, morali oceniti samo kot popolnoma pozitivno, kot je to dejal predsednik Tito v svoji novoletni poslanici.

Prvi zbori so mimo

(Nadaljevanje s 1. strani)

ni skoraj nič poznalo, saj so cene ostale iste ali pa so se celo povečale. To pomeni, da tržni viški kmetijskih pridelkov niso mogli do potrošnika, kar kaže na slabo organizacijo tega dela naše trgovinske mreže.

Pomanjkljivosti pa so tudi v preskrbi z industrijskim blagom, kar je slejkoprej posledica slabe povezave med trgovino in industrijo. Dogaja se namreč, da posamezne tovarne proizvajajo blago, po katerem sploh ni povpraševanja, medtem ko primanjkuje potrošnih predmetov, ki bi jih lahko proizvajala ista tovarna, če bi ji trgovina signalizirala želje potrošnikov. To funkcijo pa naša trgovina izredno slabo upravlja in zato je tudi deloma kriva za napačno usmerjeno proizvodnjo in škodo, ki jo zaradi tega trpi družba. Nujno je, da postane trgovina bolj sodobna, predvsem pa bolj prožna.

V IX. volilni enoti pa so zanimala volivce predvsem komunalna vprašanja, kar ni čudno spričo dejstva, da je stanje v tem delu Kopra najslabše. Zbor volivcev je vodil občinski odbornik Mario Santin, ki je obrazložil načrt ObLO za izboljšanje komunalnih naprav in izboljšanje higienskih in zdravstvenih razmer.

Podobna vprašanja so obravnavali tudi na drugih zborih volivcev. Povsod pa so po končani razpravi izvolili delegate za kandidacijske konference.

Ureja uredniški odbor — Glavni urednik Stane Škrabar — Odgovorni urednik Rastko Bradaškja — Za tisk odgovarja Franc Zdešar

Z OBČINSKE KONFERENCE ZK V SEŽANI

Na straži miru in sožitja

V ponedeljek je bila v kino dvorani II. občinska konferenca ZKS. Konference, ki jo je vodil v imenu delovnega predsedstva Rado Dougan, se je udeležilo 100 delegatov ter nad 30 gostov, med njimi član CK ZKS Dušan Bole, okrajni organizacijski sekretar ZK Julij Titl in član okrajnega komiteja ZK Tone Ukmar. Namesto obolelega sekretarja obč. komiteja ZK Lada Mahnič je podal poročilo o delu komunistov v sežanski občini Alfonz Grmek. V daljši in razgibani razpravi so številni delegati prispevali svoja opažanja in ugotovitve za razvoj političnega in sploh družbenega življenja v občini. V razpravi sta sodelovala tudi Dušan Bole in Julij Titl, ki sta delegatom posredovala nekaj kritičnih in tudi spodbudnih napotkov za nadaljnje partijsko politično delo.

V Sežani, na meji dveh različnih družbenih sistemov in na križišču raznih vplivov, je politična in vodstvena vloga komunistov še prav posebno odgovorna. Tu je v največji meri potrebna trdna in jasna politična zrelost, s katero šele more človek objektivno presojati življenje in dogajanje. Sodeč po oblikovanju in utrjevanju socialističnih družbenih odnosov, ki jih ustvarja razvoj socializma, se da sklepati, da so komunisti v sežanski občini sorazmerno prav dobro izpolnjevali svojo politično nalogo. Gospodarski razvoj sežanske komune ustvarja občanom višjo življenjsko raven, hkrati pa na tem stikališču dveh različnih družbenih sistemov kaže zunanjemu svetu jasno podobo o življenju, ki ga v socialističnih pogojih gradi svoboden delovni človek. Resda čaka sežanske komuniste in vse občane še obilica napornega dela v nadaljnji rasti komune, toda že ob sedanjem stanju so na prvi pogled tako domačemu človeku kakor tujcu očitne velike življenjske izpremembe, ki nastajajo v novih družbenih pogojih.

Socialistična demokracija se je v komuni že izrazito uveljavila z delavskim in družbenim upravljanjem, v katerem sodeluje znatno število komunistov. Delo osnovnih organizacij ZK je bilo v splošnem zadovoljivo. V občini je sedaj 711 komunistov. V zadnjih dveh letih je bilo sprejetih v ZK 110 novih članov, od tega 58 delavcev in 37 uslužbencev, med njimi kar 36 žena. Kakor po nekaterih drugih občinah v okraju, tako tudi v sežanski prevladujejo med novimi člani mladi ljudje, in sicer je med 110 novimi člani kar 72 članov v starosti do 25 let. Žal pa velja tudi za sežansko občino ugotovitev, da so vse vaške organizacije ZK v zadnjih dveh letih sprejele v članstvo enega samega kmeta, kar vsekakor priča, da vlada glede tega še precejšnja ozkost. Tu se za sprejem novih članov postavlja zahteva po idealnem človeku, ki naj bi že pred vstopom v članstvo ZK imel popolnoma izoblikovan idejni nazor. Pozabljajo pa organizacije, da so pravzaprav one dolžne ljudi vzgajati ter jim pomagati pri oblikovanju politične in družbene zavesti. Sodeč po napredku, ki ga v občini kaže tudi kmetijstvo, bi mogli reči, da je tudi po vaseh lepo število naprednih kmečkih ljudi, ki so vredni članstva v ZK. V tem pogledu zaslužijo priznanje dobrega političnega dela na vasi osnovne organizacije ZK v Dutovljah, Hruševici in Tomaju, ki so s svojim delom dokazale, da je tudi na vasi dokaz zdravih in pozitivnih sil, ki pravilno mobilizirane in usmerjene močno utrjujejo socialistične pozicije na vasi.

Pomlajeno in pomnoženo politično vodstvo komune, ki ga tvorijo člani ZK, zdaj še uspešneje rešuje družbeno problematiko v komuni, kjer vlada prav sedaj izredno živahna predvolilna aktivnost. Člani ZK so s političnim delom poskrbeli, da se pripravlja komuna na volitve v zvezno in republiško skupščino s trdno zavestjo, da bodo te volitve ponovno jasno pokazale, kako gradi Sežana novo življenje in kako trdno stoji ob naši zahodni meji na živi straži miru in koeksistence.

Zbor v domu solinarjev

Iz Jerneja pri Sečovljah dospe redko kdaj kakšen glas v časopise. Nič posebnega se ne zgodi. Prebivalstvo dela in živi nekako odmaknjeno od drugega dogajanja. Zbori volivcev pa so razgibali tudi to naselje.

Na zboru volivcev pretekli petek so tako opozarjali na potrebno izboljšavo električne napeljave v vas. Radi bi imeli tok v vsaki hiši, predvsem pa želijo, imeti močnejši tok. Pri sedanji medli svetlobi res ne bodo mogli izvesti nameravanega tečaja za prekvalifikacijo delavcev.

Zaselek Nočed nima vode. Dovažati jo morajo s cisterno iz Jerneja. V Nočedu je sicer vodnjak, ki pa je tako zapacan, da voda ni več pitna. Vodnjak bi bilo treba izčistiti in betonirati. Na zboru volivcev so solinarji obljubili, da bodo pregledali vodnjak in ga poskusili urediti.

Prav tako nujna bi bila v Nočedu obnova mostu. Podrl se je pod kamionom, ki je vozil gramoz za vaško cesto. Zrušil se je v kanal in zajezil vodo. Na zboru volivcev so se domenili, da bodo ta pereči problem uredili vsi skupaj: iz solin bo prišlo nekaj potrebnih strokovnih delavcev s tehnikom, vaški odbor pa bo organiziral prostovoljno delo.

Če kdo umre, ga je iz Jerneja treba nositi na ramah na piransko pokopališče. Zbor volivcev je zadolžil svojega ljudskega odbornika, naj na prihodnji seji ObLO sproži vprašanje ustreznega prevoznega sredstva. Še vrsta naselij je, ki so prav tako daleč od pokopališča.

Zbor volivcev je iz svoje srede izbral tovariša, ki bo prevzel nalogo socialnega skrbstva v vasi. Do tega sklepa je prišlo, ko je več tovarišev opozorilo na primere starčkov ali otrok, ki živijo v neurejenih razmerah in bi nujno bili potrebni pomoči družbe. Posebno Marušičevega rahitičnega (ali paralitičnega?) otroka bi bilo treba takoj poslati v ustrezno bolnišnico ali okrevališče.

Na zboru volivcev se je tudi pokazala očita potreba po močnem potrošniškem svetu. Prodajalna potrošniške veletrgovine »Prerad« bi namreč bila potrebna ostre družbene kontrole. Cene v tej poslovalnici so mnogo višje kot v Portorožu in se izpreminjajo iz dneva v dan. Zgodi se celo, da se prodajalca pred kupci prepirata o višini cene. Starši si ne upajo več pošiljati v trgovino otrok, ker jim prodajalca ne postrežeta v redu in ker otroci nikdar ne prinesejo domov toliko denarja, kolikor bi ga moralo ostati. Izbire v trgovini ni.

V jernejski trgovini je poseben problem kruh. Prvič ga vsak dan zmanjka — v pol ure je razprodan — in drugič prihaja v trgovino prepozno, tako da morajo delavci prekinjati pozneje delo, če hočejo imeti malico. Pred leti se je prodajalec samoiniciativno vsedel na kolo in se odpeljal po kruh, če ga je zmanjkalo, zdaj pa nista prodajalca niti toliko, da bi zagotovila dovolj kruha stalnim odjemalcem. Morda bodo vsi ti problemi urejeni, ko bodo v Jerneju zgrajeni bloki s stanovanji za solinarje. V blokih bodo tudi lokali za trgovino in mesnico. Zdaj v Jerneju sploh ne moreš kupiti mesa.

Okrajno pošto v Kopru pa prosijo jernejski volivci, naj v njihovem naselju namesti poštni nabiralnik.

Na zboru volivcev sta bila izbrana za delegata na kandidacijskih konferencah tovariša Benko, ljudski odbornik, za zvezno, in Somrak, uslužben v solinah, za republiško kandidacijsko konferenco.

Jule

Nova in nova stanovanja

Že nekaj mesecev je koprski Belveder eno samo gradbišče. Tri gradbena podjetja so si ga razdelila med seboj ter ogradila vsako svoje področje in že so se pokazali obrisi temeljev novih stanovanjskih blokov, ki od tistega čača vztrajno rastejo iz tal.

Le redkokdo gre tam mimo, da se ne bi ozrl na gradbišče, ki nanj opozarjajo škripanje žerjava, ko s svojim nekaj tonskim tovorom drsi po železnih tračnicah, zamolkel ropot mešalca in kovinski zvok jeklenih dleta, s katerimi kamnoseki obdelujejo beli kraški kamen za fasade. Še posebno pozorno pa spremljajo dela tisti Koprčani, katerih prošnje ležijo na občinskem stanovanjskem uradu že mesece in celo leta, s tihim upanjem, da končno tudi zanje raste stanovanje.

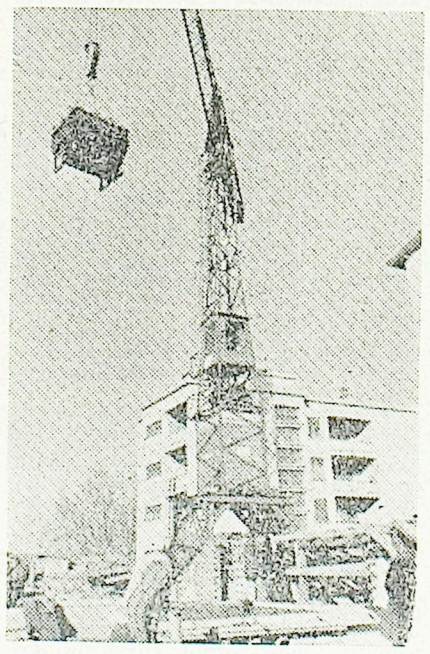

Delo pri graditvi novih stanovanjskih blokov na Belvederu je močno mehanizirano. Na sliki veliki žerjav

Tako bo v tem delu Kopra vse do pomladi leta 1959. Tedaj bodo dela končana in dobili bomo 7 velikih stanovanjskih zgradb, med katerimi se bo ponosno dvigal 12-nadstropni nebotičnik. Skupaj 111 stanovanj različnih velikosti in pa 100 garsonjer ali samskih stanovanj. To seveda ne bo dokončno rešilo stanovanjske krize, vendar pa jo bo občutno ublažilo.

Delo ne počiva niti sedaj, ko je pritisnil mraz, največji sovražnik zidarjev. Delavci opravljajo razna zemeljska in pomožna dela, drugi pa spet pripravljajo železno ogrodje, ki ga bodo takoj zalili s cementom, ko bo mraz popustil. Pravzaprav je delo v vseh fazah. Za zgradbo Okrajnega komiteja so dogradili prvi blok do prvega nadstropja, nekoliko naprej šele kopljejo temelje. Medtem pa je više gori podjetje Gradbenik že slavilo »likof«. Lepa trinadstropnica je že pod streho in zdaj opravljajo notranja dela. V njej bo 16 stanovanj, ki bodo čez nekaj tednov nared za vselitev.

Prav ta blok si je treba še posebej ogledati, ker lahko koristi kot primer ekonomične razdelitve uporabnega prostora. Vsa stanovanja so trosobna. Prostori so sicer majhni, vendar dovolj veliki, da ne bo to škodovalo udobnosti. Človek ima občutek, da ni ničesar odveč in da obenem ničesar ne manjka. Zato so si tudi to razporeditev ogledala neka naša večja podjetja, ki nameravajo graditi podobna stanovanjska poslopja.

Vezanje železnega ogrodja za armirani beton

Tri bloke, ki bodo stali okoli predlansko leto zgrajene stanovanjske zgradbe, gradi ljubljansko podjetje Gradis. To priznano gradbeno podjetje že poznamo, saj je zgradilo razen hladilnice in tovarne ključavnic v Dekanih tudi naš največji industrijski objekt, tovarno motornih koles — Tomos. Po načrtu bo podjetje dogradilo vse tri bloke do letošnjega oktobra. Tu moramo omeniti novost, ki bo prav gotovo prijetno presenetila bodoče stanovalce: v pritličju teh blokov bodo uredili posebne prostore za otroke, da se bodo lahko tu sestajali in igrali.

Vsa dela so bila doslej opravljena po načrtu. Zato tudi ni bilo kakega zastoja niti ni posebnih težav. Res je sicer, da se včasih pojavlja vprašanje gradbenega materiala, predvsem opeke, kajti edina naša opekarna v Izoli ne more zadostiti potrebam in voziti jo morajo celo iz Vojvodine. To povzroča sicer nepredvidene stroške, na samo hitrost gradnje pa ne bo odločilno vplivalo.

-iv

Zbori volivcev v pivški občini

Kljub slabemu vremenu, ki je ta mesec zajelo tudi področje pivške občine, so bili tamkajšnji zbori volivcev zelo dobro obiskani. Vseh zborov je bilo 31 in udeležilo se jih je skoraj 2000 volivcev. Povsod je bilo čutiti, da zbori volivcev vse bolj dobivajo na svoji veljavi, kar je najboljši dokaz živahna razprava o najrazličnejših krajevnih problemih in predlogi, kako naj bodo rešeni. Razen delegatov za kandidacijske konference so izvolili tudi nove krajevne odbore, potrošniške svete in se temeljito seznanili z gospodarskim stanjem občine.

Najbolj živahne razprave so bile v Juriščah, na Baču in v Pivki. V Pivki, kjer je pet volilnih enot, so se po razgovoru o bližnjih državnozborskih volitvah in o pripravah nanje, udeleženci zbora volivcev najbolj živahno zanimali kako je z dograditvijo nove, sodobne pekarne, da ne bo več težav s preskrbovanjem večjega števila prebivalcev s kruhom. Pivčani so tudi izvolili nov potrošniški svet, novoizvoljenemu krajevnemu odboru pa zaželeli, da bi zaupane naloge bolje reševal, kot je dosedanji.

Od približno 400 prebivalcev Jurišč se je zbora volivcev udeležilo kar 156. Težišče razprave je bilo kako izboljšati prometne zveze med njihovo vasjo in občinskim središčem. V Trnju je bilo govora o ureditvi vaških pašnikov, kanalizacije in takojšnjega popravila vodnjaka. Volivci so predlagali, naj bi posekali nekaj borovcev in z izkupičkom za prodani les zgradili dva nova vodnjaka. Napeljavo trofaznega toka po vsej vasi, da bi lahko spustili istočasno v pogon vseh osem električnih motorjev, ureditev kanalizacije, čim hitrejšo nabavo snežnega pluga, to so želje prebivalcev Slavine, ki sodijo med najbolj prizadevne prebivalce pivške občine. Približno 300 tisoč dinarjev dotacije pa bi potrebovali v Nadanjem selu, da bi lahko z mobilizacijo lastne delovne sile uredili javno razsvetljavo, kupili vodno črpalko in zamenjali dotrajane vodovodne cevi. Podobne razprave o krajevnih problemih, potrebnih, da bi jih prej ko mogoče uspešno rešili so bili tudi na zborih volivcev v Zagorju, kjer so izdelali obširen program dela, v Narinu, Dolenji in Gornji Košani ter tudi v drugih vaseh pivške občine.

IZOLA

Resne priprave na konferenco

Na področju izolske občine so že zaključili redne konference osnovnih organizacij ZK ter izvolili nova vodstva. Na teh konferencah so po kritični analizi dosedanjega dela napravili delovne načrte za prihodnje delovno obdobje. V tem načrtu je tudi predvideno, kako bodo poglobili ideološko politični študij in kako se bodo čimbolj temeljito pripravili na spomladanske državnozborske volitve.

Občinska konferenca ZKS v Izoli bo v soboto 1. februarja dopoldne v sindikalnem domu. Konferenci bo prisostvovalo 119 delegatov iz raznih osnovnih organizacij in več kot 30 gostov.

Č. C.

TEDEN DNI po Jugoslaviji

SREDSTVA ZA KMETIJSTVO BODO LETOS PRIBLIŽNO ENAKA LANSKIM, ker tako predvideva investicijski program zveznega družbenega plana, na osnovi katerega je Jugoslovanska investicijska banka razpisala XVIII. natečaj za kmetijstvo v letu 1958. Največ zahtevkov je za ekonomske gradbene objekte (856), za nabavo živine (523), za nasade (453), skladišča (471), nadalje za nabavo opreme, za objekte za predelavo kmetijskih proizvodov, za melioracije itd.

PIRANSKE SOLINE SO PO ZMOGLJIVOSTI NAJVEČJE V NAŠI DRŽAVI. Današnja skupna površina piranskih solin je 6 milijonov 278.946 kvadratnih metrov, možno pa je s sorazmerno majhnimi stroški to površino precej razširiti. Predvidevajo, da bi z razširitvijo solin v Sečovljah za 500.000 kvadratnih metrov dosegli zmogljivost proizvodnje soli povprečno na 30.000 ton letno.

20 MILIJARD 700 MILIJONOV JE VREDNOST LANSKOLETNEGA IZVOZA IZ SLOVENIJE. To je za milijardo 700 milijonov več, kot je predvideval družbeni plan, in za skoraj 4 milijarde več, kot je bila vrednost izvoza leta 1956. Lesno industrijska podjetja in zadruge v Sloveniji so izvozile razne lesne in industrijske izdelke v vrednosti več kot 3 milijarde dinarjev, tekstilnih izdelkov pa smo izvozili za milijardo 900 milijonov dinarjev. Največja postavka v izvozu iz Slovenije so kmetijski pridelki v vrednosti 4,5 milijarde dinarjev, kar gre predvsem na račun izvoza hmelja. Predvidevajo, da bo letošnji izvoz naše republike za tri milijarde večji od lanskega.

MLADINSKE DELOVNE BRIGADE BODO LETOS ZGRADILE 70 km avtomobilske ceste Ljubljana—Zagreb. Doslej je že zgrajene 60 km te ceste, ki je široka 10 m in ima asfaltno cestišče široko 7,5 m. Letos bo treba med drugim zgraditi tudi gornji ustroj na mostu čez Savo pri Jankomiru. Za zgraditev avtomobilske ceste Ljubljana—Zagreb bo letos investiranih okrog 5,5 milijarde dinarjev.

12.000 ŠIVALNIH STROJEV BO LETOS IZDELALA TOVARNA PRECIZNE MEHANIKE »VLADO BAGAT« V ZADRU. Cena teh strojev bo 80 do 100 tisoč dinarjev. Sedaj dokončujejo montažo 50 šivalnih strojev tipa »Jadranka«, ki so izdelani po licenci italijanske tovarne »Necchi«.

PRVI SPECIALIZIRANI MEDNARODNI SEJEM OBRTNIŠTVA BO APRILA V BEOGRADU. Jugoslovansko obrtništvo bo na tem sejmu prikazalo svoj velik razvoj v zadnjih letih. Verjetno se bodo sejma udeležile tudi obrtniške organizacije nekaterih evropskih, azijskih in ameriških držav.

ZA 23 % SE BO DO LETA 1961 POVEČALA PROIZVODNJA SLOVENSKE METALURGIJE. Zato bo treba povečati proizvodnjo surovega železa za 20 %, proizvodnjo jekla pa od 319.000 ton v letu 1956 na 380.000 ton. Smernice za gospodarski razvoj Slovenije predvidevajo tudi povečanje proizvodnje cinka od 13.800 ton na 15.000 ton, živega srebra od 456 na 530 ton, aluminija od 11.440 na 22.000 ton, medtem ko bo proizvodnja svinca ostala na dosedanji ravni.

Z OBČINSKE KONFERENCE ZK V PIRANU

Dvig storilnosti in življenjske ravni

Prejšnji četrtek je bila v Piranu občinska konferenca ZKS. Udeležilo se je je nad 100 delegatov in blizu 30 gostov, med slednjimi sekretar Okrajnega komiteja ZKS Koper Albert Jakopič-Kajtimir, član CK ZKS Lado Kozak in član org. sekretariata CK ZKS Jože Kavčič, predstavniki JLA in drugi.

V obširnem poročilu, ki ga je podal sekretar občinskega komiteja Jakob Draksler, je bilo kritično obdelano delovanje komunistov na vseh področjih gospodarskega, socialnega in kulturnega življenja v občini. Poročilo je kritično ocenilo delovanje in vpliv komunistov in njihove zasluge za gospodarski in drugačen napredek občine, pa tudi njihovo odgovornost za neuspehe in pomanjkljivosti, ki se še pojavljajo. Vsekakor je občina posebno na gospodarskem področju v dveh letih od prejšnje občinske konference ZKS močno napredovala. V letu 1955 je realizacija dosegla komaj nekaj nad 4 milijarde dinarjev, leta 1957 pa se je povzpela že na skoraj 7 milijard. Lanski družbeni plan je bil presežen za tretjino. Toda poročilo opozarja komuniste, da se ne smejo uspavati zaradi doseženih uspehov, temveč morajo v bodoče z osebnim zgledom še povečati svoj pozitivni vpliv pri doseganju uspehov. Mnogo si bodo morali prizadevati predvsem za povečanje storilnosti in za iskanje neizkoriščenih rezerv znotraj podjetij.

Tovariš Draksler se je v poročilu močno dotaknil tudi vpliva komunistov na razvoj družbenega upravljanja v občini. Medtem ko se je delavsko samoupravljanje v gospodarskih organizacijah občine že povsem uveljavilo in že kar dobro poteka družbeno upravljanje tudi v zdravstvu in šolstvu, pa je na področju hišnih in posebno potrošniških svetov potrebno mnogo več dela, še mnogo vztrajnega prizadevanja, da bodo tudi ti sveti dokazali korist in upravičenost svojega obstoja. Razgibati je potrebno zlasti potrošniške svete, da bodo postali močan činitelj pri vnašanju socialistične morale v sedanje nepravilne odnose trgovine do potrošnika. Proti negativnim pojavom v trgovini je v diskusiji posebno ostro nastopil predsednik piranskega ObLO Davorin Ferligoj. Navedel je zgovorno primerjavo cen, iz katere je bilo razvidno, da trgovine v Piranu neupravičeno postavljajo mnogo višje cene kot trgovine v Kopru, da o drugih slovenskih središčih niti ne govorimo. Naloga komunistov je posebno v potrošniških svetih poskrbeti, da se stanje popravi in da bodo odgovarjali tisti, ki povzročajo take nepravilnosti.

Iz organizacijskega dela poročila povzemamo naslednje: na področju občine Piran je 26 osnovnih organizacij ZKS s skupno 885 člani. Za boljše delo na terenu skrbi 7 aktivov, med njimi aktiv članov ZK italijanske narodnosti. Največjo skrb posvečajo ideološki poglobitvi in strokovnemu dvigu ter splošni izobrazbi vsega članstva. Zato je občinski komite preteklo jesen imenoval ideološko komisijo in predavateljski aktiv, ki bosta do poletja izvedla bogat program predavanj in raznih drugih oblik ideološkega in sploh prosvetnega dela. Sodelovanje pri pripravah na spomladanske volitve pa je ena najbolj aktualnih nalog vseh članov ZK.

V bogati diskusiji, ki je trajala v pozne večerne ure, so sodelovali tako delegati kot gostje in s konkretnimi primeri dopolnili sekretarjevo poročilo. Ožigosani so bili posamezni primeri, ko posamezni člani organov delavskega samoupravljanja poskušajo izkoristiti svoj položaj za uveljavitev osebnih teženj, ali pa ko si delavski sveti in upravni odbori lastijo pravice, ki so izven njihovih kompetenc. Take nepravilnosti močno škodujejo podjetju in skupnosti, kot je pokazal primer hotela »Helios«. Negativen pojav so tudi težnje po preširokih investicijah. Nekatera podjetja želijo graditi nove objekte za razširitev svojega poslovanja, pri tem pa ne upoštevajo niti težav z nabavo potrebnih sredstev, še manj pa težav za nabavo sredstev za gradnjo stanovanj in drugega, kar je potrebno v zvezi s povečanjem števila delavcev. Komunisti morajo skrbeti, da se bodo investicije uporabljale samo tako, da bosta šla razvoj podjetij in naraščanje življenjskih potreb prebivalstva vzporedno.

Precej govora je bilo tudi o kmetijstvu, ki je eden najtrših proble-

(Nadaljevanje na 11. strani)

Bilo bi prav . . .

. . . če bi premijski sistem gospodarska podjetja uporabljala le, če imajo zanj take pogoje, ki zagotavljajo, da je premija dejansko plačilo za dosežene uspehe dela, ne pa, da bi bil premijski sistem posebna oblika dopolnilne plače;

. . . če bi gospodarske organizacije uporabile samo tiste premijske osnove, za katere so dani pogoji v tehnološkem procesu, v organizaciji dela, v organizaciji evidence in ki so realne ter objektivne;

. . . če bi pri sestavljanju premijskih pravilnikov upoštevali ekonomski uspeh, ki ga premijski upravičenec dosega na svojem delovnem mestu;

. . . če bi delavski sveti in upravni odbori bolj temeljito kot doslej razpravljali o zmanjšanju proizvodnih stroškov z boljšim izkoriščanjem surovin;

. . . če bi potrošniški sveti z večjo prizadevnostjo vplivali na zatiranje samovoljnega postavljanja cen v nekaterih trgovinskih obratih;

. . . če bi uporaba občinskih proračunskih sredstev v letošnjem letu bolj vplivala na enakomerni razvoj vseh področij neke občine in upoštevala prioritetno listo komunalnih občinskih potreb;

. . . če bi nekateri organi družbenega upravljanja v posameznih podjetjih stalno upoštevali ne samo razvoj lastnega podjetja, pač pa tudi obveznosti, ki jo imajo do družbe.

LJUBLJANSKI

DNEVNIK

V LJUBLJANI BODO KANDIDIRALI

Na razširjeni seji plenuma Okrajnega odbora SZDL je v Ljubljani pred začetkom svojega tehničnega poročila, kako bodo potekale v Ljubljanskem okraju volitve v Zvezno in republiško ljudsko skupščino, predsednik Okrajnega odbora SZDL Janez Vipotnik v imenu Okrajnega odbora SZDL predlagal, naj bi v ljubljanskem okraju kandidirali tovariši Edvard Kardelj, Vida Tomšič in Matija Maček. Udeleženci seje plenuma so predsednikov predlog pozdravili z burnim ploskanjem.

VEČER

SMRT PREŽI NA CESTAH

Število prometnih nezgod iz leta v leto narašča. Samo v celjskem okraju je bilo lani 24 mrtvih in 197 poškodovanih v prometnih nezgodah. Pri 326 nezgodah je bilo za 35 milijonov škode.

Vedno več je motornih vozil in ljudje vozijo vedno hitreje. Že statistika prometnih nesreč iz enega samega okraja nam daje za preteklo leto grozljivo sliko.

Zakaj toliko nesreč? Kje so vzroki?

V prvi vrsti tiči vzrok v povečanju števila motornih vozil pa tudi števila kolesarjev. Po podatkih prometnih organov je v zadnjih šestih letih v celjskem okraju porastlo samo število kolesarjev od 35 tisoč na 55.000, torej za 20.000. Tudi promet z motornimi vozili se je povečal za okrog 100 %. Razen tega vozijo vozila po moderniziranih cestah mnogo hitreje, kar nevarnost povečuje.

POMURSKI VESTNIK

NEUMNOST JE IZKORIŠČALA

Še vedno je dovolj ljudi, ki verjamejo, da jim lahko kdo iz kart, kavinih usedlin, črt na roki ali kaj podobnega napove srečo ali nesrečo v bodočnosti, njihovo nadaljnjo življenjsko pot, vmes pa še drobne malenkosti. Take lahkoverneže in njihovo neumnost pa izkoriščajo razni prefriganci.

Pred sodnikom za prekrške se je pred kratkim zaradi vedeževanja morala zagovarjati neka ženska z Goričkega. Njeni klienti, bilo jih je kar precej, so prihajali na njem dom, kjer jim je iz usedlin črne kave prerokovala njihovo bodočnost. Za to je sprejemala denar in razne darove v naravi. Za svoje sleparsko početje je za sedaj prejela razmeroma milo pogojno kazen, ki jo bo verjetno spametovala.«

DOLENJSKI LIST

Glasilo Socialistične zveze delovnega ljudstva okraja Novo mesto

PONEDELJKOV ŽIVILSKI TRG

Že nekaj let nazaj ne pomnijo ženske, da bi bil sredi januarja živilski trg tako dobro založen z zelenjavo kot letos. Zima brez snega je tudi tokrat omogočila, da je bil trg 20. januarja poln vsega. Prodajali so: jajca po 15 din, jabolka po 100 din za kilogram, za skodelico smetane so zahtevale 60 do 70 din, za krožnik regrata 20 din, za krožnik radiča 25 din, za krožnik motovilca 20 din, za merico kisle repe ali zelja 25 din, za šopek peteršilja 10 do 15 din, za venec čebule okoli 100 din, za »firkl« orehov 130 din, za liter mleka 32 din, za liter slivovke 600 din, za koreninо hrena 20 din, za kolobar masla 100 din, za paličico surovega masla 10 din.

Vedno več stojnic zasedajo prodajalci volnenih izdelkov. Dolgo časa sta bila le dva ali trije, sedaj pa jih je že cela vrsta. Tudi lončarji pridno obiskujejo novomeški trg.

Meso ima kar stalno ceno: govedino prodajajo po 260 din, teletino po 320 in svinino po 380 din.

Z OBČINSKE KONFERENCE ZK V ILIRSKI BISTRICI

Poudarek na liku komunista

V nedeljo je bila tudi v Ilirski Bistrici občinska konferenca ZKS, na kateri so delegati temeljito razpravljali o vrsti gospodarskih in politično-organizacijskih vprašanj. Konference so se udeležili tudi sekretar OK ZKS Koper Albert Jakopič-Kajtimir, predsednik OLO Koper Albin Dujc, predstavniki JLA s polkovnikom Stevom Lakićem na čelu, gosti iz pivške in hrpeljske občine in drugi. Sekretar občinskega komiteja ZKS Anton Dolgan-Branko je v svojem obširnem poročilu podal sliko gospodarske dejavnosti občine in dosedanjo prizadevnost komunistov ilirsko-bistriške občine za okrepitev komunalnega sistema za poglabljanje lastne ideološke vzgoje in za organizacijsko učvrstitev Zveze komunistov. Razprava po njegovem referatu pa je nakazala številne naloge, ki jih morajo tamkajšnji člani Zveze komunistov obravnavati in reševati v prihodnje. V razpravo so razen delegatov posegli tudi gosti. Potem ko je predsednik OLO Koper Albin Dujc delegate seznanil z nekaterimi najvažnejšimi gospodarskimi problemi okraja, republike in federacije, je sekretar OK ZKS Albert Jakopič-Kajtimir govoril o liku komunista, ki naj dosledno in kritično obravnava vsa dogajanja okrog sebe, naj aktivno sodeluje v organih družbenega upravljanja in stremi za čimvečjo mobilizacijo sil, ki bodo utrjevale socialistične odnose na vseh področjih družbene dejavnosti. Poudaril je, da je potrebna konstruktivna kritika zato, da bo delo boljše, da se napake ne bodo ponavljale in da je treba nujno imeti pred očmi zahtevo po večji storilnosti dela ter odločnost za dosledno izpolnjevanje vseh družbenih in političnih nalog.

Ob zaključku konference so delegati izvolili nov občinski komite Zveze komunistov.

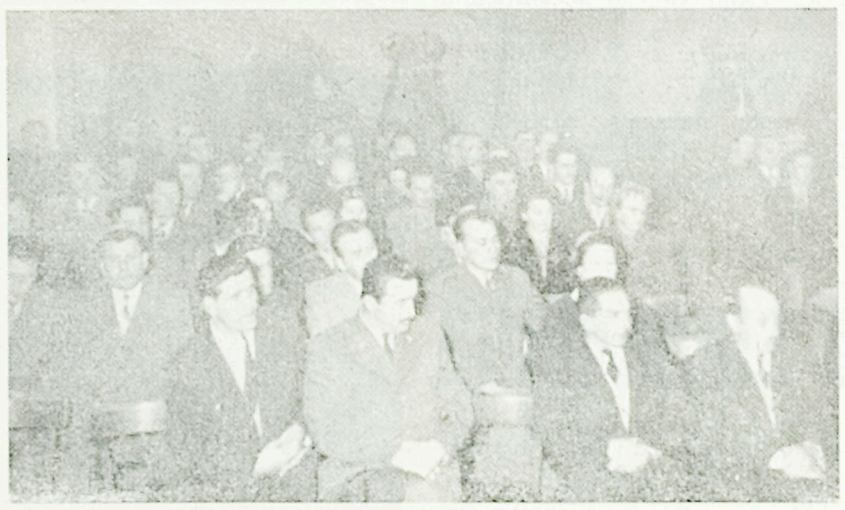

Z nedeljske konference ZK občine Ilirska Bistrica: delegati in gostje v dvorani Doma JLA

Da bomo vedeli prav kupovati meso

Trgovinska zbornica za okraj Koper je sporazumno z okrajno tržno inšpekcijo in s podjetji za prodajo mesa izdelala Pravilnik o prikladah pri prodaji mesa, o izračunavanju cene mesu brez kosti in kako morajo biti izdelani ceniki v mesnicah. Ta pravilnik je stopil v veljavo 1. januarja in je obvezen za vsa mesarska podjetja koprskega okraja ne glede na to ali prodajajo sveže telečje, svinjsko, goveje ali konjsko meso oziroma meso drobnice. Pri tem moramo omeniti, da morajo biti do 31. januarja izdelani tudi ceniki po enotnem načrtu okrajne trgovinske zbornice.

Da bi bili potrošniki kar najbolj seznanjeni s pravili in določili pravilnika in da bi imeli nadzor nad nakupom mesa, objavljamo nekatera najbolj značilna določila Pravilnika o prikladah pri prodaji mesa.

Pri prodaji govejega mesa je dovoljena priklada za stegno in pleča do 30%, za bočnik in vrat, iz katerega so vraščene kosti izločene, do 25%, za bržolo in hrbet pri govedu I. in II. razreda, namenjenega notranji potrošnji, do 15%, ter za rebra in prsni koš goveda I. in II. razreda za domači trg 10%. Bržola, hrbet, rebra in meso prsnega koša goveda III. in IV. razreda se morajo na domačem tržišču prodajati brez priklade. Isto velja tudi za meso drobnice in divjačine.

Pri telečjem mesu je dovoljena priklada za zrezke in stegna v višini 40%, za drugo telečje meso, iz katerega so vraščene kosti izločene 30%, za ledvične pečenke pa 20%. Vsi ostali deli teletine so v prodaji brez priklade.

Pri prodaji svežega svinjskega mesa, ki nima vraščenih kosti, oziroma pri prodaji mesa, iz katerega so vraščene kosti izločene, je dovoljena priklada do 20%, medtem ko pri ostalih delih svežega svinjskega mesa ni priklade. Pri tistih delih konjskega mesa, ki nimajo vraščenih kosti, je dovoljeno do 35% priklade.

Cena kosti je določena na osnovi odstotka vrednosti mesa s priklado in sicer: goveje kosti 20%, telečje 10% in svinjske 5% od vrednosti mesa s kostmi. Cena svežega mesa je odvisna od višine odstotka, dovoljenega za priklado. Prodajna cena svežega mesa brez priklade se izračuna na osnovi prodajne cene mesa s priklado, upoštevajoč pri tem dovoljeni odstotek priklade.

S 1. februarjem morajo imeti vsa mesarska podjetja v svojih poslovnih prostorih izobešene cenike na vidnih mestih. Osnutek cenikov je Trgovinska zbornica že sestavila. Na teh cenikih je označena tudi višina dovoljene priklade za posamezne vrste mesa.

Upoštevanje Pravilnika o dovoljeni prikladi, pravilno izračunavanje cen mesa brez kosti in objavljanje cen v mesnicah bodo nadzorovale pristojne tržne inšpekcije in predlagale v kaznovanje vse, ki bodo kršili določbe pravilnika. Umestno je, da so s temi predpisi seznanjeni vsi potrošniki, ki naj zahtevajo dosledno izvajanje pravilnika, katerega namen je izboljšanje preskrbe z mesom in zaščita potrošnikov pred neodgovornim poslovanjem posameznikov.

SEZNANIMO SE Z NOVIMI ZAKONI

Razširjeno varstvo zaposlenih žena

Zelo pomembna določila Zakona o delovnih razmerjih obravnavajo tudi varstvo žena.

Žena, ki je v delovnem razmerju, ima ob nosečnosti pravico do porodniškega dopusta, ki po novem zakonu traja 105 dni, in ne več le 90 dni, kot je bilo doslej. Nastopa tega dopusta delodajalec ne more odkloniti, če nosečnica predloži potrdilo zdravnika javne zdravstvene službe, ki predvideva, da bo porod v naslednjih 45 dneh.

Med porodniškim dopustom ima žena pravico do prejemkov. Če je porodnica pred iztekom porodniškega dopusta dobila pravico na redni letni dopust in ga še ni izkoristila, lahko redni letni dopust izrabi po porodniškem dopustu. To pravico ima porodnica tudi, če gre za neizrabljen dopust iz prejšnjega koledarskega leta.

Mati ima pravico na skrajšani delovni čas 6 mesecev po porodu, ne zaradi osebne potrebe, temveč zaradi možnosti prehrane otroka. Torej ni več pogoj, da sama doji. Lahko ga tudi umetno hrani. Zdravnik more predlagati podaljšanje skrajšanega delovnega časa za največ nadaljnja 2 meseca. Skrajšan delovni čas traja polovico rednega delovnega časa, torej pri delavkah 4 ure dnevno, pri uslužbenkah pa 3 in pol oziroma 4 ure. Če ima mati že zaradi značaja dela skrajšan redni delovni čas, se upošteva 7 ali 8 urni delovni čas. V delovno dobo pa se tak skrajšan delovni čas šteje v polni, neskrajšani meri.

Važna novost je v tem, da ima mati, ki v družini nima nikogar, ki bi mogel negovati zdravega ali bolnega otroka, pravico do skrajšanega delovnega časa in sicer na štiri ure dnevno tudi po preteku šestih ali osmih mesecev po porodu. Tako skrajšani delovni čas pa lahko traja najdalje do dopolnjenega 3 leta otrokove starosti. Za tako skrajšan delovni čas pa prejema mati le tisti del plače, ki odgovarja polnemu delovnemu času, dočim se ji glede delovne dobe tudi takšna zaposlitev šteje kot polna zaposlitev.

Razen tega ima mati — delavka — pravico do izrednega dopusta s pravico do nadomestila za plačo od Zavoda za socialno zavarovanje, če mora negovati bolnega otroka in je mnenje zdravnika, da je nujno potrebna taka nega.

Dopustno ni, nosečnico po dopolnjenem četrtem mesecu nosečnosti, premestiti ali ji odrediti drugo delovno mesto izven kraja bivališča oziroma mesta redne zaposlitve, če bi bilo zdravnikovo mnenje, da je taka premestitev nosečnici škodljiva. Podoben predpis velja tudi za matere, ki imajo otroke mlajše od sedmih let. Premestitev pa je v tem primeru možna le, če mati nanjo pristane. Posebno varstvo uživa nosečnica tudi v primeru likvidacije podjetja odnosno organizacije, v kateri je zaposlena. Nosečnicam in materam z otrokom do 1 leta starosti je prepovedano močno delo, nosečnicam in materam v prvih šestih odnosno osmih mesecih po porodu, če otrok živi, pa tudi nadurno delo. Dalje ni dovoljeno ženo, ne glede na starost, zaposliti pri delih, ki so zdravju škodljiva ali celo nevarna za življenje, kakor tudi ne pri posebno težkih fizičnih delih. Nosečnice ne smejo opravljati del, pri katerih se njihovo telo stalno in močno stresa, prenaša pritisk; kjer se razvijajo škodljivi plini ali prah, pri delu z rentgenskimi ali radioaktivnimi žarki; kjer je treba pogosto dvigati bremena itd. Po četrtem mesecu nosečnosti je žene treba odstraniti z mest, kjer se delo opravlja stoje in ni moč od časa do časa sesti, pri strojih na nožni pogon in podobno.

Katera delovna mesta so škodljiva zdravju žen, določi posebna komisija v vsakem podjetju oziroma pri vsakem delodajalcu.

Novi zakon vsebuje tudi posebne določbe o varstvu invalidov ter mladine. O teh določbah bomo spregovorili prihodnjič.

Splošni del omenjenega zakona določa, da je kaznivo vpisovati v delovno knjižico kakršne koli pohvale, kazni ali negativne podatke o delavcu, kakor tudi razlog prenehanja delovnega razmerja. Določeno je namreč, da je lahko oseba, ki vpisuje v delovno knjižico podatke, škodljive za delavca, kaznovana z denarno kaznijo od 500 do 5.000 dinarjev.

Ker je inšpektorat dela čuvar nad izpolnjevanjem pravic, naj se delavec ali delodajalec posvetujeta z njim o vseh spornih vprašanjih. Če kršitelj ne ugodi zahtevi inšpektorata, je možnost uveljavljanja, zlasti premoženjskih pravic, preko rednega sodišča ali organov, ki so dolžni, da spor rešijo.

S KONGRESA SVOBOD IN PROSVETNIH DRUŠTEV

Čimbolj zadovoljiti željo po izobrazbi

(Nadaljevanje s 1. strani)

ekonomskega. Sem sodi tudi poglavje o ljudskih knjižnicah, za katere naj bi sprejeli ustrezni zakon.

Resolucija te komisije je uvodoma ugotovila, da je potreben enoten sistem za izobraževanje odraslih, ker je pomanjkanje letega zaviralo večji razmah in nespornejše rezultate na tem področju. Poleg izobraževanja za višjo kvalifikacijo velja razvijati ustrezne oblike dopolnilnega strokovnega in družbeno-ekonomskega izobraževanja. Prav tako pa kaže bolj sistematično in kvalitetno nadaljevati težnje po kulturno bolj bogatem osebnem in družbenem življenju. Za to naj bi skrbeli posebni zavodi (centri) od republiškega do občinskih. Ljudske knjižnice pa je treba okrepiti zlasti v občinskih središčih.

V komisiji o smotrih amaterskih dejavnosti so delegati poudarili zlasti potrebo po dvigu kvalitete, po sodelovanju s strokovnimi poklicnimi ustanovami, govorili pa so tudi o novih oblikah dela, kot so klubi, čitalnice, debatni krožki, uporaba novih tehničnih sredstev itd.

Resolucija je poudarila potrebo po preusmeritvi društev v široko družbeno dejavnost, v množično kulturno prosvetljevanje, ki je pogoj za nadaljnjo rast. To preusmeritev zahteva današnji položaj našega delovnega človeka v družbi in njegova aktivna družbena vloga. Pri tem gre tako za kvaliteten razmah amaterskoumetniške dejavnosti, kakor tudi za pravilen odnos do vseh oblik razvedrila.

V komisiji za gmotna vprašanja so delegati predlagali, naj bi ustanovili pri občinah sklade za ljudskoprosvetno dejavnost. Razni domovi na terenu naj bi bili podružabljeni, kot je to s športnimi objekti, občina pa naj skrbi zanje tako, kot mora skrbeti za šole, kajti ljudskoprosvetno delo ni pridobitno, razvijati pa se mora vzporedno s splošnim razvojem.

Resolucija te komisije pravi, da velja med glavnimi sklepi omeniti ugotovitev, da številni kulturnoprosvetni domovi ne ustrezajo potrebam široke kulturno-prosvetne dejavnosti. Zato je komisija predlagala smotrno gradnjo novih domov in ustrezno adaptacijo že obstoječih. Poudariti velja tudi zahtevo, naj se upravljanje vseh kulturnoprosvetnih objektov prenese na širši družbeno-upravni organ. Pri dodeljevanju sredstev za kulturnoprosvetno dejavnost naj odloča objektivna presoja dejanskih potreb v sporazumu z občinskimi sveti Svobod.

Drugi dan kongresa so bila na sporedu poročila komisij, ki so sprejele resolucije in sklepe. V razpravi sta nato sodelovala in ocenila delo kongresa ter nakazala smer delovanja kulturno-prosvetnih društev v prihodnje tudi tovariša Boris Ziherl, član ZK ZKS in Stane Kavčič, sekretar GO SZDL Slovenije. Njuna izvajanja so sprejeli delegati z dolgotrajnim ploskanjem.

Kongres je nato sprejel predlog, da postane dosedanji predsednik Zveze Svobod Ivan Regent častni predsednik Zveze. Izvolili so še 67 članov novega Sveta Zveze Svobod in prosvetnih društev, od katerih jih je 6 iz koprskega okraja (Ivan Mavsar, Srečko Tič in Zvone Penko iz Kopra, Anica Belaj iz Sežane, Anton Martinčič iz Sečovelj in Slavo Černelič iz Postojne). Za novega predsednika je bil izvoljen član Izvršnega sveta LRS in predsednik OLO Maribor Vlado Majhen, za podpredsednika Pavel Kovač iz Trbovelj in za tajnika Vinko Trinkavs iz Ljubljane.

V počastitev kongresa je bila v domu JLA v Mariboru kulturna prireditev, na kateri so sodelovala društva mariborskega okraja.

Nabrathe i

SLIKAR MOŠA PIJADE

Beograjsko založniško podjetje »Kultura« bo v kratkem izdalo album slik Moše Pijada. Predgovor k tej pomembni izdaji, ki bo osvetlila lik velikega državnika in revolucionarja tudi kot umetnika, bo napisal Miroslav Krleža.

V LONDONU BO IZŠLO 12 NAŠIH ROMANOV

Londonska distribucijska hiša »Lincoln-Pragers« in publicistično-založniško podjetje »Jugoslavija« v Beogradu sta se dogovorila o izdaji serije jugoslovanskih romanov v Veliki Britaniji. Po pogodbi bo izšlo v Londonu 12 naših romanov v štirih letih. Štirje romani pa bodo izšli že letos. Za prevod v angleščino so izbrali najpomembnejša dela naše sodobne književnosti, in sicer: Andrićevo Travniško kroniko, Kosmačev Pomladni dan, Davičevo Pesem, Krleževega Filipa Latinovića, Lalićevo Svatbo, Čopičev Prelom, Vučove Počitnice, Ćosićeve Korenine, Pripovedke V. Desnice, Kalebov Srebrni prah in Beli kamen, Božićeve Kurlane in Potrčev roman Na kmetih.

Zaverovani starši in neusmiljeni otroci

Gostovanje tržaškega SNG s komedijo »NAŠI LJUBI OTROCI«

Čeprav se naše kulturno življenje prilagaja pogojem in značaju turističnega kraja in je zato naša glavna sezona poleti, se vendar ne moremo pritožiti niti čez zimsko »sušo«. Naj v dokaz te trditve navedemo samo nekaj številk: od začetka septembra 1957 do konca januarja 1958 je bilo v našem okraju več kot 50 prireditev, to se pravi gostovanj poklicnih in kvalitetnih ansamblov (če prištejemo še poletne mesece, od julija 1957 do zdaj, sega ta številka čez 80). K temu moramo dodati še delovanje aktivnih amaterskih društev, ki jih je okrog 40, in je dala letos vsaka družina po eno do tri uprizoritve. Že te bežne številke nam povedo, kakšno pomembno vlogo igra zavod Primorske prireditve v našem kulturno-umetniškem in ljudskoprosvetnem življenju.

V verigo teh gostovanj sodi tudi redno gostovanje ansambla SNG iz Trsta in prav gotovo je hvale vredno, da smo letos prvič z njihovimi predstavami »na tekočem«. Do zdaj smo videli že vse razen Čehovove Utve, ki pa je programirana v februarju. Splošno znano pa je dejstvo, da je repertoar tržaškega gledališča na izredni višini, tako glede izbora kot uprizoritev.

Pri zadnjem gostovanju, v Kopru v ponedeljek in torek, 27. in in 28. januarja, so nam tržaški gostje predstavili sodobnega italijanskega dramatika Nicolo Manzarija z njegovo komedijo NAŠI LJUBI OTROCI. Avtor nam je pokazal v svojem delu moderno družino, kjer se ponavljajo večno stari in aktualni vzgojni problemi. Primer je drastičen in potenciran, vendar je v celoti zadel jedro: starši vedno težko priznajo, da so njihovi otroci odrasli in da imajo pravico do lastnega življenja, otroci pa so pripravljeni v borbi za dosego teh pravic biti tudi neusmiljeno brezobzirni in pozabiti na najosnovnejše spoštovanje in hvaležnost, ki jo dolgujejo staršem. Dva oziroma tri razvajene edince nam pokaže Manzari. Nič jim ni manjkalo, vse so imeli, kar so poželeli razen — osebne svobode. In s trmo, brezobzirnostjo in velikopoteznostjo, ki so je zmožni samo takile razvajeni edinci, svoje starše tako ustrahujejo in izsiljujejo, da pristanejo na najhujšo ceno: svoje otroke priznajo za odrasle.

Komedijo Naši ljubi otroci je prevedla v slovenščino in režirala tržaško uprizoritev Nada Gabrijelčičeva. Toda njena zasluga ni samo, da smo spoznali to prijetno poučno Manzarijevo delo, temveč tudi tekoča in prefinjeno temperamentna režija, kjer je z izredno tenkim posluhom poudarila vse psihološke prelive in pri tem ni niti najmanj zanemarila živahne in komične akcije. Zahtevni režiserkini taktirki so razumevajoče sledili igralci: mati — Štefka Drolčeva, očeta — Jožko Lukež in Justo Košuta, otroka — Silvij Kobal in Nedeljka Kacin kot gost. Manjšo vlogo hišne je igrala Bogdana Bratuževa. Ustvarili so lepo ansambelsko igro in plastične, žive like. Primerno stilizirano sceno sodobnega stanovanja je zasnoval Jože Cesar.

To je bila v kratkem času že druga komedija, ki smo jo gledali na našem odru (ljubljanska Drama s Skominami), in zdi se, da sprejema to zvrst naše občinstvo zelo hvaležno. Spričo kvalitetnih uprizoritev ni to nič čudnega.

Z. L.

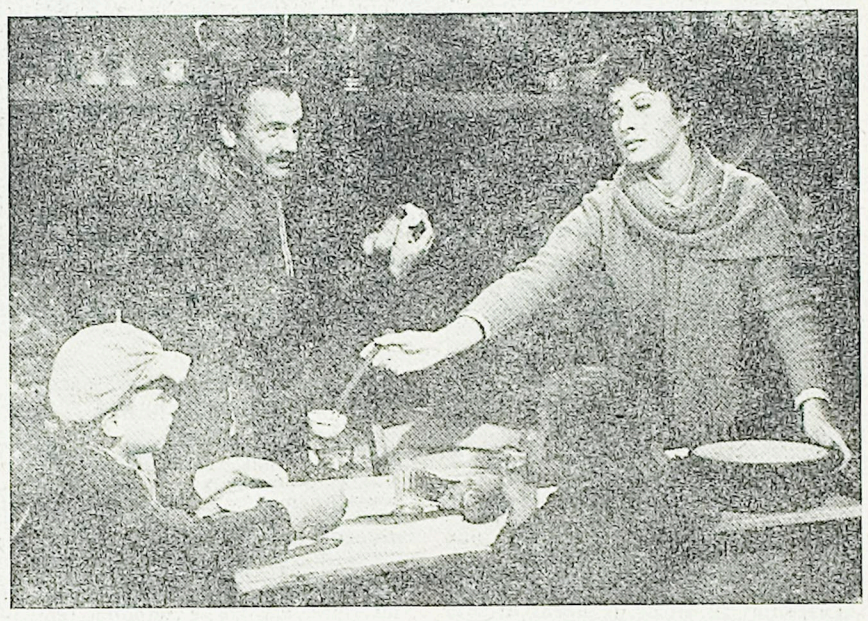

Prizor iz jugoslovansko-italijanskega koprodukcijskega filma CESTA, DOLGA LETO DNI, ki ga je za Jadran-film v Zagrebu režiral italijanski režiser Giuseppe de Santis. Na sliki italijanska igralca Silvana Pampanini in Massimo Girotti. Obetajo, da bo film doživel premiero v aprilu v Zagrebu

OB 200-LETNICI ROJSTVA VALENTINA VODNIKA

Ne hčere, ne sina po meni ne bo...

Literarno udejstvovanje 18. stoletja na Slovenskem imenuje zgodovina dobo prosvetljenstva. Osnovna zahteva te dobe je bila, da je treba ljudstvu prosvete, da mu je treba dati šolo in ga z njo nravstveno in gospodarsko dvigniti. Zato ima vse slovstvo te dobe izrazito poučen značaj. Pri Slovencih je prosvetljenstvo vzbudilo tudi željo po preroditvi narodne zavesti in knjižnega jezika.

V vrsti znanih predstavnikov prosvetljenega in prerodnega gibanja je razen Marka Pohlina, Jurija Japlja, Žige Zoisa in Antona Linharta tudi Valentin Vodnik, ki se je rodil 3. februarja 1758 v Šiški pri Ljubljani. Pisal je lirske pesmi in basni (Kos in brezen), risal življenje in delo slovenskega človeka (Zadovoljni Kranjec), spremljal dogodke narodnega življenja in zaokrožil eno tudi o svojem poklicu in pesniškem delu (Moj spomenik). Jezikovno se je Vodnik naslanjal na narodno pesem in ustvaril iz nje svoj pesniški jezik. Njegova zasluga je tudi znana »Velika pratika« in prvi slovenski časnik »Lublanske novize«. V duhu prosvetljenske dobe je sestavljal še »Kuharske bukve« in v dobi Francozov napisal pet slovenskih šolskih knjig, med njimi tudi slovnico. Francozom je zapel znano himno »Ilirija oživljena«. Jezik Vodnikovih knjig in pesmi je lep in ljudski, njegovo izražanje šaljivo in vedro, ker je hotel biti v prvi vrsti razumljiv preprostim ljudem. Prav zato pa je Vodnikovo delo živo še danes, ko obhajamo dvestoletnico njegovega rojstva.

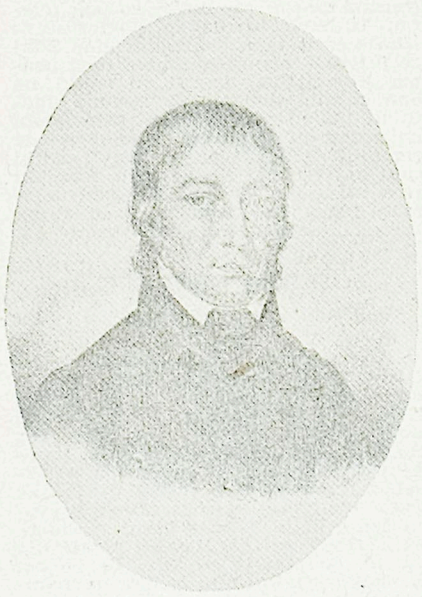

Valentin Vodnik

Nove revije

REVIJA 57, ŠTEV. 6

Iz vsebine:

Janko Kos: Umetnost in kriza humanistične zavesti, **Dane Zajc:** Ujeti volk, Zvonci novega dne, Jalova setev (pesmi), **Peter Božič:** Živali bežijo, **Rudi Miškot:** Pokopljimo jastreba (pesem), **Milena Merlak:** Utelešenje mesta, Jok doline (pesem), **Gregor Strniša:** Mavrična krila (slušna igra), **Paul Eluard:** Pesmi, **Primož Kozak:** Brezbožni kristjan, **Mirko Zupančič:** Moralni ideal sodobnega človeka, **Janez Vrhunc:** Telo in senca — Luigi Pirandello, Gaëtan Picon: Paul Eluard.

Novitete na knjižni polici

FRANCOSKE PRAVLJICE

Francosko pravljico je uvedel v literarni svet znameniti Charles Perault (1628—1703), in sicer s svojo zbirko iz pravljične zakladnice ljudske poezije »Contes de ma mere l'Oye«. Ta knjiga je bila spodbuda številnim Peraultovim posnemalcem, ki so začeli zapisovati in predelovati ljudska izročila, in to ne samo v Franciji, temveč tudi drugod po svetu. Njihov vpliv je bil velik in trajen in številni nemški, italijanski ter drugi zapisovalci v dobi baroka in pozneje romantike so črpali njihovo resnično poezijo. Najbolj znane pravljice so o Rdeči kapici, Palčku, Modrobradu, Trnuljčici, Obutem mačku itd. Perault je zajel v svojih pravljicah prvotni, preprosti ljudski način in ga je estetično prepojil z intelektualističnim tokom svojega časa. V pripovedovanju so pravljice otroško preproste, v končnem moralnem nauku v verzih, pa skuša pisatelj raztolmačiti smisel zgodbe.

V knjigi, ki jo je v prevodu in z opombami dr. Nika Kureta ter z ilustracijami Marija Preglja, izdala Mladinska založba v Ljubljani, so zajete francoske pravljice iz 12., 13. in 16. stoletja. Opombe nas opozarjajo na podobne motive v slovenskih pravljicah, pri drugih pa nam pokažejo izvor pravljične snovi. Omeniti velja še dejstvo, da je prevajalec nekatere pravljice, zlasti rokokojske, precej ponašil.

Jadranski koledar 1958

S knjigami, ki jih je Prešernova družba izdala za leto 1958 — o njih smo že poročali — so v Trstu razposlali tudi svoj koledar: Jadranski koledar. Uredniški odbor se zaveda, da tržaški in primorski Slovenci, katerim je ta knjiga predvsem namenjena, žive in so živeli v posebnih nacionalnih, gospodarskih in političnih pogojih, in je zato čutil upravičenost, da za ta krog bralcev izda poseben koledar.

Ne bi bil koledar posebne pozornosti vreden, če ne bi prav dejstvo, da je namenjen primorskemu ljudstvu, ki je bilo v času med obema svetovnima vojnama v hudih stiskah in nevarnosti, odločilno vplivalo na njegovo vsebino. Navadno srečamo v takih in podobnih koledarjih članke, ki v poljudnoznanstvenem in lahko umljivem pripovedovanju skrbijo za prosvetlitev in širjenje pojmovnega obzorja pri ljudeh, ki jim trdo življenje in borba za kruh ne dopuščata vsakodnevnega branja. Jadranski koledar pa ima mimo takih sestavkov (n. pr. Čermelj: O prvih umetnih satelitih) na prvem mestu članke, ki se nanašajo na specifična vprašanja primorskih Slovencev. Več piše pisec o manjšinskih vprašanjih (Avtonomna dežela s posebnim statutom. Mednarodna zaščita manjšin, Koroški Slovenci v letu 1957, Slovensko Porabje itd.), nekateri se dotikajo tržaških vprašanj (članki: Tržaško gospodarstvo, SNG v Trstu, Tak bo kulturni dom itd.), druge se nanašajo na Goriško (članki: Pred 100 leti je cesar obljubil progo skozi Gorico, Slovenske občine na Goriškem, Travnik — srce Gorice), seveda pa je vmes tudi nekaj prispevkov, ki se nanašajo na Slovenijo (Jubilejno leto slovenskega kolesarskega športa, Kras).

Živahnega kulturnega delovanja slovenskih ljudi na Tržaškem mora biti vsak Slovenec vesel. Vsak najmanjši znak razgibanosti med njimi nam priča, da smo narod, ki je trdoživ in s svojim delom kljubuje sovražnim valovom, ki nas že stoletja skušajo pogoltniti. S takimi mislimi in čustvi je treba pozdraviti tudi Jadranski koledar.

J. H.

Družbena kritika, zbadljivka, osebna izpoved

Dušan Mevlja: Odložena maska. Izdala založba Obzorja. Oprema Nadja Furlan. Maribor 1957

V vrsti mlajših slovenskih pesnikov in pripovednikov je Dušan Mevlja med tistimi redkimi, ki je postavil na prvo mesto satiro in humor, šele na drugo mesto pa osebno izpovedno (točneje lirično) pesem. Povsem neznan gotovo tudi v našem delu Slovenije ne bo, čeprav je doma iz Maribora, kjer dela kot gledališki igralec, pesnik, humorist in družbeni kritik. Marsikatera pikra v Pavlihi in v Totem listu je prišla izpod njegovega peresa. Izdal pa je tudi že več zbirk humoresk, satir in satiričnih pesmi: Vesele in pikre, Zbadljivke, Gledališke humoreske, Samo za objokane ljudi, Leteča žaba (pravljice), Pravljica o zlatorogu, Veliki lovec Bum (pravljica).

Tem zbirkam, ki so vse izšle po 1952, je dodal še zbirko osebno izpovednih in satiričnih pesmi Odložena maska. Po notranji vsebini se zbirka harmonično razvija od objektivnejših partizanskih pesmi preko osebnoizpovednih v humoristične in satirične pesmi. Zbirka ima torej dva dela. Osebni del, kjer se izraža pesniško čustvovanje, in satirični del, kjer se kaže pesnikov odnos do resničnosti. Razdelitev na ta dva skoraj nasprotujoča si pola je vidna, dasi je skušal pesnik z ureditvijo pesmi v enoto in v sebi zaključeno ciklično zbirko to nekako zabrisati.

V pesmih osebnoizpovednega značaja, ki zavzemajo v glavnem prvo polovico knjižice, je najti nekaj dobrih liričnih, razpoloženjskih pesmi (Vidim, Cestna svetilka, Drevesa so kakor roke starcev, Moje srce, Posmrtna). V njih je čutiti kot rahel podton tožbo nad tem, da se ne more izpovedati do kraja. Je pa že med temi pesmimi več misli, ki kažejo na kritičen odnos do sveta.

Močan satiričen prizvok pa ima drugi del knjižice: to so »Cehovski soneti« in »Debeli in drobni sršeni«. Priznati je treba, da so soneti prava mojstrovina v vsebinskem in oblikovnem pogledu. Med sršeni je pa nekaj za današnji čas tako karakterističnih, da ne vzbujajo samo smeha, ampak tudi žalost (Pesem lojalnega moža, Oglas, Sex-bomba, Antikulturnik, Resnicoljubnost). Zveza med komičnim in tragičnim se, kot je teoretično dokazano, ne da pretrgati. Skrajnosti se stikajo. Smešnost, komičnost, boleča komičnost se sprevrže v tragičnost, šala se spremeni v satiro, smešen dogodek zapusti v človeku boleč spomin.

Kar se da zapisati ob zaključku tega bežnega razmišljanja o umetnosti D. Mevlje v tej njegovi zadnji zbirki, je misel, ki jo je Mevlja verjetno zapisal za svoje geslo: »Če hočeš ljudem koristiti, jim pokaži, kakšni so, čeprav te bodo zmerjali.« To je misel, ki jo je Hamlet izrekel igralcem: »Naloga umetnosti je, da naturi ogledalo drži.« In Mevlja je igralec.

J. H.

INTERMEZZO V RAZVOJU AFERE O ČLOVEŠKIH RIBICAH V POSTOJNI

KAKO MI IN KAKO TUJCI

Naša javnost zahteva odgovor — Odmevi v nemškem tisku — Ni res, da so z ribicami delali v Rübelandu reklamo za Postojnsko jamo

Prejeli smo in objavljamo poleg na desni strani **Objavo Slovenske akademije znanosti in umetnosti.** S tem seveda ni rečeno, da se z njo tudi povsem strinjamo. Zlasti se ne moremo strinjati z ugotovitvijo v Objavi, oziroma z odločnim zanikanjem tov. Hribarja, **»da bi to potrdilo podpisal zavestno . . .«.** Objava je le del dogajanja v tej zgodbi, ki bo terjala še mnogo dela, energičnega ukrepanja in doslednih stališč, povzročila pa bo še veliko sivih las po Postojni.

JAVNOST ZAHTEVA ODGOVOR

Na ustne in pismene urgence naših postojnskih in drugih bralcev, na njihovo zahtevo, naj Slovenski Jadran nadaljuje in konča zadevo okrog odnesenih človeških ribic, smo zbrali nekaj podatkov, ki vnašajo še dokaj svetlobe in jasnosti v prvotno temo proslule zadevščine. Predvsem bi v naslednjem radi pojasnili in pokazali, kakšen odmev je zadeva zbudila v javnosti in posebej med znanstveniki v obeh Nemčijah.

Nedvomno se bomo na to zadevo še povrnili, ko bodo pristojni forumi v Postojni rekli zadnjo besedo, kar bo vsekakor v najkrajšem času, posebno še, ker so ostali za zdaj brez odgovora tudi delegati in gosti ter preko njih vsa naša javnost na občinski konferenci ZK minulo nedeljo v Postojni. Po zapisku našega postojnskega dopisnika iz razprave na tej konferenci je delegat **Ivan Škrbec** dejal:

»Vsekakor je vredno kritike, da niti Občinski komite ZK niti Občinski odbor SZDL Postojna nista objasnila članstvu svojega stališča o vprašanju človeških ribic, ki so bile odnesene s sodelovanjem nekaterih ljudi iz Postojne v Nemčijo. O tem se je mnogo pisalo in govorilo po gostilnah in ljudje se upravičeno sprašujejo, kaj je na stvari — ali bo kaj pokrenjeno na račun krivcev ali pa bo šla vsa stvar v pozabo. Kaže po drugi strani, da prizadeti na vse pretege iščejo zavetja pri raznih forumih v Postojni in drugod. Treba je temu napraviti konec . . .«

Tako besede delegata Ivana Škrbca, kot pozneje še razprava o tej zadevi s postojnsko gimnazijo delegata **Antona Koršiča**, vsa javna in tiha vprašanja okrog tega problema še čakajo odgovora. Da bo ta poprej prišel, oziroma da ga bodo bralci laže pričakali, pa jim medtem v naslednjem posredujemo nekaj naših ugotovitev.

PONOVIMO NA KRATKO

Gospod Wolfgang Reichel in njegova soproga Ingeborg sta prispela v Jugoslavijo 14. novembra 1956. Ustavila sta se v Ljubljani, nato pa sta 17. novembra prišla v Postojno. Kaj se je tam nato spričo dokazane servilnosti nekaterih Postojnčanov dogajalo, kako sta prišla do ribic, kako so jih 22. novembra 1956 neskončno previdno pakirali in pripravljali na pot v hotelu Tiha dolina trije Postojnčani skupaj z zakoncema Reichel — to so zdaj bolj ali manj znane stvari. Reichlova sta nato 23. novembra 1956 dopoldne odpotovala v Ljubljano, od tam pa naslednji dan direktno preko Sežane v Benetke, kjer sta se ločila. Reichel je odpotoval še v Avstrijo in se je vrnil v Harz nekaj dni pred Novim letom 1957, medtem ko je gospa Ingeborg iz Benetk potovala po najkrajši poti domov — nosila je ribice, ki so ji med vožnjo povzročale veliko skrbi in dela. Iz njenega pisma prof. Francetu Habetu vemo, kako je morala na postajah menjavati vodo, skrbeti za konstantno temperaturo, kako vsa njena pot ni bila lahka itd. Vsekakor je že 1. decembra 1956 srečno prispela v Harz in z njo žive in zdrave tudi človeške ribice.

URADNA DARILNA LISTINA

Dne 24. decembra zvečer je Reichel s posebno listino izročil upravi turističnih jam v Harzu vseh trinajst človeških ribic, k jih je odnesel iz Postojne. Pridržal si je le pravico, da razpolaga z onimi primerki, ki bi poginili. (Do danes je poginila ena ribica.) O tem, za turizem Harza tako pomembnem dogodku, se je razpisala gospa Reichel v znanem pismu prof. Habetu, svoje pa pove tudi fotografija, ki jo danes objavljamo o tem dogodku.

PRVA VEST V VZHODNONEMŠKEM TISKU

Prvi članek pod naslovom **»Človeške ribice iz Jugoslavije v Rübelandu«** je prinesla 4. januarja 1957 **»Volksstimme«**, ki izhaja v Wernigerode na Saškem: **»Geolog Reichel iz Rübelanda se je vrnil pred Božičem s študijskega potovanja po Jugoslaviji in Italiji. S seboj je prinesel 13 človeških ribic za Hermannshöhle, tako da je tu njihovo število naraslo na 16. Obiskovalci jame bodo torej v prihodnji sezoni doživeli tu novo presenečenje. Te živali pa hkrati služijo tudi v študijske namene, saj je Rübeland najbolj severno ležeča postaja človeških ribic. Gospod Reichel jih je spravil v svojem avtu iz Jugoslavije čez mejo do Benetk, od tod dalje pa jih je v vlaku spravila njegova žena do cilja. Še pred Božičem je gospod Reichel živali stehtal, izmeril in označil, nakar jih je spustil k starim trem sovrstnicam v Olmensee.«**

Značilno je, da ni bila nikjer v članku omenjena Postojna.

Najdaljše poročilo o tej zadevi je izšlo v istem kraju v časopisu **»Liberal-Demokratische Zeitung«** dne 17. januarja pod naslovom **»Jugoslovanske človeške ribice v Rübelandu«** ter podnaslovom **»Uspešno študijsko potovanje geologa in speleologa Reichla«.** Kratek povzetek bi glasil:

»Obiskali smo gospoda Reichla, ki nam je navdušeno in obširno pripovedoval o svojem 10.000 km dolgem potovanju skupaj s svojo ženo. Po živahnem dopisovanju z jugoslovanskimi jamarji je prejel avgusta lanskega leta posebno povabilo (napisal ga je prof. Habe in ta dokument je znan iz Ljudske pravice; op. ur.). **Vsa pot, ki jo je opravil z lastnim vozilom, je bila posvečena znanosti. V Avstriji, Italiji in v ČSR je obiskoval jame in predaval, dokler ni dosegel cilja svoje poti — Postojnske jame v Sloveniji, ki je med največjimi in najdaljšimi jamami v Istri. Deset kilometrov je bilo treba prodirati pod zemljo do tja, kjer še v svobodi bivajo človeške ribice. Tu so nalovili živali s posebnimi mrežami in jih shranili v posebne posode. Sedem državnih mej so morale ribice preiti, da so dosegle naš Harz in je pravi čudež, da so vzdržale vse napore.**

Fritz Brandes, vzhodnonemški speleolog, piše o tem takole:

»Dne 3. decembra 1956 je gospa Reichel naročila, da se spravijo človeške ribice iz njenega stanovanja v posebni posodi v jamo. Posodo so potopili v Olmensee, da bi tam ribice živele pod istimi pogoji, da pa se ne bi pomešale s tremi primerki, ki so tu že od leta 1932. Reichel je namreč pripotoval šele nekaj tednov pozneje, kar se mi je zdelo smešno. Je morda poslal ženo samo na pot, ker je bilo ozračje nevarno? V Rübelandu ni nihče vedel, da bo Reichel oskrbel človeške ribice. O svoji poti je dolgo pripovedoval. Kar groza me je obhajala, ko sem ga poslušal. Najprej v Postojni sploh niso hoteli ničesar dati, nato pa so se po dolgem prosjačenju omehčali in so dovolili 3 ali 4 živalice. Tem bolj smo bili vsi zaprepadeni, ko smo se prepričali, da plava v posodi kar 13 človeških ribic. Reichel dalje pripoveduje, da žive ribice v Postojnski jami v dveh jezercih: eno je v popolni temi — tam se plode — drugo pa je osvetljeno in dostopno turistom. Jaz sem zlahka ugotovil, da so vse živali, razen morda dveh, rjavkaste barve. To kaže, da izhajajo iz osvetljenega jezera in tam jih je bilo pač lahko naloviti.

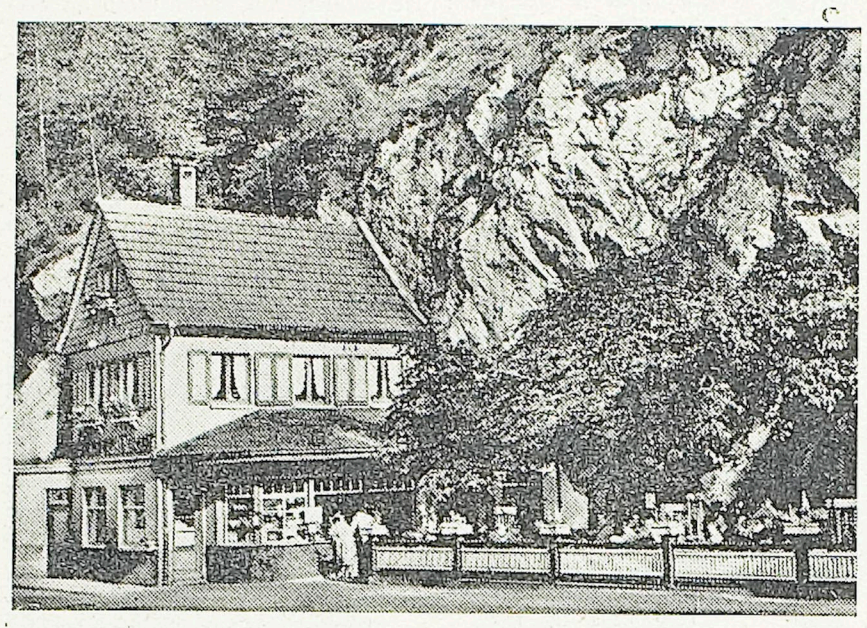

Jamska restavracija ob vhodu v jame v Rübelandu. Lastnica podjetja je Reichlova tašča, pri kateri je sam uslužben kot točaj

TRI NAROČENA ZAHVALNA PISMA

Predstavnik Nemške speleološke zveze v Vzhodni Nemčiji, Friedrich Schuster, piše v svoji korespondenci med drugim:

»Sredi januarja (1957, op. red.) **je Reichel prosil upravnika turističnih jam v Harzu Heinza Wieseja, naj sestavi tri zahvalna pisma: direktorju Inštituta za raziskovanje krasa dr. Romanu Savniku v Postojno, dalje prof. dr. Jovanu Hadžiju v Ljubljano in pa direktorju Zavoda Postojnske jame Elu Garzarolliju. Ta pisma, vsa z istim besedilom, je Wiese napisal in oddal že 30. januarja 1957, ne da bi jih poprej pokazal Reichelu, kot je ta zahteval. Reichel je zato vzrojil in zahteval na vpogled vsaj kopije, vendar zaman. Wiese je namreč domneval, da z ribicami ni vse v redu, pa je zelo diplomatsko pisal. Zanima me, če so naslovljenci pisma tudi res prejeli. Nihče se namreč ni odzval, vendar je malo verjetno, da bi jih Reichel prestregel!«**

Prvo kopijo tega zahvalnega pisma je v redu prejel dr. Savnik v Postojni. Takoj jo je vsem pristojnim pokazal, protestiral zaradi tega tudi na seji Jamarskega društva in pismo končno predložil prvi preiskovalni komisiji v Postojni, ki je tako klavrno opravila svoje delo. Tudi dr. Hadži je pismo v redu prejel, le o tretjem ne vemo ničesar. Pisma so glasila:

»Zelo spoštovani gospod doktor!«

Zelo spoštovani gospod profesor!

Zelo spoštovani gospod upravnik jame!

Kot upravitelj kapniških jam v Rübelandu ne smem opustiti prisrčne zahvale za sopomoč, da je gospod Wolfgang Reichel prejel človeške ribice. Ker so bila moja pismena prizadevanja v tej zvezi brez uspeha, se čutim še bolj hvaležnega, da je postal gospod Reichel lastnik teh redkih živali in nam je tako mogel izpolniti željo po novem naraščaju v Olmensee; kajti o Božiču je prepustil gospod Reichel te človeške ribice s posebno darilno listino jami Hermannshöhle. Jama je torej postala za novo privlačnost bogatejša. V upanju, da Vam bom kdaj mogel storiti protiuslugo, beležim z odličnim spoštovanjem upravnik jame Wiese.«

Značilno je, da Reichel ni iste zahvale naročil tudi za prof. Habeta. Sicer pa — vsakemu svoje! Nekomu javno zahvalo, drugemu pa spet povabilo na obisk in mesec dni brezplačnega bivanja v Rübelandu . . .

NEMŠKI TISK O AFERI

Kot je znano, je prvo vest o iztihotapljenju človeških ribic iz naše države prinesel v začetku junija lanskega leta prav naš list. Ko je to novico povzela po Slovenskem Jadranu beograjska Politika, je nastala prava burja na časopisnih straneh obeh Nemčij. Sprva Nemcem sploh ni bilo jasno, za katero nemško državo gre. Po zahodnem Harzu, ki pripada še Nemški zvezni republiki, so peli telefoni in letele brzojavke, dokler se ni izkazalo, da tam ni kraških jam. Zdaj se je vnela bučna polemika med obema Nemčijama, padali so očitki na obe strani, dokler niso končno ugotovili, da gre za jame v Rübelandu na ozemlju Nemške demokratične republike. Hkrati pa so padali očitki tudi na Nemško speleološko zvezo, ki je v stiski, ko je šlo za ugled nemških jamarjev doma in pred tujim svetom, razposlala na vse strani

POSEBNA SPOROČILA

Sporočilo nemških jamarjev glasi v prevodu:

»Jugoslovanske oblasti skušajo razčistiti usodo človeških ribic, ki spadajo med najredkejše živali sveta. Nekaj primerkov naj bi iztihotapil nek nemški jamar iz Postojne čez mejo in jih odnesel v Harz v reklamne namene. Nam je znano, da je oktobra lanskega leta obiskal slovenske jame Wolfgang Reichel skupaj s svojo ženo, ki je vzela s seboj 13 človeških ribic. Ali je Reichel dobil kje za to dovoljenje ali ne, ne vemo. Vsekakor pa nam je znano, da Inštitut za raziskovanje krasa dovoljenja ni izdal. Naš generalni sekretar je bil v januarju in zopet v maju z nekaterimi drugimi jamarji v Postojni. Tu je nanesel pogovor tudi na ribice, pa se je izkazalo, da so bili člani Inštituta zaradi iztihotapljenja zelo razburjeni. Naši zvezi je mnogo na tem, da primer razjasnijo in bo pri tem po svojih močeh pomagala. Vseeno je, če se je pregrešil zahodni ali vzhodni Nemec; boleče je, da ni poznal določb o varstvu naravnih redkosti v Jugoslaviji in da je s tem tako škodoval ugledu naše speleologije v tujini. Zato se bomo takoj povezali z Inštitutom za raziskovanje krasa v Postojni, da ne bi trpelo mednarodno tovarištvo med jamarji.«

PRVA OBRAVNAVA PROTI REICHLU

Septembra 1957 je bilo letno zasedanje Nemške speleološke zveze v Frasdorfu na Bavarskem. Udeležil se ga je tudi Reichel s svojo ženo, da tu opere svojo čast. V ta namen je na zasedanju bral obširen obrambni govor, ki pa mu ga spričo neznanskega fraziranja niso dovolili končati. Zborovalci so bili zelo razburjeni in so zahtevali, naj za svojo rehabilitacijo predloži izvozno dovoljenje pristojnih jugoslovanskih oblasti. Skušal si je nekako pomagati z znanim priporočilom Habeta-Hribarja našim carinskim organom na meji, vendar se je to izjalovilo, ker ni nihče znal brati slovenščine. Predloženi dokument so sicer pridržali, vendar pa Reichel ni uspel v svoji nameri.

DRUGA OBRAVNAVA

O zadevi so uradno obvestili tudi Inštitut za raziskovanje krasa v Postojni. Predstojnik dr. Roman Savnik je uvidel, da je Nemška speleološka zveza v posesti dokumenta, ki bi utegnil pojasniti »skrivnostno roko«, katera je človeškim ribicam pomagala čez mejo. Povezal se je z Nemško speleološko zvezo in zahteval drugo obravnavo proti Reichlu, hkrati pa je pisal tudi Reichlu in zahteval od njega pojasnilo o zadevi. Ker je uvidel, da se bo dalo zadevo rešiti le na kraju samem v Nemčiji, se je odločil za pot tja. Ob moralni, ne pa tudi finančni podpori SAZU. Potovati pa je moral v Zahodno Nemčijo, ker z Vzhodno Nemčijo tedaj še nismo imeli normalnih diplomatskih odnošajev. Zato so nemški jamarji pripravili drugo obravnavo proti Reichlu v prisotnosti dr. Savnika v Zahodni Nemčiji. Nemška speleološka zveza je določila kraj in čas obravnave. Rok je bil med 15. in 20. decembrom 1957. Reichel se je zelo obotavljal, vendar pa je na splošni pritisk, zlasti iz Vzhodne Nemčije, klonil. Čakali smo ga pet dni, zadnji dan — 20. decembra 1957 dopoldne — pa je prispel z inštitutsko kanto, v kateri je odnesel ribice, in z vso zahtevano korespondenco, kar je bil pogoj za razpravljanje.

Kako je dr. Roman Savnik opravil na lastne rame in na lastno odgovornost prevzeto delo v prid Inštituta za raziskovanje krasa v Postojni, v korist Zavoda Postojnske jame in postojnskega turizma ter v prid mednarodnega ugleda naše države tam, kjer sedaj ne vzdržujemo diplomatskih stikov, najbolje kaže

KRATEK POVZETEK SKLEPOV PROTI REICHLU

a) Reichel mora takoj vrniti Inštitutu za raziskovanje krasa posodo, v kateri je odnesel iz Postojne človeške ribice in predložiti vso korespondenco s Postojno od leta 1952 dalje;

b) istemu Inštitutu oskrbi v roku treh mesecev vso novembra 1956 zaželeno nemško kraško literaturo v originalu ali vsaj v mikrofilmu v zameno za takrat prejeto jugoslovansko slovstvo, kot je bilo ustno dogovorjeno;

c) obvezuje se, da bo do istega roka poslal v Postojno poročilo o znan-

(Nadaljevanje na 7. strani)

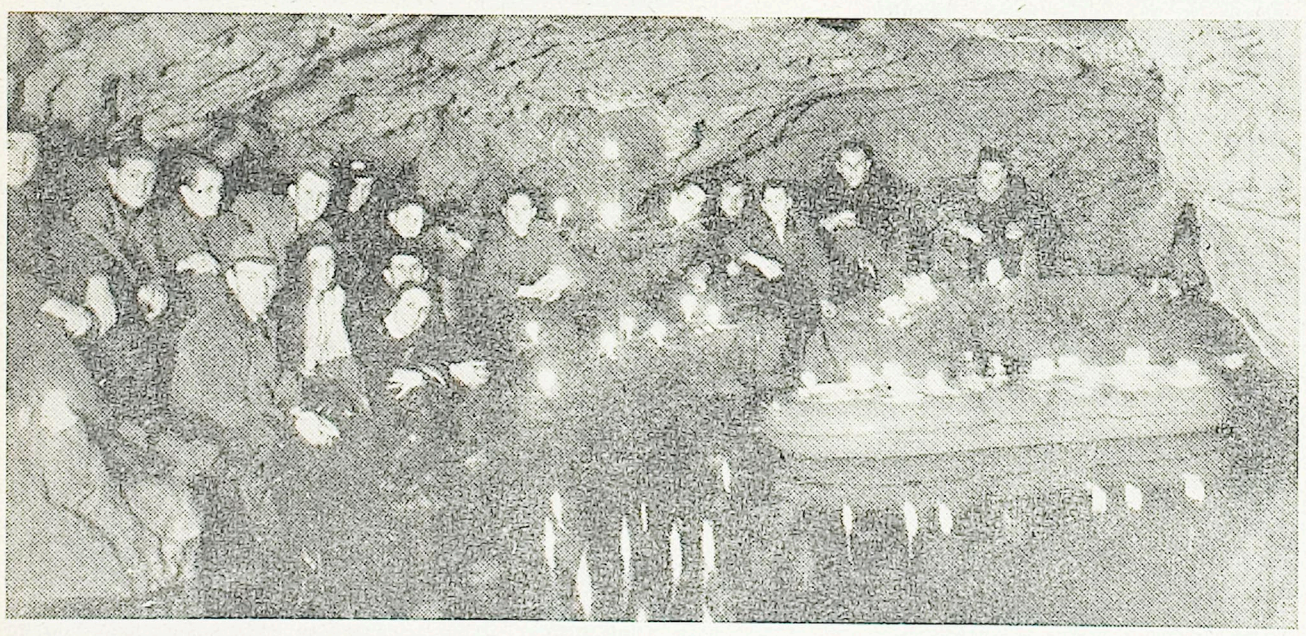

Znamenita slovesnost v Hermannshöhle v Rübelandu (Harz) 24. decembra 1956 zvečer, ko je Reichel daroval jami človeške ribice. V vodi podzemeljskega jezera odseva božično razpoloženje prižganih svečic na smrečici. Na levi spredaj zadovoljnih obrazov zakonca Reichel

Prejeli smo:

OBJAVA

Leta 1957 so bili v dnevnem časopisju objavljeni očitki, da zadene pri nedovoljeni izročitvi trinajstih človeških ribic Wolfgangu Reichlu, turistu iz Rübelanda (Vzhodna Nemčija), večja ali manjša krivda več uslužbencev Inštituta za raziskovanje krasa Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Razen tega je Ljudska pravica dne 14. septembra 1957 v članku »Mračna zgodba o trinajstih človeških ribicah« objavila ugotovitev komisije Občinskega ljudskega odbora Postojna, po kateri naj bi med drugimi pripomogla k temu, da so bile ribice odnešene iz Postojnske jame, tudi dr. Roman Savnik in Egon Pretner, uslužbenca Inštituta za raziskovanje krasa. V zvezi s temi očitki je predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti imenoval komisijo, ki naj ugotovi, v koliko so ti očitki upravičeni.

Komisija pod predsedstvom akademika Antona Melika je na podlagi zaslišanj, zbranega gradiva in fotokopij ugotovila:

da je prof. dr. Roman Savnik ravnal v zadevi nedovoljene izročitve človeških ribic povsem pravilno. Odločno je zahteval, da je za izročitev ribic potrebno dovoljenje pristojnega organa in se je bil izrecno izrekel proti izročitvi večjega števila protejev. Samoiniciativno je opozoril pristojne faktorje v Ljubljani, naj bi dovoljenja ne dali, ker je domneval, da ribice ne bodo služile v znanstvene namene;

da strokovni sodelavec Egon Pretner ni izročil posode Wolfgangu Reichlu. Še v štadiju, ko je bil pogoj za izročitev protejev dovoljenje Biološkega inštituta Slovenske akademije znanosti in umetnosti in se je moglo domnevati, da bo tako dovoljenje dano, je tovariš Pretner Reichlu v navzočnosti drugih članov inštituta pokazal posodo za prenašanje človeških ribic za primer, če bi bilo dovoljenje dano. Za izročitev ribic torej nanj ne pade nobena krivda;

da je asistent Inštituta za raziskovanje krasa Franc Hribar kot tajnik Jamskega društva podpisal obmejnim organom namenjeno potrdilo, ki pa ga je sestavil prof. Franc Habe, predsednik tega društva, in ga je s svoje strani že prej podpisal ter ga predložil v podpis še njemu. Tovariš Hribar odločno zanika, da bi to potrdilo podpisal zavestno in trdi, da je za izročitev ribic Reichlu zvedel šele po njegovem odhodu.

Komisija je ugotovila, da vodstva Inštituta za raziskovanje krasa Slovenske akademije znanosti in umetnosti pri izročitvi 13 človeških ribic ne zadene nobena krivda.

Žig

Slovenska akademija znanosti in umetnosti

ZA NAŠE KMETOVALCE ● ZA NAŠE KMETOVALCE ● ZA NAŠE KMETOVALCE ● ZA NAŠE KMETOVALCE ● ZA NAŠE KMETOVALCE

Kakšne zadruge si želimo

Na peti redni skupščini Glavne zadružne zveze Jugoslavije v Beogradu so prejšnji teden dokončno sprejeli sklep o ločitvi kmetijskega od nekmetijskega. To pa zaradi tega, ker so zadružne zveze preveč obremenjene z nalogami organiziranja in pospeševanja kmetijske proizvodnje.

Vprašanje kmetijskega zadružništva je tako zapleteno, da se okrajne zadružne zveze ne morejo poglobiti v probleme in pomagati raznovrstnim tipom zadrug. Prav zaradi tega so na občnem zboru v Beogradu sklenili, naj se kmetijske zadruge posvetijo izključno tistim panogam, ki bodo pospeševale kmetijstvo in prispevale k večjim pridelkom.

V koprskem okraju se je o ločitvi kmetijskih od nekmetijskih dejavnosti v zadrugah razpravljalo že dlje časa in so o tem odgovorni zadružni činitelji tudi sklepali.

Sedaj se postavlja vprašanje, kakšno smer naj zavzamejo naše zadruge v svojem nadaljnjem razvoju. Občni zbori kmetijskih zadrug so pred vrati. Na njih bomo brez dvoma morali ne samo govoriti o preteklem delu, temveč prikazati članom novo smer, ki se v bistvu popolnoma razlikuje od dosedanje dejavnosti večine naših zadrug.

Kot je znano, so se zadruge doslej v glavnem ukvarjale s trgovsko dejavnostjo — misleč, da je to prvenstvena naloga v službi družbe in da je pospeševanje kmetijstva le postranskega pomena. Resnici na ljubo moramo poudariti, da je bil tudi sestav kadra kmetijskih zadrug doslej takšen, ki je bil sposoben le za trgovsko dejavnost, nikakor pa ni bil podkovan v smeri pospeševanja kmetijstva na vasi.

Po resoluciji zvezne Ljudske skupščine in po peti redni skupščini Glavne zadružne zveze Jugoslavije bi moral zadružni kader preusmeriti svojo dejavnost, toda žal ni kos tem nalogam vsaj v večjem delu naših zadrug. Zaradi tega bodo nastale tudi težave pri izvajanju postavljenih nalog, posebno v koprskem okraju.

Bližnji občni zbori kmetijskih zadrug bi morali skrbno obravnavati predvsem dve glavni vprašanji: organizacijsko okrepitev in sestavo gospodarskega programa.

Poudariti je treba, da se bo bodoče delo zadrug v smislu vsestranskega razvoja in preobrazbe vasi temeljito razlikovalo od dosedanjega. Naloga naših zadrug je sedaj delati za načrten razvoj kmetijske proizvodnje in za napredek kmetijstva, kakor tudi za socialistično preobrazbo vasi.

Predvsem ne gre za omalovaževanje naporov zasebnih lastnikov zemljišč, temveč nasprotno za njihovo združitev v okviru njihove zadruge, tako da bi na svojih zemljiščih s čim manjšim trudom dosegli čim večje pridelke.

Tega bi se morali zavedati upravni odbori kmetijskih zadrug. Letošnji občni zbori nudijo veliko priložnost, da se zadruge otresejo nekmetijskih dejavnosti. Tu mislimo predvsem na navadne trgovine, mesnice, razne obrtne odseke in druge dejavnosti. Glede gospodarskega programa pa naj se kmetijske zadruge bolj posvetijo raznim strojnim odsekom — kjer so za to pogoji — plemenilnim postajam, drevesnicam, predelovalnim obratom, skladiščem, prevoznemu parku, preskrbi s semeni, umetnimi gnojili itd., kakor pač zahtevajo krajevne razmere posameznih zadrug.

To bi bila v kratkem navodila, ki pa jih je potrebno prilagoditi razmeram na terenu. Ponekod bodo zdaj morda še vedno obdržali pri zadrugah nekmetijske dejavnosti, ker so jim te važen in morda edini vir dohodkov, drugje pa se jih bodo brez izgub iznebili. Vendar je cilj vseh zadrug največja skrb kmetijstvu, večjim pridelkom in socialističnim odnosom na vasi. RZ

NA ISTI POVRŠINI NA ANKARANSKI BONIFIKI

Trije pridelki v enem letu

Na nekdanjih ankaranskih solinah je danes plodna zemlja, ki daje izredno dobre donose, če je skrbno obdelana. Pred dnevi smo obiskali naprednega kmetovalca Gvida Vatovca iz Čežarjev, ki ima pod Serminom — prav na kraju, kjer novi nasip poveže Koper s tem delom celine — manjšo parcelo zemlje. Kot napreden kmetovalec je tovariš Vatovec lani napravil poskus sajenja več zaporednih kultur na isti površini. Na kakih 20 kvadratnih metrih je kot prvo kulturo nasadil zgodnjo čebulo, ki je dozorela že sredi maja. Dala mu je dober pridelek. Takoj ko je pobral čebulo, je vsejal rdečo peso, ki jo je pospravil konec julija. Nato je vsejal še nizki jesenski grah sorte »verdon«, ki je za obiranje dozorel v oktobru in mu je prav tako kot prvi dve kulturi dal dober pridelek.

Predlanskim pa je ta kmetovalec na isti površini nasadil rdečo krmilno peso, ki mu je dala rekorden pridelek. Ko pa je peso spravljal v zimsko shrambo, je eno stehtal in še sam začuden ugotovil, da je dosegla — 21 kg.

Tovariš Vatovec bo letos ponovil lanski uspeli poskus še na večji površini. Škoda le, da mu je čebulnice za saditev pokvaril mraz. Moral bo poiskati kako drugo ustrezno kulturo.

Ta uspeli poskus naprednega kmetovalca dokazuje, da je na rodovitni zemlji nekdanjih ankaranskih solin moč dobiti tri pridelke v enem letu na isti površini, kmetovalcem in kmetijskim strokovnjakom pa nakazuje način, ki naj ga začnejo uporabljati.

Ob teh ugotovitvah se spomnimo na besede, ki jih je tovariš Kardelj govoril te dni na letni skupščini Glavne zadružne zveze v Beogradu:

»Do tiste mere, do katere smo sposobni individualnega proizvajalca izvleči iz zaostalosti, ima družbena skupnost pravico zahtevati od njega, da svojo zemljo obdeluje po določenih normah.«

A. P.

Bratstvo v dejanju

V Ribiški ulici v Kopru živi tovariš Francesco Burlin, oče padlega borca Alberta, ki se je kot zaveden Italijan boril in padel v partizanih. Da bi počastili njegov spomin, so po njem imenovali celo eno izmed ulic v Kopru.

Kmalu po osvoboditvi je tovariš Francesco Burlin resno zbolel. Nad eno leto je ležal v postelji. Stregla mu je njegova žena. Posestvo, ki ga je prej skrbno obdeloval, je ostalo skoraj neobdelano. Takrat so v tem delu mesta stanovali njegovi sonarodnjaki, toda nobenemu izmed njih ni prišlo na um, da bi mu kaj pomagal. To je tovariša Burlina zelo prizadelo. Po londonskem sporazumu pa so se vsi njegovi sosedje odselili v Trst, le on je ostal.

Pred dobrim mesecem je Burlin znova zbolel. Ležal je na postelji nad dvajset dni in se mučil še z mislijo, kako bo z njegovim vinogradom, če bo ostal zanemarjen. Ko so novi stanovalci, njegovi sosedje — zavedni člani SZDL — zvedeli, da je bolan, so sklenili, da mu bodo pomagali. Na pobudo tovariša Bruna Turka so se dve nedelji zaporedoma zbrali (prvič 17, drugič pa 13) in odšli na delo v Burlinov vinograd. Obrezali in povezali so vse trte in mu bodo vinograd tudi okopali. V njem pridela okrog 40 hl vina letno.

Tovariša Burlina je taka pozornost in skrb novih sosedov zelo razveselila in presenetila, pa tudi ganila. Njegovi novi sosedje pa pravijo, da so s tem storili le svojo dolžnost po reku: Pomagaj sosedu, kadar je v stiski.

Res: bratstvo v dejanju...

A. P.

»SLOVENSKI JADRAN« v vsako hišo Slovenskega Primorja!

PRIPRAVE NA SPOMLADANSKO SETEV

Sedaj je čas

Te dni bo treba urediti in pripraviti tople grede za setev povrtnin. Treba bo tudi pravilno razkužiti zemljo in semena, ker le tako lahko preprečimo marsikatero rastlinsko bolezen, ki naredi precejšnjo škodo kmetovalcem in vrtnarjem.

Zemlja je čestokrat okužena z micelijem in trosi patogenih gliv in bakterij. Zlasti nevarna bolezen je padavica sadik, ki rada razsaja med vsemi vrstami sadik — že v topli gredi. To bolezen spoznamo takoj, ko spodnji del stebelc postane najprej zamazanorumene barve, nato pa dobi rjave in črne lise. Te lise se večajo in stebelca se stanjšajo do debeline niti. Rastlina izgubi oporo in pade na tla. Nevarni so tudi trosi te bolezni, ki se pojavijo kasneje, in povzročajo različne pegavosti ter trohnenje predvsem paradižnikovega stebla.

Čeprav je videti seme sveže ter glede oblike, barve in vonja zdravo, moramo seme razkužiti, ker je lahko okuženo s trosi škodljivih glivic, ki so prostemu očesu nevidna. Seme razkužujemo na dva načina: na mokri ali suhi. Na mokri tako, da primešamo določeno količino razkužila vodi, v kateri namakamo seme v propustnih vrečicah. Ko je seme toliko posušeno, da se ne sprijemlje, ga lahko takoj posejemo. Če hočemo semena razkužiti, na suhi način, jih moramo stresti v posodo. Najbolj primerna je prozorna steklenica. Ko pridenemo razkuževalni prašek, posodo zamašimo in jo 5 minut tresemo zato, da je seme čimbolje naprašeno. Za razkuževanje na mokro velja kot uspešen pripomoček uspulun, ki ga dodamo 25 g na liter vode. Pri razkuževanju na suho uporabljamo ceretan. Za razkuževanje debelega semena, kot je na primer fižolovo ali grahovo, jemljemo na kg semena in ne glede na njegovo debelost omenjena razkužila po 5 g za mokro in po 3 do 4 g za suho razkuževanje, za bolj drobna semena še gram ali dva več. Ker učinkujejo mokra razkužila le med namakanjem semena, moramo tako razkuženo seme dobro zavarovati pred nadaljnjo okužbo.

Sredstva za razkuževanje semen so uporabna tudi za razkuževanje zemlje. Organska razkužila za seme: uspulun, ceretan, ceresan, uporabljamo tako, da 100 g razkužila temeljito zmešamo s kubičnim metrom prsti v gomili. Čez nekaj dni kup razgrnemo in po 2 do 3 tednih lahko razkuženo zemljo uporabimo za setev ali saditev. Lahko tudi pripravimo polodstotno raztopino kakega mokrega živosrebrnega razkužila, ter z njim zalijemo na novo prekopano zemljo, pri čemer porabimo 10 l tekočine na vsak kvadratni meter. Tudi formaldehid rabimo za uničenje bolezenskih kali v zemlji. Treba pa je pripraviti z njim 1-odstotno raztopino,, ki jo pripravimo iz 2 in pol litrov 40 % formaldehida pomešanega s 100 litrov vode. Z desetimi litri tekočine poškropimo vsak kvadratni meter na novo prekopane grede ali pa enakomerno zmešamo vsak kubični meter prsti v gomili. Zemlja ne sme biti premokra, niti ne presuha. Za dva dni jo je treba pokriti z vrečami, z lepenko ali napljenim papirjem, nato pa jo prekopljemo in jo pustimo pri miru še 14 dni, da postane godna za setev. Če nimamo na razpolago prej omenjenih sredstev za razkuževanje, lahko uporabimo tudi 3 % raztopino modre galice in z njo poškropimo zemljo.

RIBE IN RIBICE

(Nadaljevanje s 6. strani)

stvenih poskusih in izsledkih o človeških ribicah v Harzu od l. 1932 naprej. Hkrati je dolžan to objaviti tudi v nemškem strokovnem listu;

d) ker sam ni biolog (le geolog s pomanjkljivo kvalifikacijo), se poverja vodstvo proučevanj človeških ribic v Harzu prof. dr. Hüssingu iz zoološkega inštituta na univerzi v Halleu; tega bodo moralno zadolžili, da enkrat v letu poroča v Postojno o izsledkih študija človeških ribic;

e) zastopnik Jugoslavije nujno zahteva, da se čimprej izdajo novi prospekti o turističnih jamah v Rübelandu. V njih mora biti jasno napisano, od kod so ribice v Hermannshöhle. Besedilo bo naslednje: (v prevodu, op. red.): Človeške ribice... ...iz območja Postojnske jame, Slovenski Kras, Jugoslavija;

f) po izpolnitvi vseh naštetih obveznosti bo Reichel zadostil vsem naravnim zahtevam Jugoslavije in šele potem more biti v Nemčiji rehabilitiran.

Končno so še ugotovili, da Reichel človeških ribic sicer ni ukradel, toda dovoljenja za iznos ni dobil od pristojne strani: prejel je ustno dovoljenje od organa, ki za to ni bil pristojen.

ODMEVI REICHLOVE OBSODBE V NEMČIJI

Nemška speleološka zveza je sprejela obsodbo z velikim olajšanjem. Njen predstavnik v Vzhodni Nemčiji Friedrich Schuster je dal sprejete sklepe takoj razmnožiti, nakar je bil ta dokument poslan vsem področnim speleološkim aktivom in nekaterim znanstvenim ustanovam. V svojem pismu z dne 5. januarja 1958 piše Schuster iz Nemčije dr. Savniku v Postojno:

»Res bi rad videl strokovno poročilo Reichla o človeških ribicah, kajti kar je doslej delal z njimi, vzbuja kvečjemu posmeh. Odlično ste ukrenili, da ste zadolžili zoološki inštitut v Halleu za študijsko delo, ker so tam res strokovnjaki. Tudi to srčno pozdravljam, da se izdajo novi prospekti. Letošnje poletje so natiskali prospekte žal z istim nezadovoljivim besedilom. Vendar tega ne more pokreniti Reichel. On je privatnik, uslužben v jamski restavraciji svoje tašče kot točaj. To je zadeva upravnika jam gospoda Wieseja. Prepričan sem, da bo to rad storil.

Zdaj končno poznamo tudi vsebino Reichlove korespondence s Postojno iz leta 1952. Bil je res skrajno nesramen, da je za 20 človeških ribic ponujal v zameno nekaj živalskih kosti in sigovih tvorb iz Hermannshöhle. Sicer pa Reichel ni pristojen, da na lastno pest jemlje ta material iz naše jame. Pri nas obstaja zakon o varstvu prirode jam z vsemi njihovimi sedimenti in vsemi živalskimi in arheološkimi ostanki.«

Kot je znano, so iz leta 1952 tri pisma. V prvem prosi Reichel upravo Postojnske jame za ribice; odgovor dr. Romana Savnika na to pismo, ker mu ga je uprava odstopila v rešitev, in končno tretje: Reichlov odgovor, v katerem predlaga, naj bi mu poslali ribice v kanti Inštituta, on pa jo bo vrnil polno kosti in sige. Vsa tri pisma so znana in jih je dr. Savnik predložil preiskovalnim komisijam.

Ob obelodanjeni vsebini zahvalnih pisem upravnika nemških jam Wieseja, kjer ta piše, da je njihova jama postala v človeškimi ribicami iz Postojne turistično privlačnejša, je seveda ostrmel Reichel, saj je s tem padla v vodo vsa teza o znanstvenih nagibih njegove poti v Jugoslavijo. Po drugi strani pa je seveda ob dokumentih, ki jih je pokazal Reichel, onemel dr. Savnik, saj je lahko ugotovil stikanje prizadetih oseb po tujih pisarnah in njegovih predalih. Kar naštejmo: **kuverta z glavo SAZU za bolj učinkovito vabilo Reichlu v Postojno, pa tiskovina Jugoslovanske speleološke zveze za bolj učinkovito potrdilo in preslepitev naših obmejnih organov.** In končno je neizpodbiten dokaz krivde božično voščilo šarmantni gospe Ingeborg, s katerim je naprošen tujec, naj ja nikar ne izda našim jamarjem tako utrto pot naših raritet preko meje. Dokazov je torej dovolj in naj bo to vprašanje kmalu dokončno rešeno, kakor ga je rešiti treba.

Kot je zapisal prof. Habe gospe Ingeborg v znanem pismu, je bil dr. Savnik »zelo divji« zaradi odnesenih ribic. Že za to pismo se je splačalo iti v Nemčijo, saj odkriva krivdo prizadetih in jasno pravi, da je bil Inštitut za raziskovanje krasa proti oddaji človeških ribic. Najmanj, kar odkriva, je prav gotovo poniglava servilnost do tujca, ki tega ni zaslužil, je hlapčevsko klečeplazenje in priklanjanje do tal tujemu Molohu. Če je bila pobuda za tako ravnanje v starih spominih ali bodočih koristih — tega pač nobena preiskava ne bo mogla ugotoviti, pač pa bo morala zadevo reševati v mejah ugotovljene krivde posameznih udeležencev pri tej nečedni zgodbi, ki je vzdignila dovolj prahu v Postojni, v Jugoslaviji, v obeh Nemčijah in po vsem znanstvenem svetu.

NAŠ TEDENSKI GOSPODARSKI KOMENTAR

Hitrejši razvoj kmetijstva in preobrazba vasi

Čeprav še ni dolgo od tega, smo že pozabili, ko smo razpravljali o tem, da je treba dvigniti našo državo iz gospodarske zaostalosti, ko je bilo pred leti treba ustvariti pogoje za razvoj industrije in industrijske proizvodnje.

Po velikih naporih je bilo to v kratkem času doseženo in danes smo že uvrščeni v vrsto naprednih industrijskih držav, ki imajo zgrajeno temeljno industrijo, zlasti pa energetske vire, ki so potrebni za poganjanje te industrije. V tem pogledu smo dosegli tolikšno stopnjo razvoja, da sedaj lahko z manjšimi napori izpopolnjujemo, kar smo ustvarili in da rekonstruiramo stare naprave. Zlasti je naša naloga čimbolj izkoristiti zmogljivosti, ki jih imamo v industrijski proizvodnji na razpolago. Pri tem imamo velike odprte možnosti, tako da lahko postavljamo za naprej tudi velike načrte glede na porast industrijske proizvodnje in s tem glede na dvig življenjske ravni v državi. Posebno pomembno pri vsem tem pa je, da smo v industriji dosegli tako stopnjo socialističnih odnosov, ki so nam omogočili ne le uvedbo, temveč nam omogočajo stalno širjenje pravic delavskega samoupravljanja in s tem prenašanje vedno večjih kompetenc na tiste, ki s svojim delom ustvarjajo dobrine in ki so že prevzeli v svoje roke naša socialistična proizvodna podjetja.

Čas, v katerem smo dosegli v navedenem pogledu tako velike uspehe, ni bil dolg. Zato so bili seveda napori toliko večji. Toda uspehi so tu in nanje smo lahko ponosni, čeprav nas ne smejo uspavati. Kajti čakajo nas še velike naloge pri nadaljnjem dviganju industrijske rasti naše dežele, še bolj pa na drugem polju, ki je bilo doslej morda zanemarjeno, to je pri dviganju kmetijske proizvodnje in pri ustvarjanju socialističnih odnosov tudi na vasi. Gre za to, da preidemo tudi v kmetijstvu na pot moderne socialistične proizvodnje, obenem pa, da tudi tu pospešimo socialistično preobrazbo naše vasi, ki v mnogem še tava v zaostalosti, vezana na vezi davne preteklosti, ki jih novi čas in razvoj vedno bolj trgata. Pri tem igrajo odločilno vlogo naša socialistična gospodarstva, ki se ob podpori skupnosti vedno bolj dvigajo in stopajo v ospredje kot veliki kmetijski, moderno opremljeni obrati. S tem je nakazana pot, ki je pokazala v zadnjih dveh letih pozitivne rezultate, ki bo skupno s kmetijskim zadružništvom igrala odločilno vlogo pri preobrazbi naše vasi in seveda pri dviganju kmetijske proizvodnje.

O teh vprašanjih je bilo govora na letni skupščini Glavne zadružne zveze Jugoslavije, ki je bila pretekli teden v Beogradu. Predvsem je bilo na tej skupščini poudarjeno, koliko sredstev je bilo določenih za dvig kmetijstva v našem petletnem načrtu gospodarstva. Naj navedemo, da je samo za letos predvidena nabava nad 7.000 traktorjev, stotine novih kombajnov, raznih vozil, umetnih gnojil in drugega, kar naj bi omogočilo modernizacijo kmetijske proizvodnje. Pri vsem tem pa so določena milijardna sredstva za melioracije zemljišč, zlasti za osuševalna in namakalna dela, med njimi največja v zvezi z gradnjo kanala med Donavo in Tiso.

To je seveda samo ena — rekli bi — materialna stran tega vprašanja. Druga, s tem tesno povezana, pa je preobrazba naše vasi v pravo socialistično obliko. Drobno lastništvo pri nas namreč ne more in ne bo nikoli moglo biti nosilec preobrazbe vasi v novi smeri. Zato se porajajo v okviru zadružnih organizacij razne oblike kooperacij, združevanja in obvladovanja drobno lastniške razcepljenosti zemlje, kakor je to poudaril v svojem referatu na omenjenem zasedanju tovariš Kardelj. Te omogočajo ponekod v večjem, drugod v manjšem obsegu uporabo metod modernega kmetijskega gospodarjenja. Koristi skupnosti se tako povezujejo s koristmi individualnih kmetovalcev.

S tem gre razvoj v smer, ki jo postavljajo zahteve naše družbe, ko moramo čimprej in čimhitreje dohiteti razvoj tudi v kmetijstvu in s tem pripraviti podlago za hitrejši razvoj kmetijske proizvodnje in hitrejši razvoj v socialistični preobrazbi vasi.

-dt-

KRAŠKE ŽENE za obnovo kmetijstva

V ponedeljek, 27. t. m. so se v Sežani sestale na konferenco žene-zadružnice iz sežanske, hrpeljske in divaške občine. Kljub slabim vremenskim razmeram so prišle žene skoraj iz vseh zadrug. Na konferenci so se v prvi vrsti seznanile s petletnim obnovitvenim načrtom v kmetijstvu, nato pa so obravnavale še vprašanja vloge žena v zadružništvu, v javnem življenju, prosveti in sploh v vseh družbenih dejavnostih.

Tovariša Pogačnik in Udovič sta ženam podrobno obrazložila ne samo petletni obnovitveni načrt, temveč tudi vlogo, ki jo imajo pri tej obnovi žene-proizvajalke.

Kljub nezaupanju do žena, ki izvira iz prejšnje vzgoje in tradicij, je konferenca v Sežani ugotovila, da kmečke žene ne samo podpirajo in pospešujejo kmetijstvo na vasi, temveč da so celo steber naprednega kmetovanja. Da ni to prazna fraza, so delegatke naštele veliko primerov, tako iz hrpeljske, kot divaške in sežanske občine.

Glavni problem konference pa je bil, kakšno stališče naj zavzamejo žene do petletnega obnovitvenega načrta v kmetijstvu in kakšna vloga jim pripada pri tem.

Po daljši razpravi so žene-zadružnice ugotovile, da dejansko igrajo žene veliko vlogo v našem zadružništvu — čeprav to doslej ni bilo priznano — in da se bodo v bodoče še bolj posvetile zadružnim problemom v smislu večje proizvodnje in povečanju življenjske ravni posameznih vasi.

Sežanska konferenca žena je bila glede zadružništva zelo plodna, zlasti kar zadeva vloge žena pri pospeševanju kmetijstva in vzajemne pomoči. Prav posebno so žene poudarile, da se ne zadovoljujejo samo s tem, da bi imele ženske odseke pri zadrugah, temveč da bi bile navzoče v upravnem odboru in v vseh pospeševalnih odborih. Prav tako so si žene zadale nalogo, da bodo vplivale na gospodarske programe zadrug, ki morajo biti odraz teženj vseh članov, kar pomeni tudi zadružnic.

Ob koncu so obljubile, da bodo sodelovale pri sestavljanju gospodarskih programov in da bodo v te programe vnesle potrebe žena zadružnic. RU

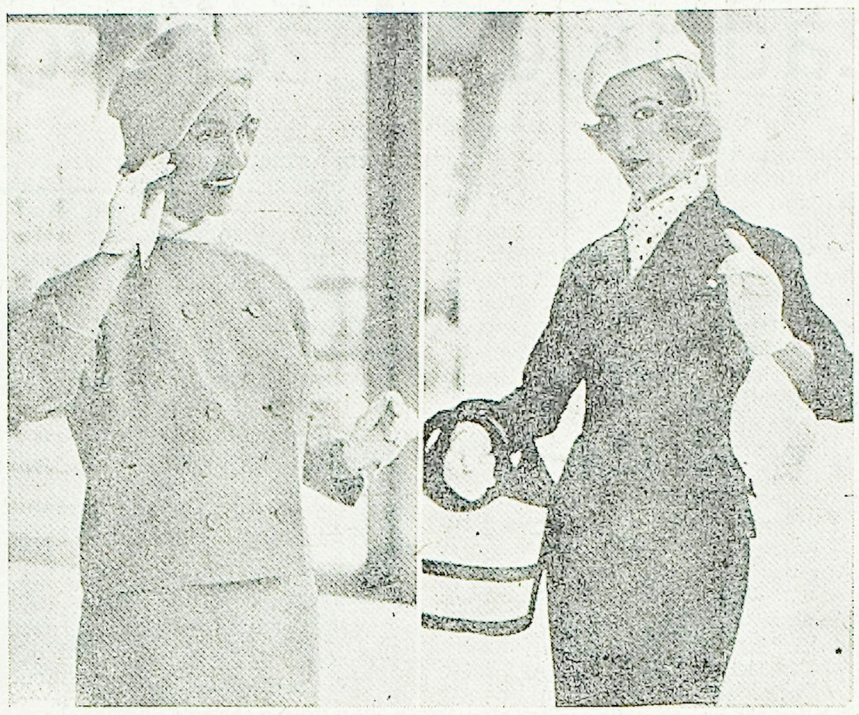

Dva modela dvodelnih oblek. Jopa prvega modela je vrečaste oblike, drugega pa oprijeta. Prvi je pastelne svetlomodre ali beige barve, drugi pa rdeč. Te barve napoveduje moda za letošnjo pomlad.

Gospodinjski tečaj v Planini

V Planini pri Postojni je Društvo za napredek gospodinjstva s Postojne s sodelovanjem tamkajšnjih zadružnic, ki so dale pobudo, osnovalo gospodinjski tečaj. 26 žena in deklet z zanimanjem spremlja predavanja predavateljic Zore Jerman, Pavle Butinar in Marije Štefančič. Tečaj je finančno podprla kmetijska zadruga v Planini in s tem dokazala veliko zanimanje za prizadevanje žena-zadružnic za njihovo usposabljanje v gospodinjstvu.

OCVIRKOV ŠTRUKELJ

1 in četrt kg krompirja, 25 dkg moke, 2 rumenjaka, 4 dkg margarine, sol. Nadev: 3 žlice ocvirkov, 2 žlici drobtin, slan krop; mast in drobtine za zabelo.

Kuhan olupljen krompir pretlačimo, mu dodamo presejano moko, rumenjaka, margarino, sol in vse hitro zgnetemo. Nato testo na pomokani deski razvaljamo v pravokotnik, ga posujemo s prepraženimi ocvirki in z drobtinami, zvijemo in narahlo zavijemo v tanko krpo, potem pa povežemo in dobre pol ure kuhamo v slanem kropu. Kuhan štrukelj odvijemo, narežemo in naložimo na krožnik. Zabelimo ga s prepraženimi drobtinami.

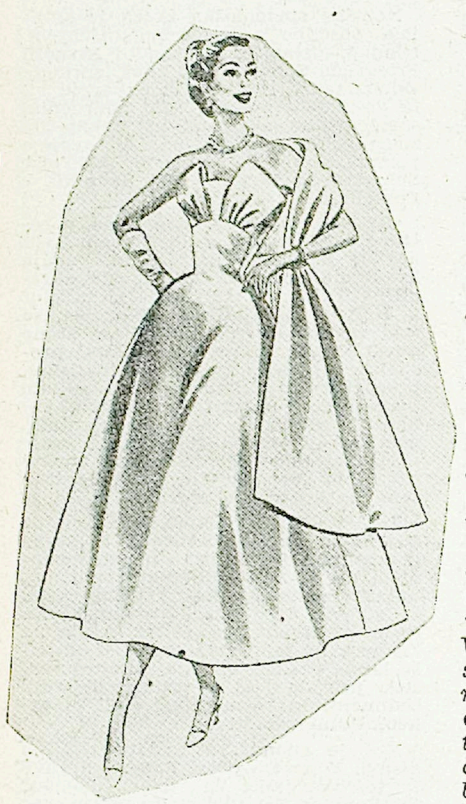

V sezoni večernih zabav in plesov smo, zato ni čuda, da je v modnih listih precej večernih oblek. Morda se boste odločili za tole preprosto, toda izrazito večerno obleko? Šal je iz enakega blaga, rokavice so ustrezne barve.

KAJ MORAMO VEDETI O PRALNIH STROJIH

Pranje v strojih z lopatami

Da se perilo ne bi trgalo, pa da bi kljub temu dosegli zadovoljive uspehe pri pranju v stroju z lopatami, priporočajo, naj bo odnos perila in vode 1 : 15, to je na 1 kg suhega perila 15 litrov vode oziroma lugove raztopine.

PREDPRANJE

Če hočete šteditи pri uporabi sredstev za pranje in pri toplotni energiji, lahko segrejete perilo v stroju v odnosu 1:8 do 1:10 (na 1 kg suhega perila 8 ali 10 litrov luga). Pri tem odnosu pa morate odstraniti polovico perila že ko je voda mlačna in jo dati nazaj v lug potem ko je prva polovica že oprana. Skratka perilo perete vsako polovico posebej in tako ohranite odnos 1:15.

Vsak stroj ima označeno gladino, do koder lahko sega voda. Od te količine vode je odvisna tudi kapaciteta stroja. Če n. pr. vidimo, da lahko damo v stroj 45 litrov luga, potem se to pravi, da lahko peremo v stroju največ 3 kg suhega perila (45 deljeno s 15 je 3).

Potem ko ste perilo prebrali po barvi in stopnji zamazanosti, začnete s pripravljalnim delom. v posebni posodi nekaj ur prej, Najbolj umazano perilo omehčate prav tako kot ste delali pri ročnem pranju. Lahko pa tudi najbolj umazano perilo posebej najprej namočite v pralnem stroju.

Zanimalo vas bo verjetno še, koliko pralnega sredstva — detergenta potrebujemo pri predpranju. Ta navodila imate navadno že na ovitku, na splošno pa velja, da potrebujemo 5 g detergenta za liter vode. Ko smo v vodo nasuli pralni prašek, damo v raztopino umazano perilo in segrejemo lug na 35 do 40 stopinj. Pri tem vključimo stroj za 10 do 12 minut, nakar lug izpustimo in perilo odcedimo. S tem je prvi del pranja končan.

Priporočljivo je, da posebno zamazana mesta na perilu (ovratnik, manšete itd.) že prej lokalno podrgnete z raztopino detergenta, posebno če ste se kdaj prej prepričali, da pri enkratnem pranju umazanija ni izginila. Razen tega pa je tudi priporočljivo, da perete posebej manjše kose perila in posebej večje.

Shematičen prikaz pralnega stroja z lopatami

PRANJE

Zdaj pride na vrsto pravo pranje. Stroj napolnimo z vodo, ji dodamo sredstva za pranje po navodilu, ki je na ovitku, v glavnem okrog 10 gramov na liter vode. Ko to sredstvo dodajamo, mora biti stroj v pogonu, potem ga ustavimo in potopimo v vodo perilo v odnosu 1:15, odnosno 1:8 do 1:10, če želite uporabljati prej napisani način štednje. Vodo zdaj segrejemo na približno 85 stopinj Celzija. To pranje traja 15 do 20 minut, kakor je pač umazano perilo.

Ko ta čas preteče, stroj ustavimo, spustimo ven lug in perilo izperemo. Najprej v vreli vodi (okrog 60 stopinj C), pri čemer lahko uporabljamo tudi kakšno sredstvo za izpiranje. To prvo splakovanje traja pet minut, druga tri pa opravimo v mlačni in mrzli vodi in traja vsako po tri minute. Če potrebujemo stroj za nadaljnje pranje perila, lahko splakujemo tudi ročno. Pri izpiranju perila lahko uporabljamo običajna sredstva za osvežitev.

NOVO NA KNJIŽNI POLICI ★ NOVO NA KNJIŽNI PO

IVAN JAKOVLJEVIČ FRANKO

Sonce je bilo za pričo

(Odlomek iz zgodovinske povesti ZAHAR BERKUT)

Popotniki so za trenutek postali in so se naslajali ob pogledu na nesmrtno in poživljajočo lepoto prirode. Maksima je mučila neodločnost — neka misel se je bila rodila v njem, ki mu ni dala miru in ki je venomer silila na dan. Naposled se opogumi in drhteč in razdevajoč stopi k Tugarju Volku.

»Oče bojar...« reče nenavadno mehko in plaho.

»Kaj bi pa rad?«

»Dovoli mi, da bom tvoj najbolj vdani služabnik...«

»Služabnik? To vendar ne bo tako težko. Pridi z očetom in se udinjaj pri meni, ako si se trdno odločil, da hočeš stopiti v službo.«

»Ne, bojar, nisi me razumel. Dovoli mi, da bom tvoj sin!«

»Sin? Saj vendar imaš očeta in, kakor slišim, je mnogo boljši, pravičnejši in modrejši nego jaz, ker me bo jutri sodil.« Bojar se je strupeno in pikro zasmejal.

»Hotel sem reči...« se je popravljal Maksim, »nisem hotel tega reči. Bojar, daj mi svojo hčer za ženo! Ljubim jo bolj kot življenje, bolj ko svojo dušo.«

Da je šinila predenj strela z jasnega neba, bi Tugarja Volka ne bila tako presenetila, kot so ga ognjevite in hkrati tako preproste besede mladega človeka. Stopil je dva koraka nazaj in premeril Maksima z uničujočim in prezirljivim pogledom. Obraz mu je od zlobe kar posinjel, zobje so bili trdno stisnjeni, ustnice so mu drhtele.

»Smerd!« je zdajci zakričal tako glasno, da je njegov zlobni krik odjeknil od bližnjih gorá. »S kakšnimi besedami si se drznil name obrniti? No, daj, ponovi jih še enkrat! Ne morem namreč verjeti, da sem jih v resnici slišal! Morda se mi je le tako zdelo!«

Strašno bajarjevo kričanje je v Maksimu prebudilo ves prirojeni pogum in trdno voljo. Zravnal se je pred bojarjem ko mlad, vitek topol in odgovoril spoštljivo, toda odločno:

»Nič slabega ti nisem rekel, bojar, nič takšnega, kar bi moglo žaliti tvojo ali tvoje hčere čast. Prosil sem te za roko tvoje hčerke, ki jo ljubim, kot je nihče na vsem svetu ne bo ljubil. Ali je res prepad med tvojim bojarskim in mojim kmečkim rodom tako velik, da bi ga ne mogla izpolniti ljubezen? In v čem si pravzaprav toliko višji od mene?...«

»Molči, smerd!« mu je z jeznim klicem segel v besedo Tugar Volk. »Moja roka krčevito stiska mečev ročaj, da bi ti presekala bedasto grlo! Samo to ti varuje glavo, da si danes rešil mojo hčer iz smrtne nevarnosti! Sicer bi ti zaradi takihle besed ta trenutek padel mrtev na tla! In ti, bedak, si sploh mogel na to misliti, si se drznil dvigniti oči k njej, k moji hčeri?... In sicer samo zato, ker sva se jaz in ona s teboj razgovarjala, kakor govori človek s človekom, in te nisva odgnala ko psa! Ti pa si mislil, da si jo s tem, ko si jo rešil iz medvedjih kremljev, dobil zase — prav tako ko ujetnico?... O ne! Ako bi ji bilo kaj takšnega namenjeno, potem bi bilo bolje, da bi bila poginila v krvavem objetju divje zveri, kot pa da bi prišla v tvoje roke!«

»Ne, bojar, ne govori tega! Bolje bi bilo, da sem jaz poginil v medvedjih šapah, kot pa da bi njej padel en sam las z glave!«

Pri teh besedah se je Miroslava obrnila, da bi skrila pred očetom in Maksimom solze, ki jih je že tako dolgo zadrževala in ki so se ji zdaj vendarle ulile.

Ali Turgar Volk se za Maksimove besede sploh ni zmenil.

»In ti, nizkotni, nesramni izrodek,« je nadaljeval- »se drzneš z menoj primerjati! Z menoj, ki sem vse svoje življenje prebil med knezi, ki sem si za svoja viteška dejanja zaslužil knežjo pohvalo in nagrado! Moja hči si lahko izbere moža izmed prvih, najslavnejših vitezov v deželi in zdaj naj bi jo kar naenkrat dal tebi, hlapcu, v tvoje žalostno tuholsko gnezdo, kjer bi uvenila, usahnila in poginila v bedi! Ne, ne, le kar pojdi, siromak! Saj sploh nisi čisto pri pameti in tiste besede si rekel v napadu blaznosti!«

Maksim je že uvidel, da so se vse njegove nade razblinile v nič, da bojar v svoji prevzetnosti preveč prezirljivo gleda nanj — in najsi mu je bilo še tako težko, si vendarle ni nikakor vedel pomagati.

»Bojar, bojar,« je rekel z žalostnim glasom, »preveč visoko si se povzpel na perutih ošabnosti — toda le glej! Usoda navadno dvigne visoko tistega, ki ga misli kdaj pozneje čim niže vreči. Ne zaničuj siromakov, ne zaničuj nizkih, ne zaničuj delovnih ljudi, bojar! Kdo ve, iz kakšnega lončka bo ta ali oni še moral piti vodo!«

»In ti si me še drzneš učiti!« je zakričal razjarjeni Tugar Volk in v očeh mu je zagorel blazen srd. »Poberi se mi izpred oči, sicer, zaklinjam se ti pri bogu, te prebodem s temle nožem, kot da si medved in ne človek!«

»Ne jezi se, bojar, zaradi besed, ki jih je rekel neumen fant,« je odgovoril Maksim povsem mirno. — »Ostani zdrav! Ostani zdrava tudi ti, moja zvezda, ki si mi tako čudovito lepo zasvetila samo za kratek trenutek, da bi zdaj zame za vedno ugasnila! Bodi zdrava in sreča naj te spremlja na vseh tvojih potih!«

»Ne, dosti dolgo sem molčala!« se je zdajci oglasila Miroslava in se obrnila proti Maksimu. »Ne bom zate ugasnila, dobri mladenič! Tvoja bom!«

Tugar Volk je kar odrevenel, tako nepričakovano so padle te besede.

»Kaj vendar govoriš, hčerka!« je vzkliknil naposled.

»To, kar si slišal, oče. Daj me Maksimu! Hočem biti njegova žena.«

»Neumno dekle! To nikakor ni mogoče.«

»Poskusi in videl boš, da je mogoče.«

»Iz tebe govori vročica, hčerka. Ustrašila si se divje zveri... Bolna si!«

»Ne, ljubi oče, popolnoma zdrava sem in še enkrat ponavljam: kolnem se ti pred tem jasnim soncem, da bo tale mladenič moj mož! Sonce, bodi mi za pričo!«

Nato je prijela Maksima za roko in se vroče pritisnila s svojimi ustnicami k njegovim. Tugar Volk je stal ko od strele zadet, da se ni zganil in tudi ni zinil besedice.

»In zdaj, dobri mladenič, pojdi domov in ne boj se ničesar! Miroslava se je zaklela, da bo tvoja, in zna držati besedo. A midva, oče, se tudi podvizajva domov. Tamle je že videti naš dvorec in tudi naši gostje že prihajajo.«

Tako je rekla, prijela očeta, ki je bil še vedno ves omamljen, za roko in se začela spuščati v dolino. Maksim je še dolgo stal na mestu in ves srečen in očaran strmel za njo. Sledjič se je predramil iz misli, pokleknil in pomolil k zahajajočemu soncu, tako kot so molili njegovi dedi in pradedi, kot je naskrivoma molil tudi še njegov oče.

Potem je vstal in počasnih korakov odšel domov.

IVAN JAKOVLJEVIČ FRANKO: ZAHAR BERKUT

V Knjižnici Sinjega galeba je izdala založba Mladinska knjiga v prevodu Pavla Holečka in z ilustracijami Karla Zelenka povest ukrajinskega pisatelja in ljudskega prosvetitelja dr. Ivana Franka o velikem borcu v trinajstem stoletju Zaharju Berkutu. Med pripovedovanje o junaškem boju karpatskih Slovanov proti tatarsko-mongolskim zavojevalcem je vpletena zgodba o ljubezni pogumnega Zaharjevega sina Maksima z lepo hčerko brezsrčnega bojarja Tugarja Volka, Miroslavo. S tem romanom je hotel pisatelj bodrilno vplivati na svoje rojake, podobno kot pri Poljakih Henrik Sienkiewicz ali pri nas Finžgar z romanom »Pod svobodnim soncem«, zato jih je opozarjal na hrabrost in možatost njihovih davnih prednikov, ko so se morali bojevati z Mongoli in obenem z domačimi bojarji.

Ivana J. Franka prištevajo ob Tarasu Ševčenku in Nikolaju Gogolju med najvišje vrhove ukrajinske književnosti. Izšel je iz preproste družine vaškega kovača v zahodni Ukrajini, ki se je takrat še imenovala Galicija (rojen leta 1856). V trdem življenjskem boju ga je vodila pot v napredna in revolucionarna gibanja tistega časa, svoj politični program pa je uresničeval s pisanjem, z literarnim delom, ki je imelo v sebi vse lastnosti budniškega in razsvetljenskega udejstvovanja, pa najsi so to bile lirske pesmi, članki, razprave, prevodi, epi, povesti, romani ali drame. Vso svojo veliko ljubezen do rodne grude je izpričeval Franko v teh svojih delih. Z delom ni odjenjal niti takrat, ko je živčno in duševno obolel. Vseh tegob in muk ga je rešila smrt leta 1916. Ostalo mu je ime ljudskega prebuditelja in učitelja svojega naroda.

Lahka mehanizacija za koprsko pristanišče

Podjetje »PRISTANIŠČE KOPER« je izdelalo elaborat za nabavo lahke mehanizacije za koprsko pristanišče. Investicijski program za nabavo te mehanizacije in ureditev obstoječih skladišč je bil na razpravi v Ljubljani 23. januarja 1958, kjer je bil sprejet in predložen Izvršnemu svetu LRS v potrditev. Po tem programu dobi podjetje »Pristanišče Koper« dva pristaniška žerjava na gumijastih kolesih — enega znamke »Fiorentini« iz kontingenta 10 žerjavov za naše luke iz Italije, drugega pa bo izdelala »Metalna« v Mariboru.

Ker so žerjavi na gumijastih kolesih, bodo lahko služili za manipulacijo s tovorom ne samo na operativni obali starega in novega pristanišča v Kopru, ampak tudi v skladiščih in v pristanišču Izola ali Piran, če bo to potrebno. Razen žerjavov dobi podjetje tri traktorje češke znamke »Zetor« in 9 specialnih prikolic za delo v pristanišču. Te imajo vsaka 8 ton nosilnosti, so na nizkih kolesih in se lahko obračajo na zelo majhnem prostoru. Te prikolice so jugoslovanski izdelek po francoski licenci. Za delo v skladišču bo podjetje nabavilo še manjše skladiščno teleskopsko dvigalo znamke »Indos« ter tri viličarje (enega nosilnosti 5 ton, dva po 2,5 tone). Večji viličar bo dobavil »Litostroj«, manjša dva pa »Indos« iz Ljubljane.

To pa še ni vsa mehanizacija. Sem spada še nekaj decimalnih tehtnic, vitlov, vrvi in posebnih priprav za dviganje raznih tovorov. Skupno znaša investicijska vsota nekaj nad 80 milijonov dinarjev; od tega odpade 7 milijonov za ureditev obstoječih skladišč na severni obali v Kopru in ureditev 30.000 m² odprtih skladišč za nasipom zapore Škocjanskega zaliva ob bivši tovarni »De Langlade«.

Pogodbe za večji del te mehanizacije so že sklenjene in bodo dobavitelji poslali dober del strojev že v prvem četrtletju 1958, to je v času, ko bo obnovljen tudi lukobran koprskega pristanišča, tako da se bo lahko v stari luki začel razvijati pomorski promet v polnem obsegu.

Istočasno z odobritvijo investicijskega programa za nabavo lahke mehanizacije pa je podjetje »PRISTANIŠČE KOPER« izdalo tudi tarife za pristaniščne in skladiščne usluge na področju luke Koper in pristanišč Izola in Piran. »Tarifa«, kot se imenuje 26 listov debel zvezek, obsega razen splošnih pogojev še 7 tablic za različne vrste blaga, in sicer tarife za izkrcavanje in vkrcavanje. K vsaki tabeli je dodano še posebno pajasnilo. Tablica 7 pa daje cene raznim uslugam od izposojanja pristaniške mehanizacije pa do skladiščenja raznega blaga. Vsekakor pomeni izid »Tarife« kot odobritev investicijskega programa za nabavo lahke mehanizacije velik napredek v nadaljnji izgradnji in osposobitvi koprskega pristanišča. M. G.

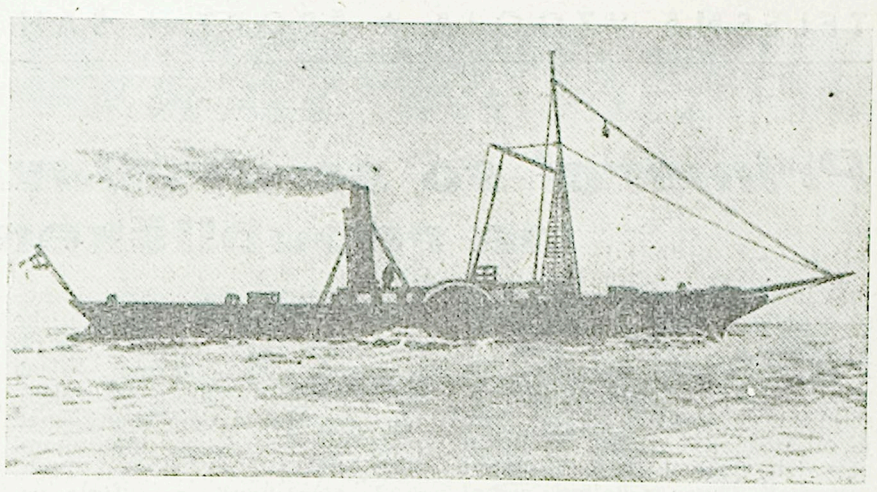

Parnik »VERONA« podjetja »AVSTRIJSKI LLOYD« iz Trsta; v zadnji številki smo pisali, da je leta 1854 vzdrževal promet na vodni progi Trst—Benetke—Milano—Švica

VSE OKROG morja

Freska srednjeveške jadrnice

V bližini znanega »Vrbnika nad morjem« na otoku Krku so na deloma ohranjeni steni precej razrušene cerkvice sv. Jurija odkrili okrog sedem sto let staro fresko, predstavljajočo jadrnico, kakršne so v tamošnjih vodah uporabljali okoli 13. stoletja. Na površini približno dveh kvadratnih metrov je upodobljen zasidran trijambornik z zvitimi jadri. Ima dvoje križnih jader, kot krmilo pa dvoje bočnih vesel. Fresko preiskuje Jadranski inštitut JAZU na Reki.

Promet v severnoameriških lukah

V prvi polovici 1957 je prispelo v enajst najvažnejših severnoameriških luk 28.895 ladij, zapustilo pa jih je 28.621. Dobra petina ameriškega luškega prometa je bila osredotočena v New Yorku, kljub temu pa je v primeri s prejšnjim letom nazadoval za ca. 4 odstotke. Pretežni del transportov se je nanašal na poslovanje s Severno Evropo, Srednjo Ameriko, s severnimi predeli Tihega oceana in s Sredozemljem. Manj pomembne so bile zveze z Afriko in Avstralijo.

Nova ladjedelnica v Grčiji

V Lavrinumu v Grčiji bodo v doglednem času zgradili novo ladjedelnico predvsem za popravilo ladij. Pobudo za to je dal bogati lastnik ladij Niarchos, ki bo gradnjo tudi finansiral. V Samarangi pa ladjedelnica z vso naglico pripravlja dela za gradnjo njegovih ladij srednje nosilnosti.

Indijska vojna mornarica raste

Angleži so ji odstopili doslej dve križarki. Prva je dobila ime DELHI, druga pa MYSORE. Slednja šele nedavno. Zgrajena je bila leta 1940 z deplacementom 8000 ton. V angleški posesti se je imenovala NIGERIJA. V drugi svetovni vojni je bila med spremljevalkami konvojev na Severnem in na Sredozemskem morju, kjer jo je doletela nesreča, da je morala na popravilo v ZDA, kasneje pa se je na Tihem oceanu ponovno spoprijela z Japonci.

V teku naslednjih dveh let bo Velika Britanija izročila indijski mornarici dvanajst protipodmorniških fregat, okrog osem obalnih minolovcev in še nekaj nedoločenih ladij.

Obalna plovba Črne gore hitro napreduje

Pomorski podjetji za obalno plovbo »Lovčen« v Kotoru in »Brodarstvo« v Hercegnovem, sta pred kratkim prevzeli nekatere manjše ladje od JRM. — Podjetje »Lovčen« je med drugim prejelo tudi ladjo s 1500 ton nosilnosti. S to plovno enoto bo navedeno podjetje vzpostavilo svojo prvo progo velike obalne plovbe.

V. M.

IZ DELA MLADINE V PODJETJU VODNA SKUPNOST

Združuje jih skupno delo

Naša mladinska organizacija je mlada, brez izkušenj in brez kakršnekoli podpore. Njeno uspešno delo onemogočajo razni činitelji, kot na primer to, da je mladina raztresena po raznih sektorjih izven Kopra, kajti obseg gradenj našega podjetja je sorazmerno velik ter zajema gradnjo pristanišča v Kopru, adaptacije stanovanj v Kopru, vodovode po raznih okoliških vaseh itd. Mladina v glavnem stanuje doma, ali pa je nastanjena v delavskem naselju v Kopru.

Glede na to raztresenost mladincev se že tako otežkočeno delo mladinske organizacije še poveča. Upoštevati moramo, da pretežni del ljudi, s tem tudi delavske mladine, niso domačini, niti Slovenci, pač pa so prispeli iz raznih predelov naše države. Njihove navade, pojmovanja in odnos do dela so različni. Prav tako je med nami mnogo takih, ki so doslej živeli brez kakršnegakoli stika z zunanjimi dogodki; tu mislimo vse tiste življenjske činitelje, ki neposredno vplivajo na človeka. Med nami so tudi taki, ki z neokretno delavsko roko komaj zmorejo podpis, ali pa morejo s sramežljivim in povešenim obrazom, ko prejmejo svojo mezdo, napraviti namesto podpisa križ.

In vendar je delo z njimi tako preprosto, spremljano z vso pozornostjo. Ob vsakem zanje novem delu jim zažarijo oči, z vsem svojim elanom in voljo so pripravljeni pomagati drugim in sebi, pa naj bo to v politično-ideološkem, fizkulturnem ali kateremkoli drugem področju. Odlikuje jih preprostost, skromnost in vedrina, katere Slovenci v taki meri ne poznamo. Med nami je tudi nekaj mladincev, ki so že delali v mladinski organizaciji. Toda niso se prevzeli; pač pa so vsako najmanjšo zadano jim nalogo sprejeli zares z iskrenim veseljem in jo tudi odlično opravili.

Nismo si zadali prevelikih nalog, naše želje so skromne. Pričeli smo z rednim debatnim krožkom, s katerim naj bi bilo zajeto politično-ideološko delo, v tem krožku pa naj bi se pomenili tudi o vseh tekočih problemih, katerih pa seveda ni malo. Najprej si želimo dobra stanovanja in pa delavsko restavracijo, za katero upamo, da bo kmalu. Oboje nam je pri takem številu delavstva nujno potrebno. Ustanovili smo tudi strelski in šahovski krožek, prav tako pa naši fantje redno trenirajo tudi namizni tenis. Razen tega si bomo zgradili še igrišče za odbojko.

Vendar se tu pojavlja vprašanje, ki zadeva zmožnosti mladinske organizacije, gledano s finančne plati. Vendar upamo, da bomo pri sindikalni podružnici naleteli na tako razumevanje, kot smo že, in si tako pomagali pri nabavi najnujnejših športnih rekvizitov.

Zavedamo se, da smo mladi in neizkušeni, zavedamo se tudi, da naši očetje in matere s ponosom gledajo na nas, zato si želimo novih nalog in novih uspehov. Bodri nas misel, da smo pionirji pri gradnji koprskega pristanišča, na kar smo še posebej ponosni!

Franjo Krnel

Na kratko

NOVA PREKOOCEANSKA LADJA. Pomorsko podjetje »Kvarner« na Reki, ki je bilo ustanovljeno lani, je decembra meseca nabavilo v tujini 10.000-tonski tramper. Ladji so dali ime »Kastav« in je že vključena v promet.

PRVA VOŽNJA M/L »JEDINSTVO«. Naša najnovejša luksuzna potniška motorna ladja »Jedinstvo« je v nedeljo zvečer izplula iz Reke na sedemdnevno turistično križarjenje po Jadranu. To potovanje je propagandnega značaja. Na ladji je vkrcanih nad 150 potnikov, predstavnikov tujih in domačih turističnih uradov in organizacij. Zastopniki iz različnih držav Evrope so na ladji kot gostje, naši udeleženci pa so plačali za vožnjo po 50.000 dinarjev.

NOVE LADJE DOMAČE IZDELAVE. Ladjedelnica »3. maj« na Reki je pred dnevi izročila »Jugoslovanski linijski plovidbi« nov prekooceanski tramper »Trepča«. To je 17. ladja, ki jo je navedena ladjedelnica izdelala za naše največje pomorsko podjetje. Isti dan je bil v reški ladjedelnici splovljen prekooceanski tramper »Zeta«, ki je v gradnji po naročilu pomorskega podjetja »Jugooceanija« iz Kotora. Takoj po splovitvi te ladje je bil položen gredelj za nadaljnjo črnogorsko ladjo. Pred kratkim je bila v ladjedelnici »3. maj« splovljena za »Jugooceanijo« prekooceanska ladja »Boka«. Reška ladjedelnica se je obvezala, da bo vse 3 ladje za podjetje v kotoru izdelala pred koncem leta 1958. »Jugooceanija« bo imela takrat blizu 100.000 ton nosilnosti.

Sovjetski ribiči ob zahodni Afriki

Kielska ladjedelnica je lani v aprilu spustila v morje 2452 BRT sovjetsko ribiško ladjo-delavnico KAZAN. V spremstvu dveh ribiških motornih ladij je nedavno odplula proti zahodni Afriki na poskusni ribolov v vodovju mlade republike Gana.

Otoško letališče

Na pustem otoku KERGULEN sredi poti med rtičem Dobre nade in jugozahodno obalo Avstralije gradijo Francozi letališče. Pristajala bodo na njem letala, ki vežejo Južno Afriko z Avstralijo. Novi aerodrom bo povezan tudi z letališči na otokih princa Edvarda, na otočju Grozet in v skupini otokov Sv. Pavel in Novi Amsterdam.

kje so ladje

P/l »BIHAČ« je 25. januarja zapustila Ciper in je bila 29. januarja v Gibraltarju na poti za Rotterdam

P/l »DUBROVNIK« je 26. januarja odplula iz Bremenhavena in 28. januarja prispela v Rotterdam

M/l »GORENJSKA« je 27. januarja odplula iz Reke na Malto

P/l »GORICA« je 24. januarja priplula v Odeso, kjer naklada tovor za Jadran

P/l »LJUBLJANA« je v klasifikacijskem popravilu v Remontni ladjedelnici Splošne plovbe v Piranu

M/l »MARTIN KRPAN« je 24. januarja odplula iz Lattaqije v Aleksandrijo

P/l »NERETVA« je 27. januarja priplula iz Billinghama v Casablanco

P/l »POHORJE« je 26. januarja priplula v Split

P/l »ROG« je 29. januarja odplula iz Reke s tovorom za Kontinent

P/l »ZELENGORA« je 30. januarja priplula v Dakar na poti za Leith

* * *

RUŠILEC S PODMORNIŠKIM TRUPOM

Kanadska vojna mornarica je uvrstila v aktivno službo svojo prvo vojno ladjo, prilagojeno zahtevam atomske vojne. Je to rušilec »St. Laurent«, težak 2600 ton. Njegov zunanji videz z gladko zaokroženo površino, ki se popolnoma zapre, povsem spominja na podmornico. Zgrajen je tako, da bodo morebitni radioaktivni prah avtomatično sprale z njegovega trupa posebne črpalke. Brzina »atomskega rušilca« ne bo presegla 25 morskih milj.

Rast in propast tržaške obalne plovbe

Ime Trst je v pomorski plovbi tudi v svetovnem merilu zapisano s svetlimi črkami. Še poseben pomen pa ima to mesto v obalni linijski plovbi, saj je bilo že v začetku 19. stoletja povezano z rednimi potniškimi in potniško-tovornimi progami z obalnimi mesti Istre, Dalmacije in Benetkami, Albanije, Grčije in še dalje. Njegov pomen v obalni plovbi je bil tesno povezan z našo izredno členovito morsko obalo in s številnimi otoki. Znano je, da prav vzhodna obala Jadrana nudi najidealnejše pogoje za razvoj obalne plovbe in je nujen podaljšek kopnega prometa, železniškega in cestnega.

V prejšnjem stoletju in prva leta 20. stoletja, konkretno od leta 1914., je bil Trst v pomorskem pogledu prvo mesto na Jadranu. Tudi njegova obalna plovba je navedeno leto dosegla višek. Med vsemi podjetji obalne plovbe v Trstu je prednjačil »Avstrijski Lloyd«, sledila pa so mu podjetja »Martinolič«, »Tripkovič«, »Kozulič« in »Istria-Trieste«, v Kopru, Miljah, Tržiču in Gradežu pa so bila še manjša podjetja za linijski promet male obalne plovbe. Vsa navedena podjetja skupaj so imela okrog 26.000 BRT ladijskega prostora za potniški promet. Podjetje »Avstrijski Lloyd« je prav v času pred prvo svetovno vojno napredovalo iz podjetja male obalne plovbe v podjetje velike obalne plovbe. Obdržalo pa je brze proge Trst—Benetke in Trst— Dalmacija—Kotor v Jadranskem morju. Druge manjše ladje pa je prepustilo novim podjetjem za malo obalno plovbo. Na progi Trst—Benetke je vzdrževal redni promet parnik »Venezia« (bivši »King Fischer«), posebej grajen za vožnjo v beneških lagunah. Ta parnik je bil najhitrejši na Jadranu in je razvijal tudi preko 20 morskih milj hitrosti na uro. Na ekspresni progi Trst—Kotor so obratovale luksuzne ladje »Baron Bruck«, »Baron Gautsch« in »Prinz Hohenlohe« (po 2.100 BRT vsak) in nekoliko manjši »Graf Wurmbrand«. Vse te ladje so razvijale okrog 18 milj hitrosti na uro. Parnika »Venezia« in »Graf Wurmbrand« sta bila last podjetja »Tripkovič«. Poleg navedenih ladij so bili v prometu na dolgih progah med Trstom in Dalmacijo še številni drugi nekoliko manjši parniki za mešane proge potniško-tovornega tipa. Za promet med Trstom in istrskimi obmorskimi mesti je skrbelo podjetje »Istria—Trieste«, ki je imelo leta 1914 15 ladij za potniški in potniško-tovorni promet, med katerimi je bila tudi prva motorna ladja »Grado« z dvema motorjema. Za povezavo med Trstom in Koprom je skrbelo podjetje »Capodistriana« iz Kopra z 8 malimi parniki, za promet med Miljami in Trstom podjetje »Muggesana« iz Milj s 4 parniki in za promet med Trstom in Tržičem podjetje »Monfalconese« iz Tržiča. Vsako teh podjetij je bilo specializirano za svoje področje oziroma proge. Promet je bil vzorno urejen in marsikatera ladja bi se lahko kosala tudi z današnjimi najmodernejšimi plovnimi enotami svojega tipa.

Po prvi svetovni vojni pa se je Trst znašel v novem položaju, ki je bil vse prej kakor ugoden zanj. Izgubil je glavni del obalnega področja, nad katerim je pred izbruhom vojne dominiral, in, vzporedno s tem tudi večji del obalne plovbe. Leta 1940 je bilo stanje tržaške obalne plovbe bistveno izpremenjeno. Trstu samemu je ostalo samo še 16 ladij (5.095 BRT), vsemu tržaškemu zalivu pa 29 ladij (6.907 BRT). Tržaške ladje so vzdrževale redne pomorske zveze z manjšimi obalnimi mesti od izliva reke Soče v morje do Pulja, Malega Lošinja in Zadra. Na tem področju je prevzelo vodstvo podjetje »Istria—Trieste«, ki je v času od 1918 do 1941 narastlo samo za 3 nove ladje. Zveze med Trstom in Koprom, Miljami in Sesljanom pa so vzdrževala podjetja v Kopru in Miljah, novo malo tržaško podjetje »Navigazione Giuliana« ter podjetje »Schiavoni« iz Izole. Trst ni imel več svojih brzih prog z Dalmacijo, Dubrovnikom in Kotorom. Te proge so mu prevzela jugoslovanska podjetja iz Sušaka, Dubrovnika in Kotora s svojimi modernimi luksuznimi potniškimi ladjami ter konkurenčno podjetje iz Benetk. Vsa prizadevanja tržaških obalnih podjetij, da bi izboljšala položaj svoje linijske obalne plovbe, so bila zaman. Vsako leto od konca prve svetovne vojne dalje se je obalno ladjevje Trsta manjšalo, naraščalo pa je obalno ladjevje stare Jugoslavije. in Benetk. Obalna plovba v Kopru pa je ostala na isti višini, saj je imela samo eno nalogo: »tramvajski« promet s Trstom. Med Trstom in Benetkami so še nekaj let pluli parniki »Palatino« (bivši »Baron Bruck«), »Venezia« in »Città di Roma« (bivši »Graf Wurmbrand«). Tudi tu so jih izrinile Benetke. Kakšno pa je stanje obalne plovbe v Trstu danes?

V Trstu so še podjetja »Istria—Trieste«, »Capodistriana« in »Schiavoni«, ki obstajajo pravzaprav bolj na papirju kakor v resnici in njihovo življenje iz leta v leto umetno podaljšujejo z raznimi »injekcijami«. Vseh ladij za potniško obalno plovbo ima Trst danes 8, toda le polovica je izkoriščenih. Sedaj sicer gradijo 3 nove manjše potniške hadje, ki bodo uvrščene v proge po določbah videmskega sporazuma, vsaj toliko ali pa več je namenjenih za staro železo. Z novimi ladjami bo izboljšan promet na relacijah Trst—Koper, Trst—Gradež, Trst—Sesljan, Trst—Istra. Vendar bo to le bleda senca nekdanje slave oziroma že tako neznatne udeležbe v letu 1940.

Tako je tržaška obalna plovba, ki je dosegla leta 1914 svoj višek, in jo je skušal fašistični režim umetno obdržati pri življenju med prvo in drugo svetovno vojno, padla po drugi svetovni vojni na položaj, ki nima nikake praktične vrednosti in je izgubila ves svoj pomen. Propast obalne plovbe v Trstu je razumljiv in logična posledica, saj se je obalno ladjevje Trsta zmanjšalo vzporedno z izgubo obalnega področja. Kajti jasno je, da ne more obstojati obalna plovba, kjer ni obale, kakor ne more obstajati železniški promet, kjer ni železniških prog, in ne more obstajati avtomobilski promet, kjer ni cest.

Potrebe po obalni plovbi v Tržaškem zalivu so ostale in se niso prav nič zmanjšale, kakor se ni zmanjšal pomen Tržaškega zaliva v ožjem in širšem smislu. Trst, ki je linijsko obalno plovbo organiziral, jo razvil in izgradil do zavidanja vredne višine, je v svojem položaju to poslanstvo zaključil. S tem je nastala v obalni linijski plovbi Tržaškega zaliva praznina, ki iujno terja svojo izpolnitev.

Za izpolnitev te naloge je po svojem zemljepisnem in političnem položaju določen sedaj še majhen, toda naglo se razvijajoči Koper. To dejstvo ni jasno samo strokovnjakom, ki se s tem vprašanjem ukvarjajo in ga proučujejo, razumljivo je tudi vsakomur, ki pogleda zemljevid Tržaškega zaliva in Evrope. V. M.

SMUČANJE

Primorci so se uveljavili na republiškem prvenstvu

Najboljši primorski smučarji so se v nedeljo udeležili republiškega prvenstva v tekih in skokih v Ljubljani. V zelo močni konkurenci so med 140 tekmovalci zasedli kar zadovoljiva mesta. Tako je bil Podobnik v teku na 10 km petnajsti, Rijavec v isti disciplini šestnajsti, Logar v slalomu sedmi in Ferjančič v smuku dvanajsti. Za Primorsko, kjer imamo razmeroma malo smučarskih tradicij, je to vsekakor zelo časten uspeh.

Razen udeležbe na republiškem tekmovanju naj omenimo še nedeljske sankarske tekme v Idriji. Sankanje ima na Primorskem iz leta v leto več pristašev, saj je precej cenejše, razen tega pa je tudi starostna doba skoraj neomejena. Dokaz za to so nedeljske sankarske tekme v Idriji, ki se jih je udeležilo nad 100 tekmovalcev od najmlajših do najstarejših. Med člani je zmagal Štekar, med mladinci Gros, med mladinkami Kandučeva, med pionirji Pivk, med pionirkami pa Žigonova. Največji uspeh sta imela brata Miklavčič, ki sta 3 km dolgo progo z višinsko razliko 500 metrov prevozila v času 6 minut in 23 sekund.

Ob koncu naj omenimo, da se obeta Primorski prihodnji mesec ter v marcu še vrsta smučarskih prireditev. Tako bo 1. in 2. februarja v Idriji republiško mladinsko prvenstvo v alpskih disciplinah, 9. februarja bo pokalno meddruštveno tekmovanje Rudarja v Idriji, 16. februarja se bo Idrijski Rudar udeležil metalurškega mednarodnega tekmovanja v Ravnah, 23. februarja bo mednarodni smučarski dvoboj Primorska—Julijska krajina na Livku, 2. marca pa bo na Livku tradicionalni meddruštveni smuk.

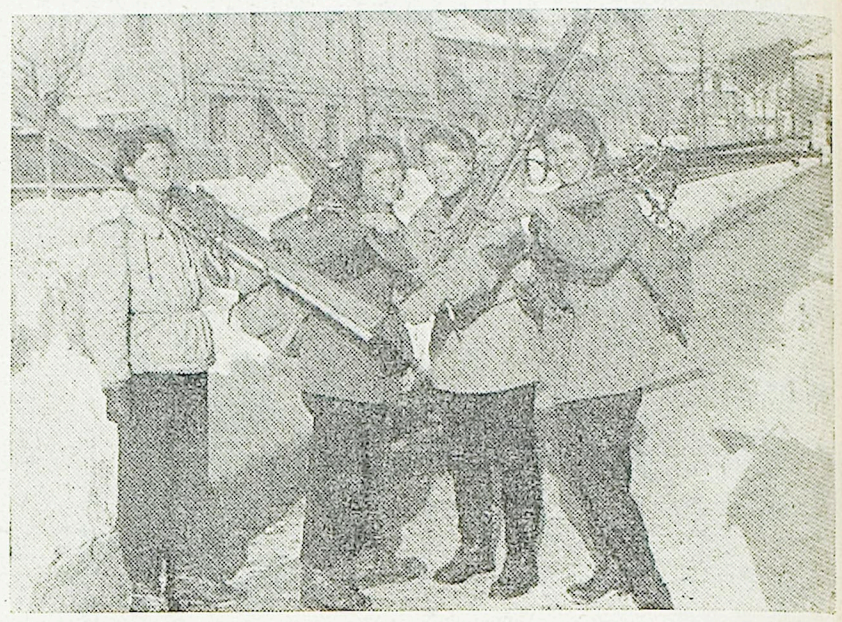

Največ veselja in športnih užitkov seveda pobere mladina. Mlade smučarke v Postojni

90-odstotni uspeh Matanovića v Novi Gorici

Velemojster Matanovič, ki je zdaj na daljši turneji po Sloveniji, je v začetku tedna obiskal tudi Novo Gorico. Domačini so sicer »poklicali pod orožje« vse kar premorejo, vendar vse skupaj ni dosti pomagalo. V treh urah in pol je Matanovič zabeležil 25 zmag, dve partiji je remiziral, eno pa izgubil. Velemojstra je premagal javni tožilec iz Nove Gorice Franc Bajec, remizirala pa sta prof. Alojz Bizjak iz Ajdovščine in uslužbenec Maks Gotnik iz Nove Gorice.

ŠAH

Na prvenstvu Kopra vodi Zavec

Koprsko šahovsko društvo je letos zelo delavno, saj so organizirali kar tri turnirje, ki se jih udeležuje nad 40 igralcev. Najbolj zanimiv je seveda turnir za prvenstvo mesta, ki se ga letos udeležuje vrsta močnih igralcev (med njimi Zavec, Omladič, Gerželj, Jevnikar in Verk). Mirno lahko trdimo, da tako močnega turnirja za prvenstvo mesta v Kopru še ni bilo. Zdaj so odigrali devet kol, vendar je položaj zaradi večjega števila prekinjenih in odloženih partij še nejasen. Trenutno vodi dr. Zavec s sedmimi točkami, Habič ima 6 točk, Jevnikar 5 in pol, Gerželj pa 4 in pol točke. Največ izgledov za prvo mesto ima Gerželj, saj je izgubil doslej le pol točke, razen tega pa je premagal tudi svojega najnevarnejšega nasprotnika Zavca.

Na turnirju četrtokategornikov vodi Kravos s sedmimi točkami, pred Mozetičem s 5 in pol in Kalnikom s petimi točkami. Na turnirju brezkategornikov pa je doslej zbral Margetič že 10 in pol točk ter si tako praktično že zagotovil prvo mesto.

STRELSTVO

V Izoli nadaljujejo s sind. tekmovanjem

V nedeljo so se v Izoli nadaljevala sindikalna tekmovanja v streljanju. Petčlanska ekipa tovarne Argo je premagala petčlansko ekipo Gradbenika z 808 proti 805 krogom. Med posamezniki so se najbolj odlikovali Jurcola (178 krogov), Vedernak (175 krogov) in Corkola (172 krogov).

Naj zabeležimo še uspeh strelske družine Darko Marušič iz Izole, ki se je pred kratkim udeležila meddružinskega tekmovanja v Črnučah pri Ljubljani in med številnimi ekipami zasedla peto mesto.

NAMIZNOTENIŠKO PRVENSTVO PRIMORSKE

Novi prvaki: Vesel, Mahne, Korošec in Horjakova

V nedeljo je bilo v Kopru letošnje namiznoteniško prvenstvo Primorske. Zbralo se je okrog 40 igralcev iz Kopra, Nove Gorice, Tolmina, Ajdovščine in Pirana, medtem ko se nekatera močnejša namiznoteniška središča Primorske (Sežana, Izola) vabilu žal niso odzvala.

Kakor lani so tudi letos Koprčani prevladovali v vseh disciplinah, saj sta obe koprski ekipi osvojili prvi mesti, medtem ko se je na tretje mesto plasirala ekipa Nove Gorice. Kakor na nedavnem prvenstvu koprskega okraja so tudi v nedeljo prišli do izraza mlajši igralci. Med člani je sicer Vesel še ohranil naslov prvaka Primorske, toda Stadina in Škabar sta mu delala precej preglavic in je veliko vprašanje, če bo lahko prihodnje leto še ponovil svoj uspeh. Škoda, da je Nova Gorica nastopila brez svojega najboljšega igralca Ličofa, ki bi utegnil bistveno vplivati ne samo na vrstni red ekip, ampak tudi posameznikov.

Glede drugih srečanj naj omenimo zelo dobro igro pionirjev Korošča in Kumarja ter Horjakove in Grajlandove. Razen tega pa mnogo obetajo tudi mladinski prvak Mahne, člana Škabar in Stadina ter Novogoričan Humer. V tekmovanju dvojic sta zmagala Škabar in Vatovec, v tekmovanju mladinskih dvojic pa Korošec in Kumar. V ekipnih disciplinah so vsa prva mesta zasedli Koprčani.

Prihodnjo nedeljo bo v Škofji Loki polfinalno prvenstvo Slovenije v namiznem tenisu. Primorsko bosta zastopali ekipi Kopra in Nove Gorice.

Smučarski tečaj

Planinsko društvo v Postojni je priredilo 14-dnevni smučarski tečaj na Nanosu. V dveh izmenah se ga je udeležilo skupno 44 pionirjev in mladincev. Prvi tečaj je vodil Klavdij Klede, drugega pa prof. Miro Debevc. Tečajniki so se usposobili za visokogorsko smučanje in pričakovati je, da bodo kmalu z uspehom nastopili na priložnostnih smučarskih tekmovanjih.

VADITELJSKI TEČAJ PARTIZANA V KOPRU

Novi kadri za telesnovzgojna društva

Zaradi pomanjkanja vodilnega kadra v telesnovzgojnih društvih, je tudi letos Okrajna zveza Partizana priredila tečaj, na katerem se bo večje število mladincev in mladink usposobilo za vaditelje, da poživijo delo društev na terenu. Tečaja se je udeležilo 53 fantov in deklet iz vsega okraja in že nekaj dni se pod strokovnim vodstvom predavateljev pridno pripravljajo na svoje bodoče naloge.

Učni načrt je bil sestavljen v skladu s smerjo, ki jo je nakazal zadnji Plenum Partizana. Zajema splošno telesno vzgojo, orodno telovadbo, elementarne igre, proste vaje, ritmiko, odbojko in mali rokomet. Na tečaju si bodo torej udeleženci pridobili osnove atletike, kar jim bo kot solidna podlaga omogočilo, da se bodo na terenu znašli in izkoristili vsako možnost, ki se jim bo ponudila. Da bi bil učni načrt res življenjski, so skušali prireditelji čimbolj povezati teorijo s prakso; zato sploh ni teoretičnih predavanj, ki bi ne bila dopolnjena s praktičnim delom v telovadnici.

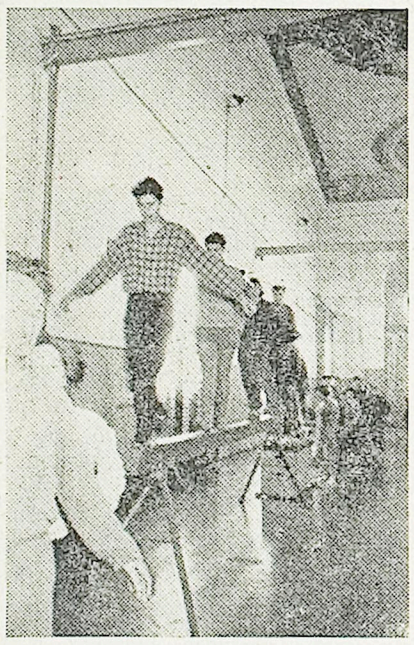

Tečajniki med praktičnim delom v telovadnici

Visok odstotek tečajnikov uspešno sledi programu, kar dokazuje, da so posamezna društva poslala na tečaj res tiste mladince in mladinke, ki čutijo veselje do tega udejstvovanja. Število udeležencev, zlasti pa njihov sestav, kaže, da se tudi po naših vaseh vsebolj in bolj zanimajo za telesno vzgojo. Skoraj polovica tečajnikov je namreč kmečke in delavske mladine. Pohvalni so primeri Senožeč, Hrpelj, Barke in Štanjela, od koder so poslali na tečaj mladince in mladinke, čeprav še nimajo telesnovzgojnih društev, ampak se šele pripravljajo, da jih bodo ustanovili. Prav gotovo bodo tečajniki, ko se bodo vrnili, lahko veliko pomagali pri ustanovitvi društev in že od vsega začetka pravilno usmerili njihovo dejavnost.

Morda bi ne bilo napak ob tej priložnosti omeniti tudi nekatere večje kraje v našem okraju, kjer se kaže skoraj neverjetna indiferentnost do telesne vzgoje. Vzemimo na primer Dekane, kjer nimajo Partizana, niti ne kaže, da bi ga nameravali ustanoviti. Podobno je v Kortah in še v nekaterih drugih krajih. Prav bi bilo, če bi se tudi tam zganili in izkoristili priložnost, ki jo daje Okrajna zveza glede vzgoje potrebnega kadra, ustanovili društva oziroma poživili njihovo delo.

iv.

Ljubljanski ODRED in trboveljski RUDAR v Izoli

Vodstvo nogometnega kluba Izola nas je obvestilo, da so sklenili pogodbo za gostovanje dveh odličnih slovenskih nogometnih enajstoric — ljubljanskega Odreda in trboveljskega Rudarja. Tekma Odred—Izola bo na sporedu v nedeljo ob 14.30, naslednjo nedeljo pa bo igral v Izoli prvak mariborsko-varaždinske lige trboveljski Rudar.

Nogometaši Izole se torej kar skrbno pripravljajo na začetek spomladanskega prvenstva v ljubljansko-primorski nogometni ligi. Da bi dosegli v igrah z Odredom in Rudarjem čim boljši rezultat, so preteklo nedeljo odigrali tudi trening tekmo s piranskim Sidrom. Prvo moštvo je zmagalo s 7:0, medtem ko je B moštvo zmagalo s 4:1. Vodstvo in igralci so prepričani, da jim bo šlo pomladi bolje kot jeseni ter da se bo Izola uvrstila na eno od prvih petih mest v ljubljansko-primorski ligi. S tem bi se namreč avtomatično uvrstila v enotno slovensko ligo.

NOGOMET

Obračun koprskih nogometašev

Za nogometaši Izole so se tudi nogometaši NK Koper na rednem letnem občnem zboru pomenili o preteklem delu in o prihodnjih načrtih. Iz poročil je bilo razvidno, da je moštvo doseglo več lepih uspehov, med katerimi je vsekakor na prvem mestu osvojitev prvega mesta v jesenskem delu prvenstva Primorske nogometne podzveze. Zdaj je pred njimi glavna naloga, da to mesto obdrže in se potem z uspehom v kvalifikacijah uvrste v enotno slovensko ligo. Pot do tega naslova pa je še dolga, kajti društvo se bojuje z velikimi težavami. Odborniki so v razpravi predvsem poudarili, da bi potrebovali dobrega trenerja. Razen tega bo potrebno urediti tudi odnose z nogometnim klubom Izola glede prehajanja igralcev. V zvezi s tem so predlagali tudi skupen sestanek zastopnikov nogometnih klubov koprskega okraja v okviru okrajne športne zveze. Sestanek bo v nedeljo v Kopru.

Smučali smo se na Slavniku

Bila je prelepa zimska nedelja. Koprsko planinsko društvo je priredilo smuški izlet na Slavnik. Z jutranjimi avtobusi smo se peljali iz Kopra eni do Črnotič, drugi do Petrinj. Nekateri so imeli lastna vozila. V podnožnih vaseh so se zgrinjale trume veselih smučarjev in izletnikov. Strumno smo se po zasneženem svetu vzpenjali proti vrhu. V žarkem soncu so se kot v tisočerih zvezdah bleščala svetla, bela pobočja. Na ovršnih vesinah so že pred našim prihodom Tržačani narezali sto in sto svežih smučin v prekrasen pršič. Sneg je bil v resnici idealen. Vabljivo se je iz dimnika prijazne Tumove koče kadilo, notri pa se je tovarišica Nataša morala z najpopolnejšo spretnostjo vrteti okoli štedilnika, jestvin, pijač in posode, da je ustregla željam in zahtevam lačnih in žejnih turistov.

Bili so vseh letnikov. Tudi že precej dosluženi smučarji so se poskušali v vseh mogočih vragolijah, ker je bil sneg vsem zelo prizanesljiv. Zvedavo se je po prelepem svetu ozirala triletna Mojca Blažina, po letih od vseh najmlajša. Na svoj način je tudi ona vidno izražala občudovanje vsega, kar se je okoli nje dogajalo in o čemer se ji doslej nikoli še ni sanjalo. Vsak je v obilni meri prišel na svoj račun. Bila je nepozabno lepa zimska nedelja. Polni lepih doživljajev smo se ob zahajajočem soncu na vse smeri spuščali v dolino.

Planinec od morja

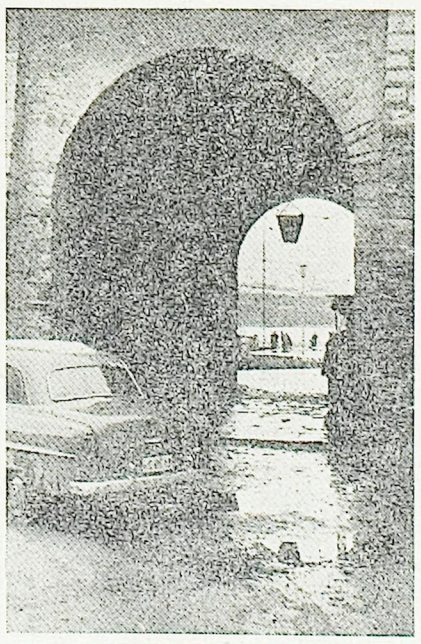

Prvi sneg v Kopru, kot smo ga videli skozi kolone ob gostišču Turist

Pivka

Ljudska univerza na Pivki je te dni začela z vrsto predavanj po vseh večjih vaseh pivške občine. Program predavanj obsega teme s področja zgodovine, kmetijstva in zdravstva. Več predavanj bo spremljanih s predvajanjem filmov. Predavatelji so znani kulturni in javni delavci, študentje in drugi.

Študenti nameravajo prirediti v februarju tudi nekaj ustnih časopisov o najbolj aktualnih temah našega življenja.

M. S.

NAŠI KRAJI IN LJUDJE ★ NAŠI KRAJI IN LJU

ZGLEDEN PRIMER

V bivši tovarni »De Langlade«, sedaj »Ikra« v Kopru, je zaposlenih skupno nad sto delavcev in nameščencev. Ko smo pred dnevi obiskali ta kolektiv, smo med drugim zvedeli, da pride na vsakega člana po en izvod časopisa. Naročeni so na »Slovenski Jadran« (31), »Našo ženo« (32 delavk), »Ljudsko pravico« (6 delavcev), »Delavsko enotnost« (5) in prav toliko je naročenih na »La nostra lotta«. Ostali so naročeni na razne tedenske in mesečne revije.

S težavo bi še kje drugje dobili kolektiv, kjer bi vsak član prejemal svoj časopis ali revijo. Ob obisku so imeli v tovarni odmor in je bilo videti, kako so delavci hiteli k vratarju po časopise in jih med odmorom brali. Lep primer, ki dokazuje, kako delavci težijo po razgledanosti in samoizobrazbi. A. P.

ZLATA POROKA

V torek sta praznovala zlato poroko zakonca **Jožef** in **Frančiška Polh** iz Barke št. 23. V zakonu se jima je rodilo 11 otrok. Vse svoje življenje sta se borila z vprašanjem, kako na bornem imetju preživeti tako številno družino in obdržati svojo domačijo v težkih življenjskih pogojih pod italijansko okupacijo, ko je marsikatero slovensko imetje šlo na boben.

Polhova sta zavedna Slovenca in sta tudi vse svoje otroke vzgojila v naprednem slovenskem duhu. Kljub visoki starosti sta dala svoj delež tudi narodnoosvobodilnemu gibanju in marsikateri partizan, ki je hodil med vojno po Brkinih, je naletel na izredno gostoljubnost Paljanovih na Barki. Trije njuni otroci so dali svoja mlada življenja za našo svobodo. Sin Rudolf je bil kot partizan zajet od Nemcev nekje na Vipavskem in je umrl v internaciji; Benjamin je padel pri osvoboditvi Bihača, Alojz pa je umrl za posledicami vojne leta 1946.

Zakoncema Polh, ki še vedra in čila praznujeta ta redki življenjski jubilej v krogu svojih otrok, vnukov in drugih sorodnikov, želimo, da bi v zdravju in zadovoljstvu preživela še mnogo let. V. D.

IZ LOŠKE DOLINE

Pred kratkim so prebivalci Loške doline prisostvovali prvemu veselemu večeru. Na njem so sodelovali veseli planšarji, vokalni kvartet iz Vrhnike, duet Janko in Janez in humorist Korl.

Ljubitelji gorenjskih polk in valčkov so se prijetno zabavali ob izvajanjih veselih planšarjev, vokalni kvartet pa je navdušil ljubitelje narodnih pesmi. A. B.

SEŽANA

Potem ko je predsednik občinskega odbora Zveze borcev v Sežani Gabrijel Moderc na občnem zboru Zveze borcev raztolmačil prizadevanja naše države za uveljavljanje koeksistence in gospodarske uspehe jugoslovanskih narodov, ter omenil delo članov Zveze borcev v družbenem upravljanju in nadaljnji izradnji socializma na vasi, je v organizacijskem poročilu Jakov Velikanja ugotovil izboljšanje dela občinskega odbora ZB v preteklem letu in pohvalil delo vseh njenih petih komisij.

Tako je komisija za skrbništvo otrok padlih borcev imela precejšnji uspeh pri njihovem vključevanju v uk in pri nadaljnjem šolanju. Komisija je organizirala tudi počitniško kolonijo ter občinski športni dan za te otroke ob proslavi Dneva borcev. Komisija za zgodovino NOB je vestno zbirala zgodovinski material iz narodnoosvobodilne borbe, medtem ko je komisija za predvojaško vzgojo bila v svojem delu dokaj neuspešna. Komisija za prošnje in pritožbe je obravnavala in rešila 42 prošenj za priznanje delovne dobe. Komisija za spomeniško dejavnost pa je poskrbela za postavitev spomenika padlim borcem v Sežani in vgraditev spominske plošče v Tomaju.

* * *

AMD »Stjenka Razin« v Sežani je priredilo predavanje o cestnoprometni varnosti, ki je bilo spremljano z diapozitivi. Predavanje je bilo skrbno pripravljeno, vendar je bilo obiskovalcev malo kljub temu, da je prometnih nesreč vedno več. -ive-

PIVKA

Doslej so imeli v Pivki samo en potrošniški svet, ki pa je bil dokaj nedelaven. Zato je bilo negodovanje potrošnikov nad njegovo pasivnostjo popolnoma opravičeno. Da pa bi čimbolj prišla do izraza vloga potrošniškega sveta v okviru družbenega upravljanja so te dni Pivčani sklenili izvoliti štiri potrošniške svete, ki štejejo skupno 34 članov. Potrebo po takem številu potrošniških svetov je narekovalo precej kritično stanje trgovske in gostinske mreže. dur

PLANINA

Med eno izmed najbolj delovnih Prostovoljnih gasilskih društev v postojnski občini sodi PGD Planina. To mišljenje je bilo potrjeno tudi na njihovem nedeljskem občnem zboru, ko so člani tega društva kritično analizirali svoje dosedanje delo. Med drugim so ugotovili, da je v njihovem društvu včlanjenih veliko število pionirjev in mladincev. Treba pa bo poskrbeti za ureditev Gasilskega doma, ki naj bi bil v stavbi, kjer bo tudi bodoči Kulturni dom. Pri teh obnovitvenih delih bodo sodelovali člani PGD Planina. Na občnem zboru so obširno govorili o strokovni vzgoji članov in sklenili, da bodo poslali enega ali morda celo dva svoja člana v Gasilsko šolo v Medvode. ŠTINA

Barba Vane pravi...

Dobil sem iz Pirana pismo, mimo katerega res ne morem. Že zaradi tega ne, ker se mi tamkajšnji potrošniki prav zares smilijo. Čeprav smo tudi mi v Kopru reveži, se z njimi sploh ne moremo primerjati. Samo preberite kaj so mi napisali:

»Dragi Vane! Stopi no včasih tudi do nas. Videl boš, da je razlika pri ceni slanine med Koprom in Piranom kar 100 dinarjev pri kilogramu, cvetačo boš na našem trgu plačal dva kovača draže kot pri vas. Celo moka je tu vredna dva dinarčka več kot v Kopru, da ne govorimo o pralnem prašku Rio, ki je tudi pet din pridobil na poti do nas ter še o nekaterih drugih predmetih. Ker mi ne vemo, zakaj tolikšne razlike, Te prav lepo prosimo, da nam to pojasniš, če veš.«

Pisemce se seveda konča s prav lepimi pozdravi in prisrčnim vabilom, naj se čimprej pokažem na tistem koncu. Zato sem res takoj odrinil tja, da bi zadevo raziskal. Ne morem pa reči, da bi bil zadovoljen z uspehom svojega potovanja. Za večino omenjenega blaga namreč sploh nisem mogel ugotoviti, zakaj naj bi bilo v Piranu dražje kot v Kopru. Zato lahko postrežem s kolikor toliko zadovoljivim pojasnilom pravzaprav le glede cene pralnega praška. Ta je povsem verjetno dražji zaradi zaščitne uvozne carine, da bi se dvignila domača industrija, ki ga tudi izdeluje. Za ostale cene pa sem prav lepo prosil piranske trgovce, naj kar sami pojasnijo potrošnikom kako in kaj. Če se kljub temu ne bodo spomnili, pa jih malce poščegetajte.

Na tiho pa vam povem, da se takšnim razlikam prav nič ne čudim. Posebno še, če delajo vsi tako kot tista prodajalna, kjer prodajajo čevlje, ki jih izdeluje čevljarska obrtna delavnica v Portorožu. Veste koliko priloži k nabavni ceni trgovina? Natanko 26 %, to pa je približno 1.000 dinarjev pri paru čevljev. Seveda so v to vračunani tudi prevozni stroški iz Portoroža v Piran.

Ko sem stopil vprašat v omenjeno obrtno delavnico, zakaj raje sami ne prodajajo čevljev, so mi povedali še to, da imajo do njih v Piranu naravnost mačehovski odnos, ker nabavljajo surovine v Bujah. Zato jim je tudi tisti bistroumni občinski uradnik, ki se ukvarja s krediti, na prošnjo odgovoril, naj jih iščejo v sosednji republiki. Kljub temu, da je delavnico ustanovila piranska občina.

Medtem pa ni v Kopru nič novega. Za tiste, ki nas nameravajo obiskati, še vedno velja staro priporočilo, naj prinesejo kahlico s seboj, kajti javno stranišče imamo samo eno, tisto na tržnici, ki pa »obratuje« le med uradnimi urami. Na avtobusni postaji je namreč še zmeraj zaprto »Po nalogu sanitarne inšpekcije« kot piše na vratih. Tu se lahko prepričate, kakšno moč ima naša sanitarna. Nalog o »zaprtju« je namreč izdala nekako pred nekaj meseci in še vedno drži. Od prizadetih pa je zelo lepo, da tako upoštevajo, kar sanitarna reče. Ostala stranišča pa smo srečno podrli in zdaj ni z njimi nobenega problema več. Iz tega se lahko naučimo, kaj pomeni neko vprašanje res korenito rešiti.

Prihodnjič bom napravil nekoliko obširnejši sprehod po naših krajih. Posebno rad bi vam povedal spet kakšno iz Postojne, kjer imajo neki obilo veselja z raznimi rogači. Pravijo tudi, da so postojnski fantje in možje ob ves kredit, odkar so Postojnčanke »pogruntale«, da se da prijetno združiti s koristnim. Včasih sicer kakšna omaga — pa le za hip, saj jo sproti potolaži ara in prijetna misel na jutrišnji dan. Kakšna se tudi ločuje — z zamudo sicer — največ je pa takih, ki mislijo, da je bolje imeti dva kot nobenega... *Vaš Vane*

Radio KOPER

NEDELJA, 2. februarja:

8.00 Kmetijska oddaja: Kmetijska zadruga v Branku — Kmetijsko posestvo Črni kal — 8.30 Igrajo »Logarski fantje« — 10.30 Sosednji kraji in ljudje — 14.00 Pogovor s poslušalci — 14.05 Glasba po željah — 15.00 Vesti — 15,10 Nedeljski popoldanski koncert.

PONEDELJEK, 3. februarja:

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.40 Glasba za dobro jutro, vmes ob 7.45 Jutranji koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Ponedeljkove popevke — 14.00 Od melodije do melodije — 14.30 Športna oddaja — 14.40 To smo izbrali za vas — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 Slovenske narodne.

TOREK, 4. februarja:

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.40 Glasba za dobro jutro, vmes ob 7.45 Jutranji koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Radijska kmetijska univerza: Delo gozdarske poslovne zveze na Goriškem — 13.50 Torkov operni oder — 14.30 Okno v svet — 14.40 Filmske melodije — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 Narodne pesmi in plesi iz raznih krajev.

SREDA, 5. februarja:

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.40 Glasba za dobro jutro, vmes ob 7.45 Jutranji koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti: Kako obvarujemo gozd pred gozdnimi škodljivci — 13.45 Od melodije do melodije — 14.30 Šola in življenje: O Prešernu (ob slovenskem kulturnem prazniku) — 14.50 A. Dvorak: Karneval — ouvertura, op. 92 — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 V ritmu polke in valčka.

ČETRTEK, 6. februarja:

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.40 Glasba za dobro jutro, vmes ob 7.45 Jutranji koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Radijska kmetijska univerza: Pomen vitaminov v krmi — 13.50 J. Malat: Slovenska dekleta — 14.00 Glasba po željah (I. del) — 14.30 Pogovor z volivci: Govori predsednik OLO Koper tov. Albin Dujc — 14.40 Glasba po željah (II. del) — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 Vesele melodije in pesmi.

PETEK, 7. februarja:

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.40 Glasba za dobro jutro, vmes ob 7.45 Jutranji koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti: Nujna dela v jagodnih nasadih — 13.45 Popoldanske melodije — 14.30 Gospodarska oddaja: Problemi naše obmejne plovbe — 14.40 Solistična, zborovska in orkestralna glasba — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 Domači pevci in ansambli pred mikrofonom: Tržaški ženski kvartet, pri klavirju Ubald Vrabec.

Mali oglasi

KMETIJSKA ZADRUGA Koper, cesta Pina Tomažiča 8, razpisuje prosto delovno mesto

SAMOSTOJNE ADMINISTRATIVNE MOČI

z najmanj 5-letno prakso v stroki in personalnih poslih.
Plača po tarifnem pravilniku zadruge. Ponudbe pošljite najpozneje do 15. februarja 1958 na upravo zadruge.

VAJENCE — VAJENKE NATAKARJE

SPREJME HOTEL »PALACE« PORTOROŽ.

Hrana in stanovanje zagotovljena.
Podoj: nižja gimnazija ali osemletna šola.

Avto-turistično podjetje »Slavnik-ADRIA« Koper bo s 4. II. 1958 ukinilo obratovanje avtobusa na relaciji Trst— Hrpelje z odhodom iz Trsta ob 9,30. Omenjeni avtobus bo od tega dne dalje odhajal iz Trsta ob 13,00 in prihajal v Hrpelje ob 14.10. Ostali vozni red za naše avtobuse na omenjeni relaciji je nespremenjen.

DVOKOLESA od 7.000.— dalje, **ciklomotorji od 44.000.—** dalje ter **Vespe, nove in rabljene,** Vam nudi tvrdka **Marcon, Trst, ulica Pietà 3.** Pošiljamo darilne pakete za Jugoslavijo.

ZAMENJAM lepo trisobno stanovanje s kopalnico v Piranu za enako v Kopru. Ponudbe pošljite na upravo Slovenskega Jadrana pod »TAKOJ«.

TRISOBNO MODERNO STANOVANJE v Izoli **zamenjam** za enako v Kopru. Ponudbe pošljite na upravo Slovenskega Jadrana pod **»Zamenjava«.**

PRODAM dva čevljarska šivalna stroja v dobrem stanju po ugodni ceni.
Anton Kobal
Gubčeva cesta 14,
Ilirska Bistrica.

PRECLIC

Ignac Sila, preklicuje neresnične besede, ki jih je izjavil o tov. Jožetu Banu, Lokev 103.

OBVESTILO

Seja Glavnega odbora Prešernove družbe bo v torek, 11. februarja ob 10. uri z naslednjim dnevnim redom:

1. Poročilo tajništva,

2. Slučajnosti.

Seja bo v Klubu ljudskih poslancev v Ljubljani, Puharjeva 1.

Kulturno-prosvetna skupina sindikalne podružnice
ČZP PRIMORSKI TSK V KOPRU
bo uprizorila
v Zadružnem domu PRIDVOR (Sv. Anton)
v nedeljo, 2. februarja 1958 ob 19. uri
starofrancosko farso iz XV. stoletja
MAISTRE PIERRE PATHELIN
(ZGODBA O JEZIČNEM DOHTARJU)
Vljudno vabljeni

PIRAN

Konferenca ZK

(Nadaljevanje s 4. strani)

mov občine, in o delu komunistov na vasi. Od 123 komunistov, ki živijo na podeželju, je samo 22 takih, ki se ukvarjajo s kmetijstvom. Poseben poudarek je bil v diskusiji dan naraščajočemu razvoju in pomenu turizma v občini. Letos bosta Portorož in Piran s hoteli, počitniškimi domovi in privatnimi ležišči dosegla že tako kapaciteto, da bo občina postala eno glavnih turističnih središč Jugoslavije. Jasno je, da je odgovorna naloga komunistov, da poskrbijo za vse, kar naj nudi tujcem čim ugodnejšo sliko o naši stvarnosti.

Ob zaključku konference je zbrane delegate v imenu okrajnega komiteja ZKS pozdravil sekretar Albert Jakopič. V krajšem govoru je dal poudarka nekaterim že obravnavanim vprašanjem, predvsem vprašanju preširokih investicij in vprašanjem vsestranskih prizadevanj za dvig storilnosti in za dvig življenjskega standarda prebivalstva.

Na konferenci so izvolili nov občinski komite ZKS, ki ne šteje več samo 17, temveč 27 članov, med njimi tudi precej žena in mladincev. Izvolili so tudi štiričlansko revizijsko komisijo in 47 delegatov za okrajno konferenco ZKS. Končno sta bila izvoljena delegata za VII. kongres ZKJ in sicer Franc Bratoš, gostinski delavec in Gino Gobbo kot predstavnik italijanske narodnostne manjšine.

JULE

Objava

Avto-turistično podjetje »Slavnik-Adria« Koper je z dnem 20. I. 1958 ukinilo iz tehničnih razlogov dnevno avtobusno progo Piran—Ljubljana z odhodom iz Pirana ob 6.00 in povratkom iz Ljubljane ob 14.50.

Hkrati je zaradi slabega stanja cest bil ukinjen promet skozi relacijo Kozina—Kačiče—Rodik na stari cesti. Omenjeni avtobus vozi do nadaljnjega po novi cesti in se ustavlja za Kozino na križišču ob odcepu z nove na staro cesto pod železniško postajo, medtem ko se za Kačiče in Rodik na novi cesti ne bo ustavljal.

OBVEŠČAMO VSA PODJETJA IN USTANOVE občine Koper, Izola in Piran, da nabavijo legitimacije K-15 (za letni dopust) pri

PUTNIKU KOPER.

Vse informacije dobite pri Putniku Koper, Hotel »Triglav«.

Vilo ali hišo z 20 do 40 ležišči vzame v najem za letošnjo sezono ob obali Slovenskega ali Hrvatskega Primorja

TOVARNA DEKORATIVNIH TKANIN LJUBLJANA

V ponudbi navedite točne podatke o legi stavbe, o notranjih prostorih, o oddaljenosti od obale in o prometnih zvezah s parniki in železnico.

Kino

KOPER: 31. januarja in 1. in 2. februarja francosko-avstrijski barvni film BEL AMI, 3. n 4. februarja sovjetski film NESMRTNA GARNIZIJA, 5. in 6. februarja sovjetski barvni film BELA PUDLICA.

IZOLA: 1. in 2. februarja ameriški barvni film SKRIVNOSTNO MOČVIRJE, 3. in 4. februarja ameriški barvni film RIHARD LEVJESRČNI, 5. in 6. februarja sovjetski film NESMRTNA GARNIZIJA.

SEČOVLJE: 1. februarja sovjetski barvni film BELA PUDLICA, 2. februarja ameriški barvni film STEZA SLONOV, 6. februarja francosko-avstrijski barvni film BEL AMI.

ŠMARJE: 1. februarja ameriški barvni film STEZA SLONOV, 2. februarja sovjetski barvni film BELA PUDLICA, 5. februarja francosko-avstrijski barvni film BEL AMI.

ŠKOFIJE: 1. februarja italijanski barvni film SCAMPOLO, 2. februarja ameriški barvni film ČLOVEK ZA PUŠKO, 5. februarja ameriški barvni film SKRIVNOSTNO MOČVIRJE.

POSTOJNA: 31. januarja in 1. in 2. februarja francoski barvni film SENTJERNEJSKA NOČ, 4. in 5. februarja mehiški film UMIRAM SREČNA.

Okno v svet — ZANIMIVOSTI OD VSEPOVSOD

Lov z orli. Tudi v naših krajih je bil včasih zelo razširjen lov s pticami roparicami. V ta namen so uporabljali sokole. Nekatera kitajska plemena, ki živijo na Altajskem pogorju, pa še danes uporabljajo za lov orle. Ptice so tako zdresirane, da se poženo za plenom in ga zgrabijo z ostrimi kremplji ter prinesejo svojemu gospodarju. Večji orli se ne ustrašijo niti volkov.

PEŠ NA JUŽNI TEČAJ

V okviru geofizikalnega leta je novozelandska odprava pod vodstvom zmagovalca najvišje gore na svetu Edmunda Hillaryja po skoraj tri mesece trajajočem pešačenju skozi Antarktiko dosegla zemeljski južni tečaj. Za Amundsenom in Scottom je to tretja znanstvena skupina, ki je tečaj dosegla peš.

»INVENTAR« AMERIŠKE VOJSKE

Ko so ob zaključku lanskega leta popisali in ocenili vse orožje in stroje ameriške vojske, letalstva in mornarice, so dobili na koncu bajno vsoto — 146 milijard dolarjev. V to je všteto vse od pisalnih strojev do letalonosilk. Ta »inventar« je v primerjavi z letom 1956 večji kar za 6 milijard dolarjev.

AVSTRIJSKO LETALSTVO

Preteklo jesen z velikimi težavami ustanovljena avstrijska letalska družba AUSTRIAN AIRWAYS ima s tekočim letom na razpolago štiri moderna potniška letala tipa Vickers-Viscount. Dve priletita že v januarju iz Osla na Dunaj, kjer bosta po svečanem sprejemu takoj vključeni v zračni promet.

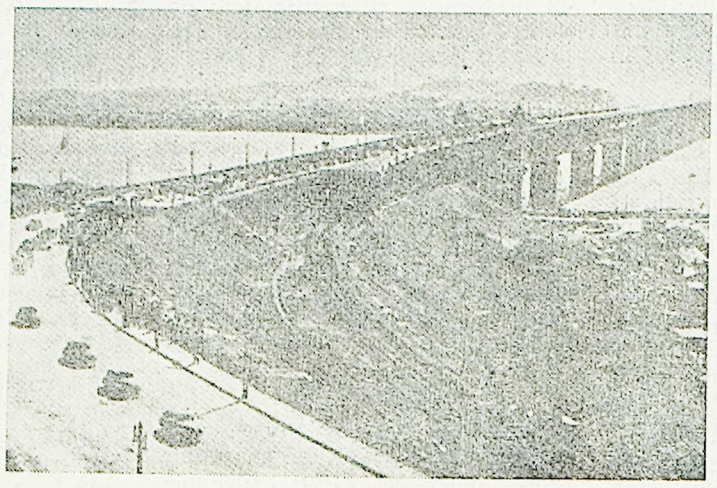

Nedavno so odprli za avtomobilski in železniški promet največji in najdaljši most na Kitajskem. Most so zgradili čez najširšo kitajsko reko Jangce in sodi med najpomembnejše objekte, kar so jih zgradili v Narodni republiki Kitajski po končani revoluciji. Obenem je to edini most čez omenjeno reko.

Kri v prahu

Spričo vedno večjih potreb po krvni plazmi so si znanstveniki že dalj časa prizadevali, da bi iznašli postopek, ki bi omogočil konserviranje krvi za daljšo dobo. Doslej znani postopki so namreč nepopolni. Kri lahko hranijo v tako imenovanih »krvnih bankah« le nekaj tednov. Kaže pa, da so to vprašanje zadovoljivo rešili z zmrzovanjem krvi pri zelo nizki temperaturi. Pri sto stopinjah pod ničlo se kri spremeni v rožnat prah, ki ohrani vse lastnosti krvi neomejeno dolgo dobo.

SPOR OKROG HLAČ

Skupina švedskih znanstvenikov je objavila učeno razpravo o — moških hlačah. Učeni možje so jih postavili na zatožno klop in jih obtožili hudih pregreh. Pravijo, da preprečujejo dostop zraka in sonca k telesu in da so najmanj tako nevarne za razvoj človeštva kot atomsko izžarevanje. Seveda so našle hlače tudi zagovornike. Ti trdijo, da so se moški neovirano razvijali, čeprav že nekaj stoletij nosijo ta del obleke.

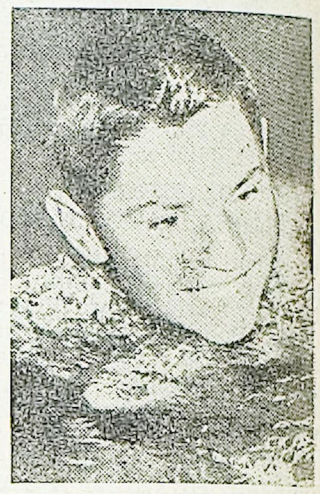

Mladi rekorderji.

Veliko pozornost sta vzbudila v športnem svetu petnajstletni John Konrads in njegova trinajstletna sestrica Ilsa. John je namreč v nekaj dneh potolkel kar 4 svetovne rekorde v plavanju, Ilsa pa dva. Na sliki vidimo malega Johna na cilju. Še nekaj zamahov in rekord na 400 metrov bo njegov. Čas: 4 minute, 25 sekund in 9 desetink sekunde

Sončni radio

Veliko energije, ki jo sonce vsak dan pošilja na zemljo, ostane neizkoriščene. Res je, da poznamo že nekaj naprav kot sončne peči, kuhalnike in podobno, ki jim služijo kot gorivo topli sončni žarki, vendar pa je ta veja znanosti še v povojih. Zato so tembolj zanimivi izumi na tem področju. Nedavno so v ZDA uvedli prvo telefonsko linijo, ki jo napaja električni tok iz sončnih baterij, medtem pa je neki sovjetski konstruktor izumil radijski aparat, ki mu daje potrebno energijo prav tako sonce. Posebna naprava spreminja toplotno energijo v električno, ta pa se zbira v akumulatorjih. Ko se ti napolnijo, lahko aparat deluje 60 ur v popolni temi.

ŠKOTI Z DRUGE STRANI

Šaljive domislice in anekdote prikazujejo Škote kot skopuhe brez primere, kar pa je zdaj povsem ovrgel statistični oddelek britanskega poštnega ministrstva z ugotovitvijo, da pošiljajo najdaljše brzojavke prav Škoti. To ni presenetilo le Angležev, začudil se je ves svet.

SVOJEVRSTNA STAVKA

V Meinzu (Zahodna Nemčija) so univerzitetne študente nekaj prikrajšali glede pravic, ki so jih imeli pri soodločanju o določenih vprašanjih šole. To jih je razburilo in napovedali so stavko: nihče izmed njih se ne bo bril, dokler ne poravnajo spora. Njim so se pridružili še študentje iz drugih mest.

VEČNA SVETILKA

Za signalizacijo na železniških progah so že začeli uvajati posebne atomske svetilke, ki brez kakršnegakoli dovajanja energije lahko svetijo deset let. Svetilke so napolnjene z radioaktivnim plinom kriptonom.

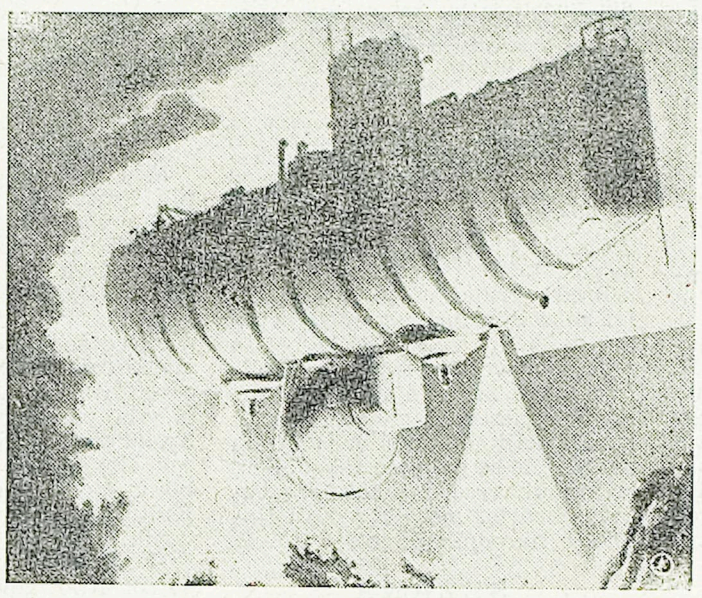

V okvir Geofizikalnega leta sodi tudi podrobno proučevanje morskih globin. Med znanstveniki, ki se ukvarjajo s tem, je nedvomno na prvem mestu profesor Piccard. S svojo potapljaško napravo, ki jo je imenoval »Trst«, se je že večkrat spustil dva do tri tisoč metrov globoko. Na sliki vidimo »Trst« med potapljanjem. Močni reflektorji razsvetljujejo morsko dno in odkrivajo človekovim očem skrivnosti, ki jih je zagrinjala večna tema.

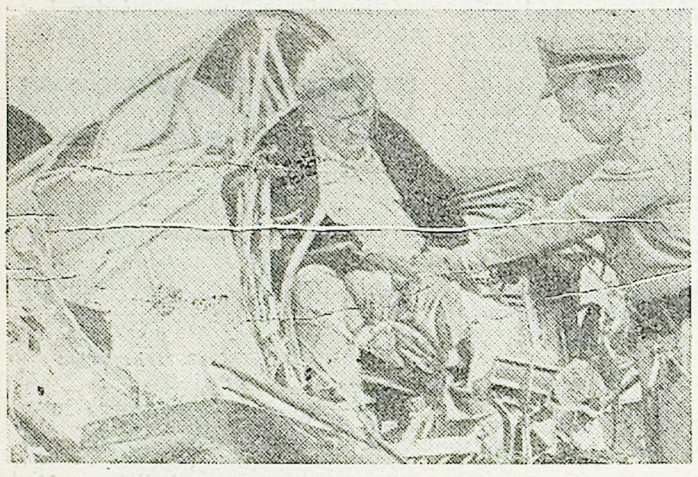

Zadnji let. V takšnem položaju so našli ameriškega civilnega pilota Paula Millerja, ki se je pred dnevi ponesrečil v Kaliforniji. Letalo se mu je pokvarilo in moral je zasilno pristati. Pri tem je zadel v daljnovod. Letalo se mu je prelomilo na dvoje, sam pa je dobil tako hude notranje poškodbe, da je čez nekaj ur podlegel.

Brez besed

Obetajo nove sputnike

Več glavnih sovjetskih časopisov je objavilo vest o skorajšnji izstrelitvi novih umetnih Zemljinih spremljevalcev. Morda bi samo to niti ne vzbudilo posebne pozornosti, če ne bi nekateri časopisi objavili prispevkov uglednih znanstvenikov, ki pravijo, da se bodo novi Sputniki razlikovali od prvih po tem, da bodo lahko po določenem času spet pristali na določenem kraju našega planeta »s svojimi živimi in zdravimi potniki«. Na podlagi teh vesti se je zahodno časopisje na široko razpisalo o prvem potniku v vesolje, ki so mu dali ime »Tovariš Ivan«.

ERNEST HEMINGWAY:

Slovo od orožja

88 POSLOVENIL RADO BORDON

Šla sva z najinim stražarjem v mestece.

Odpeljala sva se v Locarno v kočiji. Vojak je sedel zraven kočijaža na sprednjem sedežu.

V Locarnu nama ni bilo slabo. Zaslišali so naju, vendar so bili zelo vljudni, ker sva imela potna lista in denar. Mislim, da nama od vse zgodbe niso verjeli niti besedice. Vse skupaj se mi je zdelo bedasto, toda bilo je podobno razpravi na sodišču. Človek si pač ne želi nekaj pametnega, marveč nekaj praktičnega, potem pa se tega oklepa brez slehernih pojasnil. Toda imela sva potna lista in potrošila bova denar.

Tako so nama dali začasno vizo. To vizo je bilo mogoče preklicati vsak trenutek. Pri vsaki spremembi bivališča se morava prijaviti policiji.

Ali lahko greva, kamor hočeva? Da. Kam nameravava iti?

»Kam želiš iti, Cat?«

»Montreux.«

»To je zelo lep kraj,« je rekel uradnik. »Mislim, da vama bo tam ugajalo.«

»Tu v Locarnu je prav lepo,« je rekel drugi uradnik. »Prepričan sem, da bi vama bilo tu v Locarnu zelo všeč. Locarno je zelo prikupen kraj.«

»Rada bi bila v kraju, kjer je zimski šport.«

»V Montreuxu ni zimskega športa.«

»Oprostite,« je rekel drugi uradnik. »Jaz sem iz Montreuxa. Na železniški progi Montreux—Oberland Bernois je prav gotovo zimski šport. Tega pač ne morete zanikati.«

»Ne zanikam tega. Jaz sem čisto preprosto rekel, da v Montreuxu ni zimskega športa.«

»Prav temu nasprotujem,« je rekel drugi uradnik. »Nasprotujem tej trditvi.«

»Vztrajam pri svoji trditvi.«

»Nasprotujem tej trditvi. Jaz sam sem se šel luge po ulicah Montreuxa. Ne samo enkrat, marveč dostikrat. Sankanje pa je prav gotovo zimski šport.«

Drugi uradnik se je obrnil k meni.

»Smatrate luge za zimski šport, gospod? Pravim vam, da bi se tu v Locarnu počutili prav prijetno. Videli bi, da je klima zdrava in da je okolica zelo privlačna. Zelo bi vam ugajalo.«

»Gospod je izrazil željo, da bi šel v Montreux.«

»Kaj pa je to — luge?« sem vprašal.

»Vidite, da ni še nikoli slišal za luge!«

To je drugemu uradniku zelo mnogo pomenilo. Bilo je videti, da se je ob tem razveselil.

»Luge,« je rekel prvi uradnik, »je nekakšen tobogan.«

»Prosim, da razlikujete,« je rekel drugi uradnik in zmajal z glavo. »Poudariti moram razliko. Tobogan se močno razlikuje od luge. Tobogan delajo v Kanadi iz ravnih letev, luge pa so navadne sani s krmarjem. Človek mora biti natančen.«

»Kaj se ne bi lahko vozila s toboganom?« sem vprašal.

»Seveda bi se lahko,« je odvrnil prvi uradnik. »Prav dobro se lahko vozite s toboganom. V Montreuxu prodajajo odlične kanadske tobogane. Bratje Ochs prodajajo tobogane. Uvažajo namreč svoje lastne tobogane.«

Drugi uradnik se je obrnil.

»Za tobogan,« je rekel, »je potrebna posebna steza. Po ulicah Montreuxa se ne morete voziti s toboganom. Kje se nameravate tu naseliti?«

»Ne veva,« sem rekel. »Pravkar sva prispela iz Brissaga. Zunaj naju čaka kočija.«

»Ne boste pogrešili, če se odpravite v Montreux,« je rekel prvi uradnik. »Videli boste, da je klima prijetna in lepa. Zimski šport boste imeli čisto blizu.«

»Če se želite zares ukvarjati z zimskim športom,« je rekel drugi uradnik, »tedaj pojdite v Engadin ali v Mürren. Protestirati moram zoper to, da vam svetujejo, naj bi zaradi zimskega športa šli v Montreux.«

»V Les Avants nad Montreuxom so odlične priložnosti za zimski šport vsake vrste.«

Zagovornik Montreuxa je srepo pogledal svojega tovariša.

»Gospoda,« sem rekel, »žal mi je, toda morava oditi. Moja sestrična je zelo utrujena. Poskusit greva v Montreux.«

»Čestitam vam,« je rekel prvi uradnik in mi stisnil roko.

»Prepričan sem, da boste obžalovali, ker zapuščate Locarno,« je rekel drugi uradnik. »Vsekakor se morate prijaviti policiji v Montreuxu.«

»Nobenih težav ne boste imeli s policijo,« mi je zagotovil prvi uradnik. »Prepričali se boste, da so vsi prebivalci izredno vljudni in prisrčni.«

»Najlepša hvala obema,« sem rekel. »Zelo ceniva vajine nasvete.«

»Na svidenje,« je rekla Catherine. »Prav lepa hvala obema.«

Pri vratih sta se nama priklonila, zagovornik Locarna nekoliko hladno. Odšla sva navzdol po stopnicah in stopila v kočijo.

»Moj bog, ljubi,« je rekla Catherine. »Kaj nisva mogla nekoliko prej oditi?«

Povedal sem kočijažu naslov hotela, ki mi ga je bil priporočil eden izmed uradnikov. Potegnil je za vajeti.

»Pozabil si na armado,« je rekla Catherine.

Vojak je stal poleg kočije. Dal sem mu bankovec za deset lir.

»Nimam še švicarskega denarja,« sem rekel.

Zahvalil se mi je, salutiral in odšel. Kočija se je premaknila in napotili smo se proti hotelu.

»Kako to, da si izbrala prav Montreux?« sem vprašal Catherine. »Zares hočeš tja?«